

FONDUL SOCIAL EUROPEAN

Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Axa prioritară Educație și competențe

Obiectiv specific Îmbunătățirea competențelor personalului didactic din învățământul pre-universitar în vederea promovării unor servicii educaționale de calitate orientate pe nevoile elevilor și a unei școli incluzive

Titlul proiectului: DEDICAT - Dascăli pentru Elevi Defavorizați – Intervenții pentru Combaterea Abandonului școlar Timpuriu

Contract POCU/73/6/6/106266

**MATERIALE SUPORT
PRIVIND
REDUCEREA RISCULUI DE ABANDON ȘCOLAR
ÎN ȘCOLI DEFAVORIZATE**

Sinteză realizată de

Doina SPIȚĂ

CASA CORPULUI DIDACTIC
"GEORGE TOFAN" SUCEAVA

FONDUL SOCIAL EUROPEAN

Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Axa prioritară Educație și competențe

Obiectiv specific Îmbunătățirea competențelor personalului didactic din învățământul pre-universitar în vederea promovării unor servicii educaționale de calitate orientate pe nevoile elevilor și a unei școli incluzive

Titlul proiectului: DEDICAT - Dascăli pentru Elevi Defavorizați – Intervenții pentru Combaterea Abandonului școlar Timpuriu

Contract POCU/73/6/6/106266

CUPRINS

Introducere	4
1. Să reflectăm ! Să înțelegem !	
1.1. Ce este abandonul școlar : definiție și termeni cheie	7
1.2. Elementele determinante ale abandonului școlar :	
1.2.1. Componenta individuală	12
1.2.2. Componenta socio-economică	14
1.2.3. Componenta educațională	15
2. Să ne responsabilizăm !	
2.1. Despre riscul abandonului școlar în contextul actual al învățământului românesc : date statistice comentate	17
3. Să acționăm !	
3.1. Instrumente de diagnostic	23
3.1.1. Chestionar de evaluare a riscului de abandon școlar	23
3.1.2. Fișă de activitate 1 pentru identificarea elevilor cu risc de abandon școlar	27
3.1.3. Fișă de activitate 2 pentru identificarea elevilor cu risc de abandon școlar	28
3.1.4. Fișă de activitate 3 pentru identificarea elevilor cu risc de abandon școlar	30
3.1.5. Chestionar de autoevaluare pentru elevi – motivația școlară	32
3.1.6. Chestionar de autoevaluare pentru elevi – emoțiile	34
3.2. Instrumente de prevenire și intervenție	35
3.2.1. Caracteristici comportamentale și intervenții (1)	35
3.2.2. Caracteristici comportamentale și intervenții (2)	37
3.2.3. Caracteristici comportamentale și intervenții (3)	38
3.2.4. Activități de ameliorare a comunicării	41
3.2.5. Activități pentru dezvoltarea deprinderilor de colaborare	43

FONDUL SOCIAL EUROPEAN

Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Axa prioritară Educație și competențe

Obiectiv specific Îmbunătățirea competențelor personalului didactic din învățământul pre-universitar în vederea promovării unor servicii educaționale de calitate orientate pe nevoile elevilor și a unei școli incluzive

Titlul proiectului: DEDICAT - Dascăli pentru Elevi Defavorizați – Intervenții pentru Combaterea Abandonului școlar Timpuriu

Contract POCU/73/6/6/106266

3.2.6. Activități pentru elevi CES : Trauma (1)	45
3.2.7. Activități pentru profesori ai elevilor CES : Trauma (2)	46
3.2.8. Activități pentru elevi CES : Terapia ocupațională	47
3.2.9. Activități de pozitivare	49
3.2.10. Activități de învățare prin experiment la preșcolar	50
3.2.11. Studiul de caz	52
3.3. Instrumente de evaluare	59
3.3.1. Chestionar general pentru elevi	59
3.3.2. Chestionar pentru părinți	62
3.3.3. Chestionar de autoevaluare pentru profesor	64
3.3.4. Centralizator de absențe	67
3.4. Texte de referință realizate în proiect	
3.4.1. Despre evaluarea unui comportament	67
3.4.2. Cum să abordăm absenteismul ? Sugestii	74
3.4.3. Conflictul în școală și rezolvarea lor	78
3.4.4. Optimizarea comunicării la copiii cu CES	84
3.4.5. Învățând de la copii	87
3.4.6. Învățarea prin cooperare	90
3.4.7. Recomandări privind adaptările curriculare în procesul educațional incluziv	94
3.4.8. Modalități de rezolvare a efectelor izolării sociale la copii	97
3.4.9. Familia, copilul și dezvoltarea sa	99
3.4.10. Abordarea incluzivă în curriculum-ul educației timpurii	103
3.4.11. Educația interculturală la grădiniță	107
3.4.12. Educația de tip outdoor în învățământul preșcolar	110
Bibliografie orientativă	112
Anexă : Lista membrilor rețelei DEDICAT	117

FONDUL SOCIAL EUROPEAN

Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Axa prioritară Educație și competențe

Obiectiv specific Îmbunătățirea competențelor personalului didactic din învățământul pre-universitar în vederea promovării unor servicii educaționale de calitate orientate pe nevoile elevilor și a unei școli incluzive

Titlul proiectului: DEDICAT - Dascăli pentru Elevi Defavorizați – Intervenții pentru Combaterea Abandonului școlar Timpuriu

Contract POCU/73/6/6/106266

Introducere

Culegerea de față a fost realizată în cadrul proiectului „DEDICAT – Dascăli pentru Elevi Defavorizați – Intervenții pentru Combaterea Abandonului școlar Timpuriu”, rezultat al unui parteneriat, pe care îl considerăm de succes, între Fundația EuroEd din Iași și Casa Corpului didactic „George Tofan” din Suceava. În conformitate cu dezideratele europene propuse în cadrul Programului Operațional Capital Uman 2014-2020 în categoria căruia s-a înscris proiectul nostru, obiectivul său specific a fost acela de a îmbunătăți competențele personalului didactic din învățământul pre-universitar în vederea promovării unor servicii educaționale de calitate, orientate pe nevoile elevilor și a unei școli incluzive¹.

Necesitatea implementării proiectului a pornit de la constatarea că Regiunea Nord - Est este, conform statisticilor, zona cu cele mai multe persoane aflate în risc de sărăcie și excluziune socială din România (<http://www.capital.ro/harta-saraciei-in-romania-190643.html>). Toți indicatorii socio - economici negativi ai Regiunii, precum și ponderea mare a zonelor marginalizate, nu rămân fără ecou în sistemul de educație, perpetuându-se un cerc vicios : nivelul de sărăcie ridicat determină un nivel scăzut de educație, care la rândul său întreține subdezvoltarea. Abordarea proiectului implementat de către Fundația EuroEd din Iași și Casa Corpului Didactic din Suceava a pornit de la ipoteza că un mediu școlar mai bun și mai eficient, ce întreține legături robuste cu părinții și comunitatea, este locul în care elevii defavorizați sunt mai motivați să învețe, realizând performanțe superioare. Avem credința că intervențiile asupra factorilor interni, care țin de sistemul școlar, și externi, care țin de contextul familial și comunitar, pot influența în mod crucial creșterea calității educației din zonele defavorizate, determinând sporirea numărului de elevi care frecventează școala și descurajând abandonul.

¹ Pentru a cunoaște școlile din rețeaua DEDICAT și membrii echipei de proiect, vă rugăm să consultați <https://www.dascalidedicati.ro>, precum și **Anexa**.

FONDUL SOCIAL EUROPEAN

Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Axa prioritară Educație și competențe

Obiectiv specific Îmbunătățirea competențelor personalului didactic din învățământul pre-universitar în vederea promovării unor servicii educaționale de calitate orientate pe nevoile elevilor și a unei școli incluzive

Titlul proiectului: DEDICAT - Dascăli pentru Elevi Defavorizați – Intervenții pentru Combaterea Abandonului școlar Timpuriu

Contract POCU/73/6/6/106266

Prin această culegere², echipa proiectului DEDICAT pune cu modestie la dispoziția dumneavoastră un pachet de materiale suport care vă pot ajuta, sperăm noi, în efortul de reducere a riscului de abandon școlar în orice context educațional v-ați afla, însă cu precădere în zonele defavorizate, acolo unde educatorul, la orice nivel de învățământ ar lucra, are nevoie pregnantă de soluții viabile, eventual deja experimentate.

Culegerea este structurată în trei părți. Ne-am permis să conferim demersului nostru un conținut mai mult decât informativ, iar faptul că titlurile celor trei părți îmbracă forme cu valoare imperativă corespunde intenției noastre persuasive. Bibliografia care încheie volumul vă va putea ajuta în aprofundarea subiectelor abordate.

Prin urmare, partea I, intitulată *Să reflectăm ! Să înțelegem !*, invită mai întâi la descoperirea (sau redescoperirea) unor concepte cheie fără înțelegerea cărora acțiunile noastre riscă să rămână la un nivel superficial de abordare. Sunt reluate și rediscutate noțiuni adesea banalizate prin frecvența utilizării, precum *abandon școlar*, *rată de eșec*, *absenteism*, dar și elemente de jargon profesional, precum *drop-out* și *push-out*, *PTȘ* sau *CES*. Ca profesori, suntem adesea martori și uneori, fără măcar să o știm, chiar catalizatori ai răului: din grabă, din fuga după performanță imediată, din nepăsare sau din simplă necunoaștere ... De aceea, pentru o mai nuanțată înțelegere a fenomenului de abandon școlar pornind de la faza sa incipientă, volumul descrie apoi cele trei componente considerate de specialiști drept determinante : cea individuală, cea socio-economică și cea educațională, aflate adesea într-o simbioză dramatică pe care numai răbdarea, devotamentul și știința unor dascăli profesioniști le pot identifica în substanța lor profundă și trata corespunzător.

² Materialele cuprinse în această culegere au fost realizate sub îndrumarea echipei de experți: Ștefan Colibaba, Ramona Cîrșmari, Elza Gheorghiu, Emanuela Gheorghiu și Doina Juverdeniu.

FONDUL SOCIAL EUROPEAN

Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Axa prioritară Educație și competențe

Obiectiv specific Îmbunătățirea competențelor personalului didactic din învățământul pre-universitar în vederea promovării unor servicii educaționale de calitate orientate pe nevoile elevilor și a unei școli incluzive

Titlul proiectului: DEDICAT - Dascăli pentru Elevi Defavorizați – Intervenții pentru Combaterea Abandonului școlar Timpuriu

Contract POCU/73/6/6/106266

Partea a doua se dorește a fi o invitație la implicare, la o implicare mai fermă și mai conștientă. Titlul este *Să ne responsabilizăm !*, iar abandonul școlar este abordat ca fenomen în contextul actual al învățământului românesc, pe baza unor date statistice comentate și din perspectiva politicilor promovate și sprijinite instituțional în domeniul educației, la nivel european, național, regional și local.

În sfârșit, în a treia sa parte, culegerea noastră incită la acțiune, oferind, dincolo de argumentele teoretice de până acum, instrumente și exemple concrete, cu un impact pozitiv validat prin experimentare de către echipa DEDICAT, în cotidianul activităților școlare. Este vorba, pe de o parte, despre o paletă variată de instrumente : de diagnostic (precum fișele de identificare a cazurilor ce prezintă risc de abandon sau chestionarele de evaluare și / sau auto-evaluare, destinate elevilor) ; de prevenire și intervenție (cu exemple, în funcție de caracteristicile comportamentale, și sugestii de activități didactice începând cu învățământul preșcolar și până la nivel liceal) ; în fine, de evaluare, preponderent de tip chestionar. Un mic bemol se cuvine să acordăm studiului de caz, un exercițiu benefic practicat în proiect și din categoria căruia am selectat unul, cu titlu de exemplu. Și mai este vorba, pe de altă parte, în această a treia și ultimă parte a volumului, de o serie de Texte de referință propuse de înșiși participanții la proiect, un mic tezaur de idei și practici direct transferabile în sălile dumneavoastră de clasă.

Rezultatele și concluziile proiectului nostru ilustrează cum un tip special de intervenție, reprezentat de un sprijin educațional intensiv și structurat, poate conduce la mutații semnificative în substanța educațională a elevilor și în nivelul acumulărilor lor școlare, cu implicații extraordinare mai târziu, în ceea ce privește prevenirea abandonului școlar, reușita în viață, calitatea vieții la maturitate și, implicit, dezvoltarea socială sustenabilă. Toate acestea pot conduce la adoptarea unor binevenite măsuri generale și permanente în vederea eliminării inegalităților de șanse educaționale - a căror

FONDUL SOCIAL EUROPEAN

Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Axa prioritară Educație și competențe

Obiectiv specific Îmbunătățirea competențelor personalului didactic din învățământul pre-universitar în vederea promovării unor servicii educaționale de calitate orientate pe nevoile elevilor și a unei școli incluzive

Titlul proiectului: DEDICAT - Dascăli pentru Elevi Defavorizați – Intervenții pentru Combaterea Abandonului școlar Timpuriu

Contract POCU/73/6/6/106266

victimă predilectă sunt copiii din grupuri vulnerabile (copiii romi, din familii marcate de sărăcie, cu stoc educațional parental redus etc.). Un element deloc neglijabil !

Culegerea noastră vă oferă în final o Bibliografie, pe care o veți putea consulta, în funcție de nevoi. Pentru a încheia însă aceste rânduri, nu voi face apel la marii teoreticieni, ci la cuvintele unuia dintre actorii proiectului DEDICAT, pe care vă rog să-mi permiteți să-l numesc Domnul T. și căruia îi mulțumesc pentru mesajul său, sensibil și plin, despre misiunea de a fi dascăl și puterea, care e în mâinile noastre, de a schimba vieți:

"Sunt relativ multe și diverse cazuri de copii cu cerințe speciale, copii cu risc de părăsire timpurie a școlii. Cauzele sunt multiple, le cunoaștem cu toții (cei care lucrăm efectiv la catedră), însă, de multe ori, ne depășesc sau ne copleșesc ! Un dascăl ar trebui să aibă un suflet mare, uriaș, în care să încapă toate traumele, neîmplinirile, neputințele, frustrările copiilor și să aibă un munte de răbdare, dăruire și înțelepciune pentru a rezolva, măcar în parte, aceste cazuri. Atunci când reușim, dăm parcă sens și finalitate muncii noastre și ne bucurăm de zâmbetul încrezător al copilului pe care tocmai l-am salvat, de acel mulțumesc transmis, peste ani, de tânărul / adultul care a conștientizat că atunci, într-un moment de rătăcire, de șovăire și de răscruce din viața lui, cineva i-a întins o mână și i-a dat o șansă".

1. Să reflectăm ! Să înțelegem !

1.1. Ce este abandonul școlar: definiție și termeni cheie

Specialiștii din domeniile psiho-pedagogiei și psiho-sociologiei definesc **abandonul școlar** drept o "conduită de evaziune definitivă ce constă în încetarea frecventării școlii, părăsirea sistemului educativ indiferent de nivelul la care s-a ajuns, înaintea obținerii unei calificări sau pregătiri profesionale complete sau înaintea încheierii actului de studii început"³. Este o problemă socială

³ <https://edict.ro/abandonul-scolar-cauze-si-modalitati-de-prevenire/>

FONDUL SOCIAL EUROPEAN

Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Axa prioritară Educație și competențe

Obiectiv specific Îmbunătățirea competențelor personalului didactic din învățământul pre-universitar în vederea promovării unor servicii educaționale de calitate orientate pe nevoile elevilor și a unei școli incluzive

Titlul proiectului: DEDICAT - Dascăli pentru Elevi Defavorizați – Intervenții pentru Combaterea Abandonului școlar Timpuriu

Contract POCU/73/6/6/106266

extrem de gravă prin consecințele sale și care se exprimă în plan individual prin lipsă de interes față de actul educativ, resimțit ca traumatizant, și o identificare scăzută cu obiectivele și aspirațiile grupului de elevi de apartenență.

Sunt multe motive care pot explica de ce unii tineri renunță prea devreme la studii: probleme personale sau familiale, dificultăți de învățare sau o situație socio-economică precară. Alți factori importanți sunt funcționarea sistemului de învățământ, atmosfera din școli și relațiile dintre profesori și elevi. În literatura de specialitate sunt consemnate două **perspective explicative pentru abandonul școlar** ⁴:

a. concepția cu fundamentare în spațiul școlar, cunoscută drept tendință tradițională, ce impută întreaga responsabilitate a abandonului școlar chiar elevilor și operează cu sintagma de **drop-out** (această perspectivă induce ideea că decizia de a părăsi școala, independentă și definitivă, aparține doar individului/elevului);

b. a doua concepție îi percepe pe cei care renunță la școală ca pe niște excluși, plecând de la premisa potrivit căreia un număr crescut de elevi sunt „expulzați” din școală ca urmare a experiențelor traumatizante de eșec și de frustrare trăite deja în acest mediu școlar (este perspectiva lui **push-out**, în care responsabilitatea pentru abandonul școlar este plasată la nivelul instituției școlare și a comunității acesteia). Teoria excluderii face uz de variabilele conexe statutului școlar, care este determinat prin performanțele școlare ale elevilor, acestea fiind privite ca simptome și nu drept cauze directe pentru abandonul școlar. Foarte multe studii de specialitate au arătat faptul că inegalitățile economice, politice sau structura socială, cât și unele practici școlare, precum exmatricularea ori eliminarea din școală pe anumite perioade determinate de timp, au drept scop descurajarea, stigmatizarea și chiar excluderea elevilor (Rousselet J.), încurajând astfel decizia de întrerupere completă și definitivă a studiilor de educație formală. Această a doua perspectivă

---

⁴ Popescu, V.V., 1991 Dosar reacreditare 2017 mentorat

FONDUL SOCIAL EUROPEAN

Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Axa prioritară Educație și competențe

Obiectiv specific Îmbunătățirea competențelor personalului didactic din învățământul pre-universitar în vederea promovării unor servicii educaționale de calitate orientate pe nevoile elevilor și a unei școli incluzive

Titlul proiectului: DEDICAT - Dascăli pentru Elevi Defavorizați – Intervenții pentru Combaterea Abandonului școlar Timpuriu

Contract POCU/73/6/6/106266

subliniază mai puternic impactul activității și personalității profesionale ale profesorului asupra deciziilor elevilor.

Ambele perspective admit faptul că o anumită **rată de eșec**⁵, un factor cauzal în abandon, se regăsește în majoritatea școlilor (și a sistemelor școlare, în general) și că școala, fără să vrea, ierarhizează într-un mod inevitabil elevii, fapt ce vine în totală contradicție cu baza sa democratică.

Abandonul școlar este anunțat printr-o serie de **manifestări comportamentale observabile** : tendința de însingurare, ca expresie a tensiunilor intra- sau/și interpersonale ; o atitudine defensivă față de autoritatea unui sistem ; absenteismul selectiv sau fuga de la ore, ce poate evolua treptat către un absenteism generalizat care prefigurează astfel abandonul școlar. Interesantă este, paralel cu izolarea treptată a individului față de școală, persistența dorinței de apartenență la o comunitate, alta decât cea școlară, ceea ce poate conduce la așa numitele ritualuri de inițiere, ce pot îmbrăca forme periculoase și ajunge la comportamente antisociale. Din cauza acestor dificultăți de comportament, elevii care abandonează școala sunt cei care se fac cel mai adesea remarcați prin sancțiunile primite în mod repetat.

De reținut, din această înșiruire, că primul factor asociat în mod direct cu abandonul școlar este **absenteismul**. Cauza principală generatoare de absenteism este considerată în sine ca fiind o caracteristică a adolescenței. Este vorba despre incapacitatea adolescentului de a anticipa consecințele faptelor sale. Fuga de la ore este o problemă predominant emoțională, o formă de evadare fizică și psihologică dintr-o situație percepută ca traumatizantă. Ea poate fi și o formă de manifestare a devianței școlare, semnal tardiv al existenței unor probleme neidentificate sau nesoluționate. Absenteismul este folosit de elevi ca o formă de protest pasiv împotriva școlii și

---

⁵ *Rata abandonului școlar* este diferența dintre numărul elevilor înscriși la începutul anului școlar și cel al elevilor aflați în evidență la sfârșitul aceluiași an școlar, exprimată ca raport procentual față de numărul elevilor înscriși la începutul anului.

FONDUL SOCIAL EUROPEAN

Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Axa prioritară Educație și competențe

Obiectiv specific Îmbunătățirea competențelor personalului didactic din învățământul pre-universitar în vederea promovării unor servicii educaționale de calitate orientate pe nevoile elevilor și a unei școli incluzive

Titlul proiectului: DEDICAT - Dascăli pentru Elevi Defavorizați – Intervenții pentru Combaterea Abandonului școlar Timpuriu

Contract POCU/73/6/6/106266

exprimă adesea lipsa lor de teamă, chiar indiferența ostentativă față de posibilele pedepse ce ar surveni din partea conducerii instituției și / sau a părinților.

Absenteismul poate deveni la rândul lui cauză a unor efecte negative atât pentru persoana în cauză (pe termen scurt, mediu și lung), cât și pentru mediul copilului care recurge la acest comportament.

Efectele absenteismului sunt de natură complexă, conducând, pe lângă pierderi din sistemul de cunoștințe, la tentații de comportamente delicvente, conflicte cu părinții și chiar grupul de prieteni, insuccese repetate sau eșecuri școlare până la abandonul școlar, ca ultimă instanță a absenteismului. Familia poate fi grav afectată de decizia copilului de a absenta (cu referire specifică la absenteismul voluntar, fără știrea părinților), deteriorându-se relațiile cu copilul în primul rând, apoi apărând tensiuni între părinți, iar ca efect final chiar dezorganizarea familiei. Însă efectul pe termen lung este inadaptația socio-profesională generată de insuficienta pregătire, sau nefinalizarea studiilor, cu repercusiuni asupra imaginii de sine și implicit a stimei de sine, care într-un final pot fi generatoare de boli psihice, deci de randament personal și social scăzut.

Abandonul școlar este corelat în legislația din România cu sintagma **părăsirea timpurie a școlii (PTȘ)** subliniind impactul școlii asupra calității vieții. PTȘ reprezintă procentul tinerilor cu vârste cuprinse între 18-24 de ani care au finalizat cel mult nivelul secundar inferior (echivalentul clasei a opta) și care nu mai urmează nici o altă formă de școlarizare sau formare profesională.

Este acceptat faptul că abandonul școlar și părăsirea timpurie a școlii au **implicații sociale și economice** importante. PTȘ este un factor major care contribuie la excluziunea socială ulterioară în viață. Pregătirea lacunară și insuficienta dezvoltare a abilităților pot modifica nivelul de aspirații, limitând o viitoare dezvoltare plină și completă a tânărului. Toate acestea vor afecta pe termen lung integrarea socio-profesională a tânărului și mai târziu a adultului. Abandonul școlar generează șomaj, excluziune socială, sărăcie și probleme de sănătate. Tinerii care părăsesc prematur școala

FONDUL SOCIAL EUROPEAN

Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Axa prioritară Educație și competențe

Obiectiv specific Îmbunătățirea competențelor personalului didactic din învățământul pre-universitar în vederea promovării unor servicii educaționale de calitate orientate pe nevoile elevilor și a unei școli incluzive

Titlul proiectului: DEDICAT - Dascăli pentru Elevi Defavorizați – Intervenții pentru Combaterea Abandonului școlar Timpuriu

Contract POCU/73/6/6/106266

sunt mai predispuși riscului asociat somajului sau al celui de a câștiga mai puțin odată ce găsesc un loc de muncă. Estimările legate de competențe necesare în Europa sugerează că, pe viitor, doar 1 din 10 locuri de muncă va putea fi accesat de o persoană care a părăsit timpuriu școala. Iar această problemă generează o serie de costuri publice și sociale, sub forma unor venituri și a unei creșteri economice mai mici, a unor venituri fiscale mai reduse și a unor costuri mai ridicate pentru serviciile publice, cum sunt cele din sănătate, justiție sau plata prestațiilor sociale.

Efectele abandonului școlar se resimt pe termen lung asupra evoluției societății și creșterii economice. Cei care au părăsit timpuriu școala au tendința să participe mai puțin la procesul democratic și sunt cetățeni mai puțin activi. Abandonul școlar afectează și procesul de inovare și creștere, pentru că aceasta se bazează pe forța de muncă competentă în întreaga economie, nu doar pe cea din sectoarele de înaltă tehnologie. Potrivit Comisiei Europene, „reducerea cu numai un punct procentual a ratei europene medii de părăsire timpurie a școlii ar permite economiei europene să dispună în fiecare an de aproape o jumătate de milion de tineri lucrători calificați.”

Se cuvine să poposim și asupra unui alt termen cheie : **CES sau cerințe educaționale speciale**, care privesc persoanele cu deficiențe. Aflăm dintr-un studiu efectuat de Alexandra Ababi⁶, că există mai multe perspective de abordare a handicapului ce se concretizează în diferite definiții sau modele ale acestuia:

- modelul medical definește handicapul ca pe o boală cronică ;
- modelul economic consideră că persoanele cu handicap sunt incapabile de a munci sau de a se deplasa, deci sunt neproductive sau mai puțin productive ;
- modelul limitării funcționale definește handicapul ca pe o deficiență severă, cronică, proprie persoanei care manifestă o deficiență mentală sau fizică (sau o combinație de deficiențe mentale și fizice), se manifestă înaintea vârstei de 22 de ani, se continuă fără a preciza o limită, reflectă nevoia

⁶ <https://alexandra-ababi.blogspot.com/2011/10/nevoile-copilului-cu-cerinte-educative.html>

FONDUL SOCIAL EUROPEAN

Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Axa prioritară Educație și competențe

Obiectiv specific Îmbunătățirea competențelor personalului didactic din învățământul pre-universitar în vederea promovării unor servicii educaționale de calitate orientate pe nevoile elevilor și a unei școli incluzive

Titlul proiectului: DEDICAT - Dascăli pentru Elevi Defavorizați – Intervenții pentru Combaterea Abandonului școlar Timpuriu

Contract POCU/73/6/6/106266

persoanei de îngrijire, tratament sau alte forme de servicii pentru o perioadă îndelungată sau pentru toata viața, concepute și aplicate în mod individual ;

- în fine, modelul psiho-social raportează handicapul de societate plasând problema handicapului la interacțiunea dintre persoane și diferitele segmente ale sistemului social, astfel că societatea este cea care trebuie să se adapteze la persoanele care o compun, nu numai persoana să se adapteze societății.

Din **categoria copiilor cu C.E.S** fac parte atât copiii cu deficiențe propriu zise, cât și copiii fără deficiențe, dar care prezintă manifestări stabile de inadaptare la exigențele școlii. Fac parte din această categorie : copiii cu deficiențe senzoriale și fizice (tulburări vizuale, tulburări de auz, dizabilități mintale, paralizia cerebrală) ; copiii cu deficiențe mintale, comportamentale (tulburări de conduită, hiperactivitate cu deficit de atenție-ADHD, tulburări de opoziție și rezistență) ; copiii cu tulburări afective, emoționale (anxietatea, depresia, mutism selectiv, atacul de panică, tulburări de stres posttraumatic, tulburări de alimentație: anorexia nervoasă, bulimia nervoasă, supraalimentarea) ; copiii cu handicap asociat ; copiii cu dificultăți de cunoaștere și învățare (dificultăți de învățare, sindromul Down, dislexia, discalculia, dispraxia) ; copiii cu deficiențe de comunicare și interacțiune (tulburări din spectrul autistic, sindromul Asperger, întâzieri în dezvoltarea limbajului). Soluția recomandată pentru a evita abandonul școlar este abordarea incluzivă : toți elevii trebuie considerați la fel de importanți, fiecăruia să îi fie valorificate calitățile, pornind de la premisa că fiecare elev este capabil să realizeze ceva bun.

1.2. Elementele determinante ale abandonului școlar:

1.2.1. Componenta individuală

Am înțeles din capitolul precedent că primul pas spre abandonul școlar îl reprezintă absenteismul. Pentru a putea lua măsurile optime de prevenire a acestui fenomen, este evident necesară

FONDUL SOCIAL EUROPEAN

Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Axa prioritară Educație și competențe

Obiectiv specific Îmbunătățirea competențelor personalului didactic din învățământul pre-universitar în vederea promovării unor servicii educaționale de calitate orientate pe nevoile elevilor și a unei școli incluzive

Titlul proiectului: DEDICAT - Dascăli pentru Elevi Defavorizați – Intervenții pentru Combaterea Abandonului școlar Timpuriu

Contract POCU/73/6/6/106266

cunoașterea cauzelor care-l pot genera. Ele țin, înainte de toate, de personalitatea și starea de sănătate a elevului (a se vedea și categoria specifică a copiilor cu CES, a căror descriere o găsim în capitolul anterior). Se fac lesne observabile : motivația școlară redusă, lipsa de interes, o încredere scăzută în educația școlară, blazare și oboseală, anxietate, imagine de sine deteriorată, un sentiment profund de inferioritate, abilități sociale reduse, chiar refuzul de a adera la opțiuni formulate de alții, ca reacție, cel mai adesea, la presiunea exercitată de dorințele imperative ale adulților.

Trăsăturile care se pot regăsi, parțial sau total, în portretul general al copilului care tinde să abandoneze școala pot fi reformulate în felul următor :

- are cerințe educaționale speciale și manifestă dezechilibru emoțional, consecință a lipsei unui ambient familial echilibrat sau chiar, foarte adesea, a absenței părinților de acasă;
- provine din medii sociale sărace;
- are o stare de sănătate precară;
- are dificultăți de învățare și, prin urmare, rezultatele școlare sunt slabe;
- imaginea de sine este negativă și îi lipsesc achizițiile în zona autocunoașterii;
- este incapabil să se adapteze cerințelor mediului școlar;
- manifestă comportamente deviante, de exemplu, agresivitate fizică și verbală, tendința de vagabondaj, consum de tutun, alcool și alte substanțe interzise, acte de vandalism.

În aceste condiții, orice dezechilibru emoțional îl dezorientează și îl descurajează, mai ales atunci când trebuie să depună un efort semnificativ pentru îndeplinirea activităților școlare, efort care îi poate produce disconfort fizic, psihic și emoțional. De aceea, elevul are nevoie acută de suport, începând cu cel emoțional, iar dezvoltarea sentimentului de apartenență la grup îl poate ajuta, așa cum vom vedea în cele ce urmează, în a-și (re)căpăta siguranța de sine.

FONDUL SOCIAL EUROPEAN

Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Axa prioritară Educație și competențe

Obiectiv specific Îmbunătățirea competențelor personalului didactic din învățământul pre-universitar în vederea promovării unor servicii educaționale de calitate orientate pe nevoile elevilor și a unei școli incluzive

Titlul proiectului: DEDICAT - Dascăli pentru Elevi Defavorizați – Intervenții pentru Combaterea Abandonului școlar Timpuriu

Contract POCU/73/6/6/106266

1.2.2. Componenta socio-economică

O bună parte dintre trăsăturile de personalitate evocate mai sus sunt la rândul lor determinate de contextul socio-economic și educativ în care evoluează copilul. Lipsa interesului pentru școală se explică prin presiunile de ordin economic, prin dezamăgirile personale ale părinților și prin lipsa de cultură a comunității care poate fi susceptibilă față de instituțiile formale. Copiii fie nu cunosc bine limba, fie nu au situația materială care să le asigure o participare permanentă și activă la activitățile școlare, fie sunt izolați socio-geografic și nu au acces ușor la școală. Astfel, școlile din zonele defavorizate, caracterizate prin izolare, sărăcie și lipsa oportunităților de succes socio-profesional pentru absolvenți, reprezintă un important factor agravant. Sărăcia comunităților limitează posibilitățile părinților de a oferi copiilor resursele necesare educației. Această stare provoacă deseori exploatarea copiilor prin muncă de către părinți. Lipsiți de motivație, mulți dintre elevii claselor gimnaziale abandonează încă din primii ani de studiu, rămânând să dea o mână de ajutor în gospodăriile proprii sau chiar muncind ca zilieri la oamenii mai avuți din satele respective. Factori de natură socială și economică cum ar fi: crize politice, economice, sociale și morale, prăbușirea sistemului de protecție socială, confuzia sau absența unor norme sau valori sunt alte cauze care conduc la dezorientarea elevilor, îndepărtarea lor de mediul educațional și, în final, abandon școlar.

Iată deci cum condițiile sociale reprezintă efectiv o posibilă cauză majoră a absenteismului pentru copiii care au avut neșansa de a se naște și crește într-un mediu dezavantajat. După cum nu trebuie neglijată nici cealaltă extremă, a copiilor din medii foarte bine structurate material și care nu consideră importantă școala sau cred că banii părinților pot rezolva orice (chiar și motivarea absențelor !).

FONDUL SOCIAL EUROPEAN

Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Axa prioritară Educație și competențe

Obiectiv specific Îmbunătățirea competențelor personalului didactic din învățământul pre-universitar în vederea promovării unor servicii educaționale de calitate orientate pe nevoile elevilor și a unei școli incluzive

Titlul proiectului: DEDICAT - Dascăli pentru Elevi Defavorizați – Intervenții pentru Combaterea Abandonului școlar Timpuriu

Contract POCU/73/6/6/106266

1.2.3. Componenta educațională

Cercetările din domeniul educațional relevă un adevăr incontestabil și anume faptul că mediul socio-cultural de proveniență al elevilor este una dintre cele mai importante variabile în reușita sau eșecul școlar și profesional al elevului. Altfel spus, climatul familial are un rol hotărâtor. Dezorganizarea vieții de familie, consecință a divorțului, climatul familial conflictual și imoral, excesiv de permisiv, divergența metodelor educative și lipsa de autoritate a părinților, atitudinea rece, indiferentă sau, dimpotrivă, tiranică a acestora sunt alte câteva aspecte care conduc spre abandonul școlar. De ce ? Pentru că, pentru fiecare copil, părintele sau persoana în grija căruia se află copilul sunt primii „profesori”. Adulții care îngrijesc copilul trebuie să știe că prin implicarea în educația și formarea copilului pun bazele de care acesta are nevoie pentru a se dezvolta și a-și construi un viitor de succes.

Este foarte importantă atitudinea familiei în raport cu școala. Ca mediu responsabil de a asigura școlarizarea copilului, familiile pot fi de multe ori la originea absenteismului. O fac, așa cum arătam în capitolul precedent, în multiple forme: folosind în mod abuziv copiii ca forță de muncă în gospodărie; neasigurând cumpărarea rechizitelor, plata navetei, a vestimentației, a obiectelor de igienă; făcând uz de pedepse sau recompense nepotrivite, atunci când sunt, ambele, excesive, etc. Există cazuri în care părinții încurajează încălcarea normelor și valorilor școlare, tolerând fuga de la școală și, în general, absenteismul, vandalismul, conduitele violente, toxicomania și alte comportamente deviante. Tot nocivă se poate dovedi, pe de altă parte, supraîncărcarea programului educativ al copiilor în funcție de aspirațiile părinților, care proiectează viitorul acestora conform dorințelor lor neîmplinite.

Cunoașterea acestor atitudini și identificarea surselor de posibile tensiuni sau blocaje manifestate în raport cu cariera școlară a tinerilor constituie un factor important în prevenirea abandonurilor. Elevii pot fi influențați și de atitudinea părinților pentru care cartea nu mai reprezintă o prioritate, nici

FONDUL SOCIAL EUROPEAN

Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Axa prioritară Educație și competențe

Obiectiv specific Îmbunătățirea competențelor personalului didactic din învățământul pre-universitar în vederea promovării unor servicii educaționale de calitate orientate pe nevoile elevilor și a unei școli incluzive

Titlul proiectului: DEDICAT - Dascăli pentru Elevi Defavorizați – Intervenții pentru Combaterea Abandonului școlar Timpuriu

Contract POCU/73/6/6/106266

garanția asigurării unui loc de muncă. Mai mult, emigrarea forței de muncă îi afectează în mod dramatic pe elevi, care fie că-și urmează părinții, fie sunt lăsați în grija unor rude sau cunoștințe apropiate care se ocupă superficial de situația școlară a copiilor.

Între actorii principali ai programului de natură educațională, tot atât de importanți precum părinții (dacă nu mai importanți ca ei, pentru că sunt profesioniști), sunt profesorii. Greșelile lor, de atitudine și de relaționare, competența profesională relativă, autoritatea morală discutabilă, au toate un rol important în apariția fenomenului de abandon școlar la elevi. Să mai reținem, ca exemple, presiunea grupului, supraîncărcarea școlară, comunicarea defectuoasă elev - profesor (ironizarea, umilirea elevului), evaluarea subiectivă, nedreptățile, stările conflictuale, frustrante, incompatibilitatea între aspirațiile și trebuințele de învățare, pe de o parte, și oferta educațională a școlii, pe de alta ; disciplina excesiv de rigidă și severă, ca și politicile pro-absenteiste ale școlii față de elevii din clasele terminale, etc., sunt tot atâtea elemente care viciază parcursul ascendent al elevilor și dezvoltarea lor personală armonioasă, favorizând eșecul.

Accesul limitat la un învățământ de calitate sau la forma de studiu preferată îi poate determina pe tineri să abandoneze. Un efect direct este demotivarea elevilor cu performanțe scăzute, care s-au confruntat cu un risc mai mare de a abandona școala, decât de a finaliza programul de studii în care erau deja înscriși și, acest fapt, a contribuit la creșterea procentului de *tineri șomeri, neînscriși în nicio formă de educație sau formare* (numiți și NEET). Problemele legate de calitatea mediului școlar sau prestația demotivantă la unele discipline de studiu, în special relația cu cadrele didactice și cu alți elevi sunt, de asemenea, importante. În general, abandonul școlar este rezultatul unui proces progresiv și cumulativ de scădere a implicării.

Dincolo de familie și de școală, anturajul joacă și el un rol important. Când se nimerește a fi de proastă calitate, el debusolează elevii cu un psihic labil datorat unor carențe din copilărie. Anturajul

FONDUL SOCIAL EUROPEAN

Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Axa prioritară Educație și competențe

Obiectiv specific Îmbunătățirea competențelor personalului didactic din învățământul pre-universitar în vederea promovării unor servicii educaționale de calitate orientate pe nevoile elevilor și a unei școli incluzive

Titlul proiectului: DEDICAT - Dascăli pentru Elevi Defavorizați – Intervenții pentru Combaterea Abandonului școlar Timpuriu

Contract POCU/73/6/6/106266

poate să-l determine pe elev să fumeze, să consume băuturi alcoolice, să consume droguri, să fure sau să chiulească de la școală. Dorința de emancipare prost înțeleasă, de a scăpa de sub tutela educațională sau familială, dorința de a obține obiecte, haine sau mâncare pe căi ocolite, necurate reprezintă cauze pentru care elevul poate abandona, încet încet, școala.

2. Să ne responsabilizăm !

2.1. Despre riscul abandonului școlar în contextul actual al învățământului românesc: date statistice comentate

România susține principiul egalității de șanse în educație, indiferent de caracteristicile individuale. În acest sens, provocarea țării este de a îmbunătăți performanța educațională în rândul tuturor copiilor pentru a satisface cerințele unei societăți și a unei economii bazate pe cunoaștere. Deși în ultimii cincisprezece ani, rata de PTȘ a scăzut constant și țara noastră și-a propus să atingă ținta de 11,3% în 2020, criza financiară globală din 2008-2009 a anulat progresul anilor anteriori, iar pandemia de COVID-19, ale cărei consecințe nu au fost încă determinate, va avea efecte încă și mai drastice.

Se știe, populația României a scăzut semnificativ în ultimele două decenii. Cauzele nu sunt un secret : rata scăzută a nașterilor, emigrarea adulților tineri pentru asigurarea unui trai mai bun și îmbătrânirea rapidă sunt cele mai importante. Dacă se mențin previziunile actuale, numărul total al copiilor de vârstă școlară și al tinerilor va scădea, față de anul 2015, cu 40% până în 2025. În contextul declinului demografic, amploarea abandonului școlar indică și faptul că mulți tineri din rândul populației școlare părăsesc sistemul de învățământ fără a deține abilitățile și formarea solicitate pe piața muncii. Aflați în incapacitatea de a se angaja, ei întăresc rata șomajului, ceea ce determină scăderea contribuției lor la creșterea economică a țării. Conchidem trist că România este o țară a cărei

FONDUL SOCIAL EUROPEAN

Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Axa prioritară Educație și competențe

Obiectiv specific Îmbunătățirea competențelor personalului didactic din învățământul pre-universitar în vederea promovării unor servicii educaționale de calitate orientate pe nevoile elevilor și a unei școli incluzive

Titlul proiectului: DEDICAT - Dascăli pentru Elevi Defavorizați – Intervenții pentru Combaterea Abandonului școlar Timpuriu

Contract POCU/73/6/6/106266

rată de abandon școlar este ridicată și se va confrunța cu probleme grave legate de forța de muncă și somaj, de coeziune socială și de competitivitate, în general.

Elevii din România părăsesc timpuriu școala din diferite motive, inclusiv, cum am văzut în capitolul anterior, a unor factori de natură personală, familială, școlară și socială. Datele internaționale privind abandonul școlar indică faptul că, în mod tipic, există mai mult de un factor care determină tinerii să părăsească timpuriu școala. Totodată, părăsirea formării prin școală poate fi asociată cu mediile cu probleme socio-economice sau familiale ale elevilor. În cazul unora dintre elevi, costul de oportunitate de a rămâne în școală este prea mare și, în acest context, pornesc în căutarea unui loc de muncă sau a altor oportunități specifice în afara școlii sau în afara țării.

În acest peisaj general, abandonul școlar timpuriu este o provocare importantă pentru România, ea situându-se încă foarte departe de obiectivele strategice stabilite prin Politicile naționale și cu mult peste media UE de 13,55% (cf EUROSTAT, România se situează la 4 procente sub media europeană în ceea ce privește părăsirea timpurie a sistemului de educație și formare profesională). Copiii și tinerii care provin din medii dezavantajate, elevii din mediul rural, de etnie romă și persoanele care au nevoi educaționale speciale (CES) sunt categoriile cele mai expuse acestui risc. Elevii săraci rămân în urma celor mai înstăriți, iar accesul lor la învățământul secundar superior și post-secundar este limitat. Această discrepanță conține și un factor spațial important, din moment ce, așa cum vom vedea în cele ce urmează, o mare parte dintre familiile sărace provin din două dintre cele mai sărace regiuni: N-E-ul și S-V-ul României.

Disparitățile regionale și cele pe medii de rezidență - în defavoarea Regiunii de Nord-Est și de Sud-Vest și a mediului rural - reprezintă în continuare o provocare majoră pentru direcțiile de acțiune viitoare în vederea atingerii țintei stabilite până în anul 2020. În Regiunea de Nord-Est, peste 58% din populație locuiește în mediul rural, iar în mediul urban al regiunii Nord-Est, 40,4% din popu-

FONDUL SOCIAL EUROPEAN

Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Axa prioritară Educație și competențe

Obiectiv specific Îmbunătățirea competențelor personalului didactic din învățământul pre-universitar în vederea promovării unor servicii educaționale de calitate orientate pe nevoile elevilor și a unei școli incluzive

Titlul proiectului: DEDICAT - Dascăli pentru Elevi Defavorizați – Intervenții pentru Combaterea Abandonului școlar Timpuriu

Contract POCU/73/6/6/106266

lație trăiește în zone dezavantajate sau marginalizate (conform datelor din Planul de Dezvoltare Regională PDR Nord-Est). Diferențele teritoriale sunt, de asemenea, semnificative, probabilitatea ca elevii care locuiesc în orașe mari și centre urbane să beneficieze de un mediu educațional mai favorabil decât cei care locuiesc în mediul rural fiind ridicată.

Există și informații dătătoare de speranțe și care ne onorează, ca profesori ... În *Raportul Europa 2020 România: Politici bazate pe date concrete privind productivitatea, ocuparea forței de muncă și dezvoltarea aptitudinilor* (Banca Mondială) se menționează că, deși discrepanțele dintre *mediul urban și mediul rural* continuă să existe, un element ce contribuie la reducerea acestor diferențe este îmbunătățirea metodelor de predare în școlile noastre, mai ales în cele din mediul rural. Raportul evidențiază, de asemenea și rolul fundamental al cadrelor didactice în furnizarea unei educații de calitate, iar atragerea celor mai buni profesioniști în domeniu reprezintă o prioritate.

Conform studiilor întocmite prin finanțări ale Băncii Mondiale cuprinse în „Atlasul Zonelor Rurale Marginalizate și al Dezvoltării Umane Locale din România” și „Atlasul zonelor urbane marginalizate din România”, s-au reliefat câteva dimensiuni utile de analiză a fenomenului de abandon școlar, mai ales pentru identificarea cauzelor și a unor posibile soluții. Astfel, din aceste anchete și studii aplicate aflăm că abandonul școlar este o problemă pregnantă, mai ales în mediul rural. La nivelul învățământului secundar, rata de abandon a fost de 1,5 ori mai mare în școlile din mediul rural, decât în cele din mediul urban. Elevii săraci rămân în urma celor mai înstăriți, iar accesul lor la învățământul secundar superior și post-secundar este limitat. Reiese de asemenea că ratele de repetenție, unul dintre cei mai importanți predictorii ai PTS, sunt mari în România, mai ales în rândul băieților și al elevilor din mediul rural din școlile din învățământul secundar inferior.

Elevii de etnie romă se află în situație de risc din cauza condițiilor precare de trai și a sărăciei; situația este și mai gravă pentru fetele de etnie romă, în parte din cauza tradițiilor culturale. Cu toate

FONDUL SOCIAL EUROPEAN

Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Axa prioritară Educație și competențe

Obiectiv specific Îmbunătățirea competențelor personalului didactic din învățământul pre-universitar în vederea promovării unor servicii educaționale de calitate orientate pe nevoile elevilor și a unei școli incluzive

Titlul proiectului: DEDICAT - Dascăli pentru Elevi Defavorizați – Intervenții pentru Combaterea Abandonului școlar Timpuriu

Contract POCU/73/6/6/106266

acestea, lipsa unor statistici de încredere privind situația romilor în general este un obstacol important pentru estimarea corectă a magnitudinii acestei probleme. Elevii cu cerințe educaționale speciale și elevii din alte minorități sunt, și ei, în situație specială de risc de părăsire timpurie a școlii. Abandonul școlar a scăzut la 16,4% în 2018, minimul ultimilor 10 ani. Rămâne foarte ridicat în sate și în rândul copiilor romi, precum anunță Comisia Europeană.

Discrepanțele semnalate conțin și un factor spațial important, din moment ce o mare parte dintre familiile sărace provin din două dintre cele mai sărace regiuni: Nord-Estul și Sud-Vestul României. Analiza SWOT pe domeniul educației și formării profesională derulată tot cu fonduri internaționale, la nivelul județelor din regiunea de Nord-Est a țării, pornind de la categoriile de indicatori din PRAO⁷, relevă o serie de puncte slabe susținute de profesori: număr mare de cadre didactice care utilizează un stil de predare tradițional, lipsa de mijloace pentru a susține activități nonformale plăcute elevilor, demotivarea pentru participarea la cursuri de formare continuă, scăderea procentului de promovabilitate la bacalaureat, insuficiența spațiilor școlare, insuficiența colaborare dintre școală și părinți, ca și, element devenit extrem de relevant în perspectiva dezvoltării învățământului la distanță și hibrid, imposibilitatea de a utiliza noile tehnologii în cadrul activităților didactice și educative etc.

Regiunea Nord-Est a țării noastre este considerată drept zona cu cea mai mare incidență, cu cele mai multe persoane aflate în risc de sărăcie și excluziune socială⁸. Toți indicatorii socio-economici negativi ai Regiunii, precum și ponderea mare a zonelor marginalizate, nu rămân fără ecou în sistemul de educație, perpetuându-se un cerc vicios : nivelul de sărăcie ridicat determină un nivel scăzut de educație, care la rândul său întreține subdezvoltarea. Nu e pentru nimeni un fapt excepțional: parcurgerea studiilor primare și secundare sunt atât în beneficiul societății, cât și al

⁷http://www.prefecturasuceava.ro/finantare/PLAOIS_final.pdf, http://www.prefecturagalati.ro/PLAOIS_final.pdf, http://www.prefecturavaslui.ro/PLAOIS_final.pdf

⁸<http://www.capital.ro/harta-saraciei-in-romania-190643.html>

FONDUL SOCIAL EUROPEAN

Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Axa prioritară Educație și competențe

Obiectiv specific Îmbunătățirea competențelor personalului didactic din învățământul pre-universitar în vederea promovării unor servicii educaționale de calitate orientate pe nevoile elevilor și a unei școli incluzive

Titlul proiectului: DEDICAT - Dascăli pentru Elevi Defavorizați – Intervenții pentru Combaterea Abandonului școlar Timpuriu

Contract POCU/73/6/6/106266

individului, conducând la un nivel ridicat de alfabetizare, creșterea gradului de participare socială și economică al populației, îmbunătățirea calității vieții și a stării de sănătate, etc⁹. Un mediu școlar mai bun și mai eficient, ce întreține legături robuste cu părinții și comunitatea, este locul în care elevii defavorizați sunt mai motivați să învețe și să obțină performanțe mai bune. De aceea, intervențiile asupra factorilor care contribuie la creșterea calității educației din zonele defavorizate conduc întotdeauna la creșterea numărului de elevi care frecventează școala, determinându-i să rămână la școală.

Numeroase activități privind reducerea abandonului școlar au fost implementate în ultimii ani de MECS prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane (POSDRU) și ele vor servi drept lecții importante în vederea proiectării rundelor următoare de programe privind reducerea abandonului școlar. Cu toate acestea, este limpede că se impune un răspuns pe termen lung, un angajament susținut, alături de o coordonare puternică din partea tuturor actorilor cheie. Reducerea fenomenului de abandon și de părăsire timpurie a școlii necesită o strategie națională, pentru a asigura o abordare coerentă și coordonată, concomitent cu atingerea țintelor ambițioase ale agendei naționale și ale strategiei Europa 2020.

Dacă e să ne referim la aceasta din urmă, conform recomandărilor Consiliului European, o strategie completă ar trebui să combine măsuri de prevenire, intervenție și compensare și să se concentreze, mai ales, pe intervenții la nivelul școlilor și al elevilor. Măsurile de prevenire sunt menite să reducă riscul de părăsire timpurie a școlii înainte de debutul problemei, prin asigurarea unei baze solide, timpurii, copiilor, în vederea dezvoltării potențialului și înlesnirii procesului de integrare în mediul școlar. Măsurile de intervenție au rolul de a preveni și/sau corecta fenomenul părăsirii timpurii a școlii prin îmbunătățirea calității educației și formării profesionale la nivelul instituțiilor de învățământ, prin reacționarea la semnele de avertizare timpurie și prin furnizarea de sprijin specific

---

⁹ http://antisaracie.mmuncii.ro/downloads/PI_4_Scoli_dezavantajate_Iunie2016.pdf

FONDUL SOCIAL EUROPEAN

Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Axa prioritară Educație și competențe

Obiectiv specific Îmbunătățirea competențelor personalului didactic din învățământul pre-universitar în vederea promovării unor servicii educaționale de calitate orientate pe nevoile elevilor și a unei școli incluzive

Titlul proiectului: DEDICAT - Dascăli pentru Elevi Defavorizați – Intervenții pentru Combaterea Abandonului școlar Timpuriu

Contract POCU/73/6/6/106266

elevilor sau grupurilor aflate în situație de risc de abandon școlar. Măsurile de compensare sunt menite să îi sprijine pe cei care au părăsit școala timpuriu pentru a reveni în educație, oferind rute de reinserție în învățământ, de formare profesională și de dobândire a unei calificări.

Sectorul educațional din România este parte integrantă din strategia Guvernului de atingere a țintelor Europa 2020. Țintele UE sunt centrate pe îmbunătățirea rezultatelor educaționale, datorită influenței lor asupra creșterii economice, prin ocuparea productivă a forței de muncă, formarea competențelor, formarea profesională și menținerea elevilor în sistem. Comisia Europeană a publicat Monitorul educației și formării pe 2019, care analizează modul în care evoluează educația și formarea în UE și în statele sale membre. Monitorul pe 2019 indică progrese suplimentare în direcția atingerii unor ținte importante ale UE în materie de educație și formare, subliniind, în același timp, necesitatea de a se acorda un sprijin mai puternic pentru cadrele didactice și de a se spori atractivitatea profesiei de dascăl. În ceea ce privește o parte din indicatorii cheie, părăsirea timpurie a școlii (18-24 ani) indică un procentaj de 16.4% pentru tinerii români, comparativ cu o medie UE de 10.6%, iar ponderea absolvenților de studii superioare (30-34 ani) este 24.6% pentru România, media la nivel european fiind 40.7%¹⁰.

Programul de formare DEDICAT – *Dascăli pentru Elevi Defavorizați – Intervenții pentru Combaterea Abandonului școlar Timpuriu*, derulat în cadrul POCU, și care a prilejuit formarea și acreditarea unui număr de 47 mentori prin cursul *Mentoratul între teorie și practică. Responsabilizarea profesorului față de problematica abandonului școlar* vine ca o posibilă ameliorare, în perspectiva soluționării pe termen lung a tuturor acestor dimensiuni. Necesitatea sa s-a susținut și prin adecvarea finalităților sale cu cele ale Strategiei naționale a învățării pe tot parcursul vieții (IPV) 2015-2020, care a fost adoptată de Guvernul României prin HG 418 încă din 23 iunie 2015. Proiectele ce își propun activități de prevenție sau reducere a ratei abandonului școlar, dar în care se

¹⁰ Vezi și Monitorul Educației și Formării, 2019: Raportul pentru România

https://ec.europa.eu/romania/news/20190926monitorul_educatiei_formarii_2019_ro

FONDUL SOCIAL EUROPEAN

Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Axa prioritară Educație și competențe

Obiectiv specific Îmbunătățirea competențelor personalului didactic din învățământul pre-universitar în vederea promovării unor servicii educaționale de calitate orientate pe nevoile elevilor și a unei școli incluzive

Titlul proiectului: DEDICAT - Dascăli pentru Elevi Defavorizați – Intervenții pentru Combaterea Abandonului școlar Timpuriu

Contract POCU/73/6/6/106266

accentuează și dimensiunea formării profesorilor, așa cum este cazul proiectului nostru, sunt încadrabile în linii educaționale strategice, fiind relevante prin rezultatele identificabile pe termen lung, asigurând sustenabilitatea intervențiilor cumulate ale factorilor educaționali.

3. Să acționăm !

3.1. Instrumente de diagnostic :

3.1.1. Chestionar de evaluare a riscului de abandon școlar

Chestionar de evaluare a riscului de abandon școlar	
Data: __/__/____/	
Chestionat: _____	
(nume, prenume)	(clasa)
Durata: _____ minute	
Interval orar aplicare: __:__ - __:__	
<i>Citiți întrebările de mai jos și răspundeți sincer:</i>	
1. Sex: FEMININ _____ MASCULIN _____	
2. Locuiești la : ORAȘ _____ SAT/COMUNĂ _____	
3. Naționalitatea: _____	
4. Locuiești cu : FAMILIA _____ ALTE RUDE _____ PLASAMENT _____ SINGUR _____	
5. Părinții au studii: FĂRĂ LICEU _____ LICEU _____ FACULTATE _____	
6. Ocupația părinților : TATA _____ MAMA _____	
7. Cât de mulțumit/ă ești în general de?	
a) rezultatele tale școlare?	
•FOARTE MULȚUMIT _____	
•MULȚUMIT _____	
•CAM NEMULȚUMIT _____	
•FOARTE NEMULȚUMIT _____	
b) de colegii tăi ?	

FONDUL SOCIAL EUROPEAN

Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Axa prioritară Educație și competențe

Obiectiv specific Îmbunătățirea competențelor personalului didactic din învățământul pre-universitar în vederea promovării unor servicii educaționale de calitate orientate pe nevoile elevilor și a unei școli incluzive

Titlul proiectului: DEDICAT - Dascăli pentru Elevi Defavorizați – Intervenții pentru Combaterea Abandonului școlar Timpuriu

Contract POCU/73/6/6/106266

•FOARTE MULȚUMIT _____

•MULȚUMIT _____

•CAM NEMULȚUMIT _____

•FOARTE NEMULȚUMIT _____

c) de școală în general?

•FOARTE MULȚUMIT _____

•MULȚUMIT _____

•CAM NEMULȚUMIT _____

•FOARTE NEMULȚUMIT _____

8. Ești de părere că :

a) Dl învățător/ Profesorii au o relație bună cu elevii :

NU _____ AȘA ȘI ASA _____ DA _____

b) Mă simt bine la școală ca într-o echipă/ familie:

NU _____

AȘA ȘI ASA _____

DA _____

c) Sunt tratat corect în școală:

NU _____ AȘA ȘI ASA _____ DA _____

9. În ultimul an cât de des s-a întâmplat ca :

a) un coleg să vorbească urât de tine, sau să râdă de tine :

DES _____ NU PREA DES _____ DELOC _____

b) un coleg să nu vrea să fie prieten cu mine :

NU _____ NU PREA DES _____ DA _____

c) să mă simt respins la școală :

NU _____

NU PREA DES _____

DA _____

d) să simt că nu mai îmi place la școală:

NU _____

NU PREA DES _____

DA _____

10. În ultimul semestru ai avut probleme legate de absențe?

DA (notă scăzută la purtare) _____

FONDUL SOCIAL EUROPEAN

Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Axa prioritară Educație și competențe

Obiectiv specific Îmbunătățirea competențelor personalului didactic din învățământul pre-universitar în vederea promovării unor servicii educaționale de calitate orientate pe nevoile elevilor și a unei școli incluzive

Titlul proiectului: DEDICAT - Dascăli pentru Elevi Defavorizați – Intervenții pentru Combaterea Abandonului școlar Timpuriu

Contract POCU/73/6/6/106266

AȘA ȘI AȘA (am fost atenționat)_____

NU_____

11. Ești de părere că materiile sunt interesante?

DA_____

AȘA ȘI AȘA_____

DELOC_____

12. Înveți când ceva ți se pare interesant?

DA_____

NU_____

13. Poți să te concentrezi la ore sau la teme?

DA_____

AȘA ȘI AȘA_____

NU_____

14. În general îți faci temele pentru acasă?

DA_____

NU_____

15. Ți place la școală?

DA_____

NU_____

16. Ai avut probleme la școală în ultimul an?

a) bătăi cu colegii sau alți elevi :

DA_____

NU_____

b) am fost atenționat de dl/dna învățătoare sau de director pentru comportament:

DA_____

NU_____

17. Ți place mai mult să faci altceva decât să vii la școală?

DA_____

NU_____

18. Dacă la întrebarea anterioară ai răspuns DA : Ce altceva îți place să faci mai mult decât să vii la școală?

19. Te vezi terminând școala?

DA_____

NU_____

FONDUL SOCIAL EUROPEAN

Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Axa prioritară Educație și competențe

Obiectiv specific Îmbunătățirea competențelor personalului didactic din învățământul pre-universitar în vederea promovării unor servicii educaționale de calitate orientate pe nevoile elevilor și a unei școli incluzive

Titlul proiectului: DEDICAT - Dascăli pentru Elevi Defavorizați – Intervenții pentru Combaterea Abandonului școlar Timpuriu

Contract POCU/73/6/6/106266

20. Dacă nu termini școala, te vezi :

a) muncind

b) făcând altceva? Ce? _____

21. Ai prieteni care nu au terminat școala?

DA ___ (Câți? _____)

NU ___

22. Familia ta este preocupată de rezultatele tale la școală ?

DA ___

AȘA ȘI AȘA ___

NU ___

23. Familia te încurajează să termini școala?

DA ___

AȘA ȘI AȘA ___

NU ___

24. Sunt oameni în jurul tău care cred că școala e pierdere de vreme?

DA ___

AȘA ȘI AȘA ___

NU ___

AȘA ȘI AȘA ___

NU ___

25. Ai prieteni mai învârstă decât tine?

DA, MULȚI ___

DA, CÂȚIVA ___

UNUL ___

NICI UNUL ___

26. Ai probleme de sănătate care ar putea să te împiedice să termini școala?

DA ___

NU ___

27. Simți câteodată că lecțiile sau temele sunt prea grele?

DA ___

NU ___

28. Crezi că la școală nu găsești înțelegere pentru problemele tale?

DA ___

NU ___

FONDUL SOCIAL EUROPEAN

Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Axa prioritară Educație și competențe

Obiectiv specific Îmbunătățirea competențelor personalului didactic din învățământul pre-universitar în vederea promovării unor servicii educaționale de calitate orientate pe nevoile elevilor și a unei școli incluzive

Titlul proiectului: DEDICAT - Dascăli pentru Elevi Defavorizați – Intervenții pentru Combaterea Abandonului școlar Timpuriu

Contract POCU/73/6/6/106266

3.1.2. Fișa de activitate 1 pentru identificarea elevilor cu risc de abandon școlar

FIȘĂ DE ACTIVITATE 1

PENTRU IDENTIFICAREA ELEVILOR CU RISC DE ABANDON ȘCOLAR

Ce tip de colegi cauți?

Data: __/__/____/

Chestionat: _____
(nume, prenume) (clasa)

Durata: _____ minute

Interval orar aplicare: __: __ - __: __

Completează următoarele fraze după cum îți sugerează începutul:

Un bun coleg este acela care: _____

Colegii mei sunt _____

Admir colegii care _____

Nu suport colegii care _____

Îmi ajută colegii _____

Numește 3 motive pentru care ești mândru de colectivul din care faci parte:
_____
_____
_____

Numește 3 motive care te îndreptățesc să nu fii mulțumit de colectivul din care faci

FONDUL SOCIAL EUROPEAN

Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Axa prioritară Educație și competențe

Obiectiv specific Îmbunătățirea competențelor personalului didactic din învățământul pre-universitar în vederea promovării unor servicii educaționale de calitate orientate pe nevoile elevilor și a unei școli incluzive

Titlul proiectului: DEDICAT - Dascăli pentru Elevi Defavorizați – Intervenții pentru Combaterea Abandonului școlar Timpuriu

Contract POCU/73/6/6/106266

parte:

3.1.3. Fișa de activitate 2 pentru identificarea elevilor cu risc de abandon școlar

FIȘE DE ACTIVITATE 2

PENTRU IDENTIFICAREA ELEVILOR CU RISC DE ABANDON ȘCOLAR

Învățarea – o șansă sau o obligație?

Chestionat: _____
(nume, prenume) (clasa)

Durata: _____ minute

Interval orar aplicare: __:__ - __:__

Completează frazele următoare după cum îți sugerează începutul :

1. Mi-e greu să învăț _____
2. Când învăț _____
3. Mi-e ușor să învăț _____
4. Numai dacă înveți _____
5. Cred că ceea ce învăț în prezent _____
6. Cei care nu învață _____
7. Trebuie să învăț _____

FONDUL SOCIAL EUROPEAN

Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Axa prioritară Educație și competențe

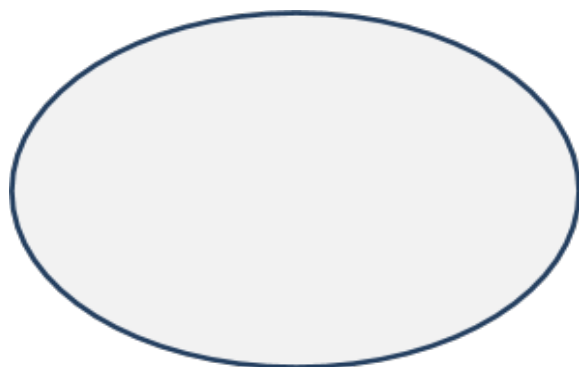
Obiectiv specific Îmbunătățirea competențelor personalului didactic din învățământul pre-universitar în vederea promovării unor servicii educaționale de calitate orientate pe nevoile elevilor și a unei școli incluzive

Titlul proiectului: DEDICAT - Dascăli pentru Elevi Defavorizați – Intervenții pentru Combaterea Abandonului școlar Timpuriu

Contract POCU/73/6/6/106266

8. Consider învățarea o șansă atunci când _____
9. Sunt mândru că am reușit să învăț _____
10. Pentru a reuși în viață trebuie să _____

Împarte cadranul de mai jos în 5 secțiuni corezpunzătoare următoarelor activități: activitate în familie, învățare, distracție, odihnă, altele (aici apreciezi orice alte activități desfășurate care nu sunt menționate) și scrie în dreptul fiecăruia numărul de ore zilnic pe care îl acorzi activității indicate (ai grijă ca suma orelor înscrise să fie 24 și ponderea fiecărei secțiuni să corespundă ca mărime numărului de ore acordat) :

Dacă ai realizat sarcina anterioară, răspunde la următoarele întrebări :

a. Poti trage o concluzie rapidă privind cadranul construit de tine? Care este aceasta?

---

b. Crezi că numărul de ore acordat învățării este suficient? Pe tine te mulțumește? Dar pe ceilalți (familie etc.) ?

FONDUL SOCIAL EUROPEAN

Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Axa prioritară Educație și competențe

Obiectiv specific Îmbunătățirea competențelor personalului didactic din învățământul pre-universitar în vederea promovării unor servicii educaționale de calitate orientate pe nevoile elevilor și a unei școli incluzive

Titlul proiectului: DEDICAT - Dascăli pentru Elevi Defavorizați – Intervenții pentru Combaterea Abandonului școlar Timpuriu

Contract POCU/73/6/6/106266

c. Identifică cel puțin 3 modalități prin care ai putea crește numărul de ore acordate învățării:

1. _____

2. _____

3. _____

d. Cum crezi că te vor influența aceste schimbări în programul tău zilnic?

_____

_____

_____

3.1.4. Fișa de activitate 3 pentru identificarea elevilor cu risc de abandon școlar

FIȘĂ DE ACTIVITATE 3

PENTRU IDENTIFICAREA ELEVILOR CU RISC DE ABANDON ȘCOLAR

Școala – factor de stres?

Data: __/__/____/

Chestionat:

_____

(nume, prenume)

_____

(clasa)

Durata: _____ minute

Interval orar aplicare: __:__-__:__

1. Îmi place să fiu elev pentru că :

FONDUL SOCIAL EUROPEAN

Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Axa prioritară Educație și competențe

Obiectiv specific Îmbunătățirea competențelor personalului didactic din învățământul pre-universitar în vederea promovării unor servicii educaționale de calitate orientate pe nevoile elevilor și a unei școli incluzive

Titlul proiectului: DEDICAT - Dascăli pentru Elevi Defavorizați – Intervenții pentru Combaterea Abandonului școlar Timpuriu

Contract POCU/73/6/6/106266

a. _____

b. _____

c. _____

2. Nu-mi place la școală pentru că :

a. _____

b. _____

c. _____

3. Scrie 3 lucruri care ai vrea să se schimbe în viața ta de școlar :

a. _____

b. _____

c. _____

4. Stă în puterea ta să schimbi aceste lucruri?

---

5. Cine ar trebui să acționeze pentru a le schimba?

---

6. Ce poți face tu în acest sens?

FONDUL SOCIAL EUROPEAN

Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Axa prioritară Educație și competențe

Obiectiv specific Îmbunătățirea competențelor personalului didactic din învățământul pre-universitar în vederea promovării unor servicii educaționale de calitate orientate pe nevoile elevilor și a unei școli incluzive

Titlul proiectului: DEDICAT - Dascăli pentru Elevi Defavorizați – Intervenții pentru Combaterea Abandonului școlar Timpuriu

Contract POCU/73/6/6/106266

După efectuarea exercițiului de mai sus, se poate trece la punerea efectivă în practică, desfășurându-se un joc de rol cu următorii „actori” :

- a. un posibil profesor „stresant” și un elev din clasă ;*
- b. doi colegi care nu se simpatizează reciproc.*

3.1.5. Chestionar de autoevaluare pentru elevi – motivația școlară

CHESTIONAR – MOTIVAȚIA ȘCOLARĂ LA ELEVI

Răspunde sincer la întrebări:

1. Ți place la școală?

- a. nu prea
- b. îmi place
- c. nu-mi place

2. Dimineața, când te trezești, te duci întotdeauna la școală cu plăcere sau deseori vrei să stai acasă?

- a. mai des vreau să stau acasă
- b. câteodată vreau să stau acasă
- c. merg cu plăcere

3. Dacă profesorul ar spune că mâine nu este obligatoriu să vină toți elevii la școală, că

FONDUL SOCIAL EUROPEAN

Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Axa prioritară Educație și competențe

Obiectiv specific Îmbunătățirea competențelor personalului didactic din învățământul pre-universitar în vederea promovării unor servicii educaționale de calitate orientate pe nevoile elevilor și a unei școli incluzive

Titlul proiectului: DEDICAT - Dascăli pentru Elevi Defavorizați – Intervenții pentru Combaterea Abandonului școlar Timpuriu

Contract POCU/73/6/6/106266

cei ce doresc pot să rămână acasă, tu te-ai duce la școală sau ai sta acasă?

- a. nu știu
- b. aș sta acasă
- c. aș merge la școală

4. Ți place atunci când se amână lecțiile?

- a. nu-mi place
- b. câteodată
- c. îmi place

5. Ai dori să nu mai ai teme pentru acasă?

- a. aș vrea
- b. nu aș vrea
- c. nu știu

6. Ai vrea ca la școală să fie numai pauze?

- a. nu știu
- b. nu aș vrea
- c. aș vrea

7. Povestești des părinților despre școală?

- a. deseori

FONDUL SOCIAL EUROPEAN

Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Axa prioritară Educație și competențe

Obiectiv specific Îmbunătățirea competențelor personalului didactic din învățământul pre-universitar în vederea promovării unor servicii educaționale de calitate orientate pe nevoile elevilor și a unei școli incluzive

Titlul proiectului: DEDICAT - Dascăli pentru Elevi Defavorizați – Intervenții pentru Combaterea Abandonului școlar Timpuriu

Contract POCU/73/6/6/106266

b. rareori

c. nu povestesc

8. Ai vrea să nu ai profesori exigenți?

a. nu sunt sigur

b. aș vrea

c. nu aș vrea

9. Ai prieteni în clasă?

a. puțini

b. mulți

c. nu am prieteni

10. Ți plac colegii tăi?

a. îmi plac

b. nu prea

c. nu-mi plac

3.1.6. Chestionar de autoevaluare pentru elevi – emoțiile

S-a observat că noile generații au probleme cu recunoașterea emoțiilor și nu cunosc întreaga gamă. De ce? Probabil nu sunt expuși decât la anumite emoții, părinții nu mai au timp și răbdare. La școală există un curriculum foarte încărcat care trebuie parcurs. trebuie să-i ajutăm și în acest sens. Bucuria, speranța, inspirația, dragostea sunt emoții pozitive. Emoțiile pozitive apar când copilul/ elevul se joacă, lucrează singur sau cu colegii, prietenii. Emoțiile pozitive sunt importante

FONDUL SOCIAL EUROPEAN

Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Axa prioritară Educație și competențe

Obiectiv specific Îmbunătățirea competențelor personalului didactic din învățământul pre-universitar în vederea promovării unor servicii educaționale de calitate orientate pe nevoile elevilor și a unei școli incluzive

Titlul proiectului: DEDICAT - Dascăli pentru Elevi Defavorizați – Intervenții pentru Combaterea Abandonului școlar Timpuriu

Contract POCU/73/6/6/106266

pentru că atunci când copiii/elevii se simt bine, ei sunt mai dispuși să rezolve probleme, învață mai repede și mai bine. O dispoziție bună, o stare bună se transmite și celorlalți. De aceea e important ca elevii/copiii să recunoască diferite tipuri de emoții, să înțeleagă propriile emoții, să știe cum să reacționeze rațional în anumite situații, să știe să controleze emoțiile. Următorul material poate fi adaptat contextului în care lucrați.

Cum reacționez?		Cum reacționez?			
SITUAȚIA		Ce fac?	Cum mă simt?	Ce cred?	Pot să reacționez ca să mă simt mai bine? Cum?
	Nu știu să fac ceva.	Ex: Plâng .	Ex: Sunt trist.	Ex: Nu sunt bun! Sunt prost!	Cere ajutorul!
	Mă bat cu frații mei.				
	Nimeni nu se joacă/nu vorbește cu mine...				
	Cei mai în vârstă țipă la mine. Nu mă înțeleg.				
	Nu suport zgomotul.				
	Sparg lucruri....				
	Sunt certat....				
	Pierd când joc...				

3.2. Instrumente de prevenire și intervenție :

3.2.1. Caracteristici comportamentale: manifestări și intervenții (1)

agitatie motorie	Se ridica frecvent din banca, umbla prin clasa, este in continua miscare, invirte mereu un creion, bate toba cu degetele, invirte obiecte in	Acorda mai mult timp pentru finalizarea temei, permite miscarea prin clasa, permite manevrarea unor
------------------	--	---

FONDUL SOCIAL EUROPEAN

Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Axa prioritară Educație și competențe

Obiectiv specific Îmbunătățirea competențelor personalului didactic din învățământul pre-universitar în vederea promovării unor servicii educaționale de calitate orientate pe nevoile elevilor și a unei școli incluzive

Titlul proiectului: DEDICAT - Dascăli pentru Elevi Defavorizați – Intervenții pentru Combaterea Abandonului școlar Timpuriu

Contract POCU/73/6/6/106266

	mina, isi fringe miinile.	obiecte/suporturi didactice care faciliteaza mișcarea !
evitarea sarcinii de lucru	Refuza sa finalizeze tema, intirzie inceperea temei, trage de timp, solicita sustinere excesiva.	Creeaza si consolideaza secvente succesive (ex. prelungeste timpul petrecut la scoala si/sau interactiunea cu colegii), furnizeaza instructiuni in scris si verifica regulat respectarea lor !
vorbire rapida	cuvinte bolborosite, vorbire greu de inteles, vorbire sacadata	Recunoaste starea de anxietate a elevului, solicita un ritm mai lent de vorbire si repetarea informatiei pentru a asigura înțelegerea !
iritabilitate	Retragere sociala, refuz de a se conforma, striga la/raspunde profesorilor/colegilor, retragere, emotiv, argumentativ, usor irirabil de catre colegi	Introdu citeva deprinderi de management al stresului !
comportament eratic	Tentative de a evada din mediul inconjurator, plinge, imobil, sentimentul de a fi depasit de toti si toate	Accepta sosirea cu intirziere la scoala/in clasa, ofera timp suplimentar pentru tranzitie, da o sarcina pe perioada tranzitiei (ex. sa-l ajute pe profesor ducind un obiect, sa duca un obiect in cancelarie), acorda un loc preferential in grupuri mari !
retragere	Solicita sprijin excesiv, refuza sa participe, se auto-izoleaza	Determina gradul de confort in ce priveste participarea la clasa, da semnale care indica participarea individuala, creeaza oportunitati de interactiune in grup restrins in timpul activitatilor (structurate ori nu), permite schimbul de informatii pe teme de interes sau de competenta !
perfectionism	Comentarii auto-denigratoare, solicita mereu clarificari si feedback suplimentar, nu initiaza sarcini de lucru percepute ca fiind prea grele	Permite utilizarea unui aparat de inregistrare, ofera un exemplar din suportul de curs al profesorului pentru a micsora presiunea de a fi nevoit sa obtina tot materialul, pune la dispozitie un exemplar scris al instructiunilor !
incapacitatea de a finaliza sarcinile de lucru	Preda teme incomplete, refuza sa accepte ajutor, se opreste din lucrul la teme cind devine frustrat	Micsoreaza volumul de lucru pentru elev, clarifica orientarile si asteptarile pe care le ai din partea elevului !

FONDUL SOCIAL EUROPEAN

Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Axa prioritară Educație și competențe

Obiectiv specific Îmbunătățirea competențelor personalului didactic din învățământul pre-universitar în vederea promovării unor servicii educaționale de calitate orientate pe nevoile elevilor și a unei școli incluzive

Titlul proiectului: DEDICAT - Dascăli pentru Elevi Defavorizați – Intervenții pentru Combaterea Abandonului școlar Timpuriu

Contract POCU/73/6/6/106266

3.2.2. Caracteristici comportamentale : manifestări și intervenții (2)

Caracteristici socio-emoționale

Sentimente / Trăiri	Manifestări	Intervenție la clasă
teroare panică sentimentul de catastrofă inevitabilă / chiar moarte iminentă tensiune timiditate reținere	Evadează din camera/sala de clasă, se ascunde, se retrage, evită interacțiunea cu colegii, stă în imediata proximitate fizică a adulților, refuză sa participe.	Sensibilizare sistematică prin jocul de rol și expunere nemijlocită la stimuli adversi ! Pauze prestabilite pentru managementul stresului și al anxietății ! Realizarea unor condiții individualizate care corespund trebuințelor unice ale elevului (ex. atacuri de panică în multime, mersul singur pe coridoare) ! Modificări ale manierei de a realiza temele, cum ar fi înregistrarea audio/video a unei prezentări în loc de susținerea în fața clasei ! Anunțarea din timp a examenelor și a temelor ! Modificarea formatului examenelor către specimene cu răspunsuri multiple pentru a micșora anxietatea împărțirea examenelor în segmente și administrarea în mai multe reprize ! Modelarea unor reacții adecvate în situații care generează anxietate (când se rupe virful creionului, ia altul nou sau ascute-l) ! Introducerea câtorva strategii pozitive de auto-sugestie ! Acceptul pentru scurte întâlniri la școală ale elevului cu membri ai familiei ori cu cineva de încredere pentru a-și recistiga încrederea ! Comunica liniștit și calm cu elevul ! Atenuarea diferențelor sociale prin crearea de experiențe educative și sociale cu grupuri mici de elevi! Gestionarea repartitiei elevilor în grupuri, fără a permite

FONDUL SOCIAL EUROPEAN

Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Axa prioritară Educație și competențe

Obiectiv specific Îmbunătățirea competențelor personalului didactic din învățământul pre-universitar în vederea promovării unor servicii educaționale de calitate orientate pe nevoile elevilor și a unei școli incluzive

Titlul proiectului: DEDICAT - Dascăli pentru Elevi Defavorizați – Intervenții pentru Combaterea Abandonului școlar Timpuriu

Contract POCU/73/6/6/106266

		<p>acestora să-și aleaga ei grupul !</p> <p>Furnizarea unui permis de iesire pentru ca elevul sa poata pleca cind este nevoie !</p> <p>Aflarea preferintelor elevului cu privire la participarea in clasa si crearea de oportunitati pentru ca acestia sa poate participa conform preferintelor exprimate !</p> <p>Ofera posibilitatea ca elevul sa-si aleaga locul in timpul unor activitati in grup mare sau in momente de aglomeratie (ex. adunari generale) !</p>
--	--	---

3.2.3. Caracteristici comportamentale : manifestări și intervenții (3) Managementul unor comportamente ce interferează cu instruirea

Comportament	Strategia recomandată
Vorbeste excesiv. Vorbeste in acelasi timp cu profesorul. Vorbeste fara a ridica mana.	Stabiliti de comun acord cu elevul un semn prin care-l atentionati cand sa vorbeasca si cand sa nu vorbească ! Recompensati-l cand asculta atent !
Intarzierea la ora.	Intampinati elevul scurt si pozitiv, in special de primele dati cand întârzie ! Întarzierea poate avea mai multe motive: lenea, dezorganizarea, probleme in familie. Remarcati faptul ca a întârziat ! Directionati-l spre un scaun si acordati-i timp sa se conformeze ! Reveniti la cursul lectiei !
Agitatie motorie (se foiete in banca, miscari excesive cu mainile si picioarele).	Aceste comportamente se datoreaza in principal sentimentului de frustrare. Divizati sarcina pe care o are de realizat in bucati mai mici, recompensati-l pentru finalizarea unei părți ! Permiteti-i sa se miste daca este posibil !
Nu este atent (viseaza, pare ca nici nu este	Atrageți-i atentia inainte de a da instructiunile

FONDUL SOCIAL EUROPEAN

Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Axa prioritară Educație și competențe

Obiectiv specific Îmbunătățirea competențelor personalului didactic din învățământul pre-universitar în vederea promovării unor servicii educaționale de calitate orientate pe nevoile elevilor și a unei școli incluzive

Titlul proiectului: DEDICAT - Dascăli pentru Elevi Defavorizați – Intervenții pentru Combaterea Abandonului școlar Timpuriu

Contract POCU/73/6/6/106266

prezent).	pentru sarcina de rezolvat in clasa ! Cereti-i sa repete instructiunile ! Incercati sa-l implicati activ in lectie (ex. rugati-l sa imparta fisele celorlalti colegi) !
Intrerupe mereu activitatea.	Asezati-l in apropierea dumneavoastra ! Recompensati-i comportamentul adecvat !
Agitatie in situatii de stres si competitie.	Valorizati efortul depus si implicarea in sarcina pentru sine, mai degraba decat competitia cu ceilalti ! Reduceti timpul alocat activitatilor ! Structurati clasa si activitatile punand accent pe munca in echipa si pe cooperare !
Comportament neadecvat in activitati sportive, de echipa.	Dati-i o responsabilitate (ex. capitan de echipa, sa tina scorul, purtator de cuvânt) ! Plasati-l in proximitatea dumneavoastra !
Face lucruri periculoase fara a se gandi la consecintele posibile.	Anticipati situatiile posibil periculoase si faceti un plan in avans ! Plasati-l in pereche cu un elev responsabil si monitorizati atent ! Recompensati comportamentul adecvat !
Dificultati in activitatile nestructurate (ex. pauza, asteptarea pe hol, careu).	Incurajati jocurile de grup si participarea la activitati de grup ! Ajutati-l sa identifice posibile activitati adecvate ! Invatati-l jocuri noi !
Pierde timpul necesar realizarii sarcinilor in clasa (nu-si gaseste creionul, caietul etc.).	Ajutati-l sa se organizeze – fiecare lucru sa aiba o pozitie pe banca, monitorizati-l ca fiecare obiect sa fie la locul lui ! Remarcati-l cand pastreaza ordinea pe banca !
Nu utilizeaza adecvat timpul pe care-l are la dispozitie.	Stabiliti de comun acord promptere (o atingere pe umar, un semn cu mana) ! Specificati asteptarile in mod clar ! Specificati cat timp are la dispozitie pentru realizarea unei unitati din sarcina si recompensati finalizarea acestora !
Interactiuni agresive cu ceilalti.	Discutati cu elevul individual despre comportamentul sau (ceea ce faci este...poti sa obtii ceea ce doresti in alt mod...) ! Remarcati-l cand realizeaza comportamentul

FONDUL SOCIAL EUROPEAN

Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Axa prioritară Educație și competențe

Obiectiv specific Îmbunătățirea competențelor personalului didactic din învățământul pre-universitar în vederea promovării unor servicii educaționale de calitate orientate pe nevoile elevilor și a unei școli incluzive

Titlul proiectului: DEDICAT - Dascăli pentru Elevi Defavorizați – Intervenții pentru Combaterea Abandonului școlar Timpuriu

Contract POCU/73/6/6/106266

	adecvat !
Are dificultati la orice sarcina ce implica memorie.	Combinati diferite modalitati senzoriale (vizual, auditiv) ! Invatati-l sa-si faca plan pe pași ! Cereti-i sa repete fiecare pas pe care-l are de făcut ! Invatati-l tehnici de optimizare a memoriei (repetitii, scoaterea ideilor principale, sublinierea cuvintelor cheie, vizualizare, repetare cu voce tare) !
Se descurca dificil cu textele scrise.	Oferiti elevilor fise cu textul studiat in care sunt subliniate ideile principale ! Oferiti un rezumat al textului ! Incurajati-l sa inregistreze textul de studiat pe o caseta audio si sa-l audieze pentru a-l memora !
Are dificultati de limbaj si înțelegere.	Asigurati-va ca instructiunile date sunt scurte, pe pasi mici ! Cereti elevului sa repete instructiunea ! Semnalati elevului non-verbal trecerea la un nou stadiu al lectiei ! Reformulati intrebarea daca nu-si găsește cuvintele pentru a răspunde ! Evitati intrebarile deschise ! Asezati-l in apropierea dvs. !
Are dificultati de auz.	Asezati-l in apropierea dvs., controlati nivelul zgomotului din clasa, fiti atenti la dictia dvs., asigurati-va ca aveti materiale atractive in format vizual.
Este retras, timid, anxios.	Incurajati-l sa participe la activitati fara a crea stres in plus, acordati-i atentie suplimentara, recompensati-l pentru participare ! Discutati in particular cu elevul despre modul in care il puteti ajuta sa faca fata mai bine sarcinilor scolare !
Are stima de sine scazuta.	Fiti atenti la elevul care se subestimeaza frecvent, se infurie usor, este perfectionist, accepta cu dificultate lauda, nu participa la anumite activitati – incurajati-l chiar si pentru mici reusite, minimizati teama de esec, reduceti confruntarile

FONDUL SOCIAL EUROPEAN

Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Axa prioritară Educație și competențe

Obiectiv specific Îmbunătățirea competențelor personalului didactic din învățământul pre-universitar în vederea promovării unor servicii educaționale de calitate orientate pe nevoile elevilor și a unei școli incluzive

Titlul proiectului: DEDICAT - Dascăli pentru Elevi Defavorizați – Intervenții pentru Combaterea Abandonului școlar Timpuriu

Contract POCU/73/6/6/106266

	<p>negative („esti un lenes”), acordati-i responsabilitati speciale ! Creati conditiile in care elevul isi poate manifesta o abilitate pe care o are si pentru care poate fi apreciat de ceilalti elevi ! Incurajati-l cand reuseste sa finalizeze o sarcina ! Sarcinile se impart in pasi mici. Laudati-l / recompensati-l ori de cate ori finalizeaza o sarcina !</p>
--	---

3.2.4. Activități de ameliorare a comunicării

Comunicarea este cheia unor relații mai bune între oameni

Obiective :

- creșterea stimei de sine,
- încurajarea lucrului în pereche, echipă,
- dezvoltarea încrederii în sine,
- dezvoltarea deprinderilor de comunicare,
- dezvoltarea deprinderilor de ascultare activă,
- dezvoltarea empatiei,
- dezvoltarea abilității de a înțelege pe cineva care e diferit de tine.

Ascultarea activă Se imparte clasa în două grupe - povestitorii și ascultătorii și se instruiesc separat, în două săli diferite. Grupa ascultătorilor: vor trebui să asculte atent timp de 20 secunde; după aceea nu vor mai asculta, vor pretinde că nu sunt interesați, că sunt obosiți, plictisiți, impacientați, ocupați cu altceva, se vor uita pe fereastră, se vor fixa pe un detaliu de îmbrăcăminte, vor întrerupe vorbitorul. Grupa povestitorilor: se gândesc la un eveniment plăcut (ce eveniment, cu cine erau, când s-a petrecut evenimentul, unde erau/cum era vremea/ cum s-au simțit). Grupele revin în sală, se stabilesc perechile (ascultător/ povestitor) și în perechi povestitorii încep să povestească despre evenimentul ales. Ascultătorii se comporta conform scenariului.

Observați ce se întâmplă după 30 de secunde. (Povestitorii se vor simți

FONDUL SOCIAL EUROPEAN

Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Axa prioritară Educație și competențe

Obiectiv specific Îmbunătățirea competențelor personalului didactic din învățământul pre-universitar în vederea promovării unor servicii educaționale de calitate orientate pe nevoile elevilor și a unei școli incluzive

Titlul proiectului: DEDICAT - Dascăli pentru Elevi Defavorizați – Intervenții pentru Combaterea Abandonului școlar Timpuriu

Contract POCU/73/6/6/106266

frustrați și se vor supăra).

Discuție pe marginea rolului ascultării în conversație / cum trebuie să ascultăm. Sunt 5 elemente cheie ale ascultării active:

- 1. Să fim atenți.**
- 2. Să arătăm că ascultăm.**
- 3. Să dăm feedback (*E interesant/ E bine*).**
- 4. Să nu întrerupem.**
- 5. Să răspundem adecvat.**

Ascultarea activă este un model de respect și înțelegere.

Cât de mult reținem din ce ascultăm.

Cum trebuie să ne structurăm informația când transmitem un mesaj. Alegeți 18 cuvinte cu aceeași tematică: *învățător, elev, cancelarie, clasă, catalog, profesor, tablă, bancă, catalog, tablou, hartă, disciplină, obiect, catalog, carte, pauză, caiet, director*; repetați un cuvânt de 3 ori. Nu folosiți un cuvânt important (școală). Citiți această listă participanților. După ce ați terminat de citit cereți participanților să scrie cât de multe cuvinte își amintesc într-un minut. De obicei își vor aminti primul cuvânt-60% din participanți, 75% - ultimul cuvânt, 80% - cuvântul repetat și 20%- vor scrie cuvântul care nu a fost rostit.

Discuții: structura mesajului.

Rolul gesturilor.

Formați perechi: elevul A va prezenta colegului, elevul B, o activitate care îi place, pe care o consideră interesantă, bună. După ce au terminat, pe rând, fiecare elev B va prezenta grupului informația pe care a auzit-o fără să folosească niciun cuvânt, cu ajutorul gesturilor (mimând).

Verificați înțelegerea mesajului. Vorbiți despre importanța gesturilor în vorbire. Gesturile reflectă sentimentele vorbitorului, starea sa și cât de bine a înțeles mesajul transmis. Gesturile transmit 60-80% din mesaj, cuvintele între 7-10% din mesaj. Ce alte mijloace mai folosim? (contactul visual, intonația, expresia feței).

FONDUL SOCIAL EUROPEAN

Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Axa prioritară Educație și competențe

Obiectiv specific Îmbunătățirea competențelor personalului didactic din învățământul pre-universitar în vederea promovării unor servicii educaționale de calitate orientate pe nevoile elevilor și a unei școli incluzive

Titlul proiectului: DEDICAT - Dascăli pentru Elevi Defavorizați – Intervenții pentru Combaterea Abandonului școlar Timpuriu

Contract POCU/73/6/6/106266

Cum pot afecta sentimentele comunicarea.

Întrebați elevii ce sentimente/stări au încercat/au trait: *fericit, surprins, vinovat, suspicios, supărat, insultat, speriat, obosit, rușinat, trist, furios, atent, curios, curajos, nesigur*. Scrieți aceste cuvinte pe tablă.

Scrieți o propoziție pe tablă: "Va trebui să dăm un test azi!" Pe rând cereți elevilor să rostească propoziția exprimând unul din sentimentele de mai sus. Cereți celorlalți elevi să ghicească sentimentul ilustrat. Discuție: Cum pot afecta sentimentele comunicarea? E important să ne controlăm sentimentele? E ușor să ghicim sentimentele celorlalți? Ce vă ajută să ghiciți sentimentele (intonația și expresia feței).

3.2.5. Activități pentru dezvoltarea deprinderilor de colaborare

Activități pentru dezvoltarea deprinderilor de colaborare :

DEX: Colaborare - Participare, alături de alte persoane, la realizarea unei acțiuni, a unei opere, a unei afaceri etc. care se efectuează în comun.

1. Ce poți să faci.....

Împărțiți copiii în grupe. Apoi dați fiecărei grupe diverse materiale: hârtie, spaghetti, lipici, etc. Cereți-le să construiască ceva. ex. Cine poate să construiască cel mai mare castel?

2. Salvați oul : Activitate ce încurajează creativitatea.

Activitate asemănătoare cu cea de mai sus dar care se pretează la orice vârstă.

FONDUL SOCIAL EUROPEAN

Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Axa prioritară Educație și competențe

Obiectiv specific Îmbunătățirea competențelor personalului didactic din învățământul pre-universitar în vederea promovării unor servicii educaționale de calitate orientate pe nevoile elevilor și a unei școli incluzive

Titlul proiectului: DEDICAT - Dascăli pentru Elevi Defavorizați – Intervenții pentru Combaterea Abandonului școlar Timpuriu

Contract POCU/73/6/6/106266

Împărțiți copiii în grupe. Apoi dați fiecărei grupe diverse materiale: hârtie, spaghetti, lipici, bandă de lipit, șervețele, pahare de plastic, un ou crud, etc. Instrucțiunile trebuie respectate. Echipele trebuie să lucreze foarte bine ca să salveze oul. Cerința este să arunce oul de la înălțime (de la fereastra clasei aflată la etajul întâi). Copiii trebuie să folosească toate materialele primite în așa fel încât oul să aterizeze întreg. Fixați un timp de realizare a activității. Observați modul de lucru al fiecărei echipe (planificare, activitatea propriu-zisă).

3. Teren minat

Aranjați clasa cu obstacole diverse și împărțiți clasa în echipe. Un copil din fiecare echipă trebuie să navigheze prin clasă legat la ochi, ajutat de colegii lui care îl ghidează.

4. Lovește balonul

Copiii stau în cerc ținându-se de mâini. Profesorul aruncă un balon în mijlocul lor. Provocarea constă în numărul de lovituri pe care copiii îl pot aplica balonului ca acesta să stea în aer. Copiii nu au voie să se desprindă de mâini (copiii pot lovi balonul cu mâna, brațul, umărul, capul etc. dar nu și picioarele). Ca să facă acest lucru trebuie să se miște în același timp ca un cerc, să lucreze ca o echipă. Înainte de joc, profesorul trebuie să demonstreze cum se lovește balonul și să-i invite pe copii să exerseze.

5. Culori

Copiii sunt aranjați în cerc. Profesorul are trei seturi de post-it (notițe cu bandă adezivă) de culori diferite: roșu, galben, verde. Fiecare copil primește o culoare (pe frunte sau spate) în așa fel încât el nu poate să o vadă dar e vizibilă pentru ceilalți. Copiilor li se explică foarte clar acest lucru. Cerința este ca elevii să formeze grupe de aceeași culoare. Copiii trebuie ajutați să realizeze că trebuie să-i ajute pe ceilalți de alte culori să formeze echipele. Se poate juca la orice vârstă – cu mai multe

FONDUL SOCIAL EUROPEAN

Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Axa prioritară Educație și competențe

Obiectiv specific Îmbunătățirea competențelor personalului didactic din învățământul pre-universitar în vederea promovării unor servicii educaționale de calitate orientate pe nevoile elevilor și a unei școli incluzive

Titlul proiectului: DEDICAT - Dascăli pentru Elevi Defavorizați – Intervenții pentru Combaterea Abandonului școlar Timpuriu

Contract POCU/73/6/6/106266

explicații și support pentru copiii de la grădiniță. Este un joc foarte bun pentru realizarea conceptului de colaborare, pentru că acest joc nu se poate juca fără ajutorul celorlalți.

<https://tik.pixel-online.org/>

3.2.6. Activități pentru elevi CES : Trauma (1)

Material suport

Se pare că mulți elevi cu dizabilități au suferit traume, fiind abuzați ori neglijați. Întrebarea la care încercăm să răspundem este cum reușim să-i ajutăm să depășească aceste momente delicate, ce modalități de lucru cu acest gen de elevi ar putea fi aplicate și ce soluții am putea identifica.

Atunci când observăm că evadează din cameră, se ascund, se retrag, evită interacțiunea cu colegii, stau în imediata proximitate fizică a adulților, refuză să participe la activitățile specifice vârstei este clar că sunt o serie de probleme și **trebuie intervenit de urgență. Cum facem acest lucru?**

- prin realizarea unor condiții individualizate care corespund trebuințelor unice ale elevului ;
- modelarea unor reacții adecvate în situații care generează anxietate ;
- introducerea câtorva strategii pozitive de auto-sugestie ;
- acceptul pentru scurte întâlniri la școală ale elevului cu membri ai familiei ori cu cineva de încredere pentru a-și recâștiga încrederea ;
- comunicăm liniștit și calm cu elevul ;
- atenuarea diferențelor sociale prin crearea de experiențe educative și sociale cu grupuri mici de elevi ;

FONDUL SOCIAL EUROPEAN

Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Axa prioritară Educație și competențe

Obiectiv specific Îmbunătățirea competențelor personalului didactic din învățământul pre-universitar în vederea promovării unor servicii educaționale de calitate orientate pe nevoile elevilor și a unei școli incluzive

Titlul proiectului: DEDICAT - Dascăli pentru Elevi Defavorizați – Intervenții pentru Combaterea Abandonului școlar Timpuriu

Contract POCU/73/6/6/106266

- gestionarea repartiției elevilor în grupuri, fără a permite acestora să-și aleagă ei grupul.

Facem front comun: familia, psihologii, copilul și toți cei implicați și sigur rezultatele vor fi pe măsură.

Mentor Laura Cazan
Mentorat Elena Hăucă
CSEI, Suceava

3.2.7. Activități pentru profesori ai elevilor CES : Trauma (2)

Reflecții personale pe tematica traumei în mediul educațional

În derularea procesului instructiv-educativ, un factor important care poate influența negativ acest proces este stresul. Acesta poate fi definit ca un dezechilibru intens, perceput subiectiv, dintre cerințele impuse organismului și capacitatea sa de răspuns. Stresul afectează deopotrivă atât calitatea activității didactice a profesorilor cât și calitatea învățării elevilor.

Pentru cadrele didactice, principalii factori de stres sunt:

- *stimularea-provocarea-controlarea comportamentelor la copii.* Formarea unor noi conduite la acești copii poate fi stresantă, aceștia devenind foarte greu de controlat; 50-60% dintre copiii cu CES prezintă și tulburări de comportament. Dacă profesorul nu are cunoștințe teoretice și metode pentru a stăpâni actele violente acestea vor reprezenta un factor de stres care-l vor demoraliza rapid pe profesor.
- un alt factor îl reprezintă *relațiile dintre colegi.* Dezacordurile dintre profesori pot deveni conflicte care pot genera situații de stres.
- *dezinteres din partea comunității față de munca profesorilor.*

FONDUL SOCIAL EUROPEAN

Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Axa prioritară Educație și competențe

Obiectiv specific Îmbunătățirea competențelor personalului didactic din învățământul pre-universitar în vederea promovării unor servicii educaționale de calitate orientate pe nevoile elevilor și a unei școli incluzive

Titlul proiectului: DEDICAT - Dascăli pentru Elevi Defavorizați – Intervenții pentru Combaterea Abandonului școlar Timpuriu

Contract POCU/73/6/6/106266

Se va căuta reducerea numărului situațiilor stresante prin dezvoltarea unor **strategii de abordare care să-i facă pe profesori mai pregătiți să facă față stresului apelând la următoarele resurse:**

- profesorul învață din experiență. fie dezvoltând competențe profesionale, fie recurgând la activități compensatorii (hobby-uri, activități recreative, etc) ;
- resurse și strategii interpersonale: profesorul învață să lucreze cu specialiști, dezvoltă abilități de muncă în echipă, vorbește despre motivele îngrijorării sale ;
- resurse și strategii organizaționale : fiecare școală poate organiza modalități de rezolvare a situațiilor stresante facilitând o atmosferă de încurajare pentru ca fiecare să-și poată exprima îngrijorarea în legătură cu diverse aspecte ale activității. O soluție este organizarea unor activități care să asigure reușita (exploatarea pozitivă a situațiilor de succes).

3.2.8. Activități pentru elevi CES : Terapia ocupațională

„Terapia ocupațională este arta și știința de a dirija participarea omului spre îndeplinirea anumitor sarcini, cu scopul de a-i restabili, susține și spori performanța, de a ușura învățarea acelor abilități și funcții esențiale pentru adaptare și productivitate, de a diminua, sau corecta aspectele patologice și de a promova starea de sănătate mintală.”

Dintre toate formele de terapie care se aplică persoanelor cu CES, terapia ocupațională ocupă un loc principal deoarece:

- Contribuie la dezvoltarea și recuperarea nivelului de funcționare a organismului
- Compensează deficiențele funcționale prin preluarea funcțiilor afectate de componentele valide ale organismului
- Inducerea unei stări de sănătate și încredere în forțele proprii
- Satisfacția unei activități cu finalitate practică utilă societății.

FONDUL SOCIAL EUROPEAN

Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Axa prioritară Educație și competențe

Obiectiv specific Îmbunătățirea competențelor personalului didactic din învățământul pre-universitar în vederea promovării unor servicii educaționale de calitate orientate pe nevoile elevilor și a unei școli incluzive

Titlul proiectului: DEDICAT - Dascăli pentru Elevi Defavorizați – Intervenții pentru Combaterea Abandonului școlar Timpuriu

Contract POCU/73/6/6/106266

S-a demonstrat de către psihologi că temperamentul și caracterul pot fi educate cel mai bine prin intermediul activității organizate pe grupuri, iar aptitudinile și talentul pot fi puse în evidență numai prin intermediul analizei produselor rezultate în urma activității desfășurate.

De aici decurge importanța deosebită pe care, în prezent, o au activitățile de terapie ocupațională.

În terapia ocupațională „**învățarea prin acțiune**” este superioară tuturor celorlalte forme de învățare.

Fiind, în esență, activă, ordonată, terapia prin activități practice și muncă se opune inactivității, sau izolării, efectelor frecvente ale bolilor, spitalizărilor și instituționalizării de lungă durată a deficiențelor. Odată cu atragerea subiectului către activitățile de muncă, aceste activități le mobilizează energia, voința și dorința de recuperare.

Principalele efecte sunt :

- posibilitatea de a fi implicat în activități plăcute, care necesită atenție, determinând scăderea anxietății.
- contribuie la creșterea respectului de sine datorită achizițiilor și promovează plăcerea prin activitatea simplă de „a face”.

Soluțiile care stau la îndemâna terapeutului ocupațional, pentru stimularea motivației subiectului și diminuarea efectelor negative ale factorilor de stres constau, în principal, în angajarea persoanelor în activități în care să se obțină succese, pentru a le reda încrederea în forțele proprii.

De asemenea, pentru asigurarea unui optim motivațional pentru activitate, este important să se asigure cooperarea deplină a persoanei în cadrul procesului de recuperare.

În cadrul desfășurării activității de terapie ocupațională, terapeutul desfășoară o trecere continuă de la aspectele formative la cele informative, cele dintâi deținând, însă, ponderea cea mai importantă.

<http://color-mind.ro/terapia-ocupationala/>

FONDUL SOCIAL EUROPEAN

Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Axa prioritară Educație și competențe

Obiectiv specific Îmbunătățirea competențelor personalului didactic din învățământul pre-universitar în vederea promovării unor servicii educaționale de calitate orientate pe nevoile elevilor și a unei școli incluzive

Titlul proiectului: DEDICAT - Dascăli pentru Elevi Defavorizați – Intervenții pentru Combaterea Abandonului școlar Timpuriu

Contract POCU/73/6/6/106266

3.2.9. Activități de pozitivare

Găsiți aici schița unei activități al carei scop este să-l ajute pe copil să identifice lucrurile pe care le prețuiesc, lucrurile bune, plăcute din viața lor. Astfel de exerciții îl pot ajuta pe copil să contrabalanseze emoțiile negative. Dumneavoastră cum procedați ? (E.)

Lucrurile bune, plăcute din viață

Scopul acestei activități este să-l ajute pe copil să identifice lucrurile pe care le prețuiesc, lucrurile bune, plăcute din viața lor.

Explicați că lucrurile bune pot fi gândurile bune despre situații care i-au făcut să se simtă bine: poate fi o zi de vară petrecută cu prietenii sau familia, sau niște cuvinte frumoase pe care le-a spus cineva, o mâncare bună, un cântec frumos, o zi în care au avut grijă de surioara lor, imaginea unui pom înflorit sau momentul când au primit un rezultat la un test la școală.

Explicați că e bine să ne concentrăm pe emoțiile pozitive. Aceasta nu înseamnă că emoțiile negative nu sunt importante doar că emoțiile pozitive ne ajută să nu ne supraîncărcăm cu emoții negative.

Organizați clasa de copii în perechi și dați fiecărui copil o foaie de hârtie pe care să scrie:

Lucrurile plăcute din viața mea :

-Muzica mea favorită : .....

-Locul meu favorit : .....

-Mâncarea mea favorită : .....

-Prietenul meu cel mai bun : .....

-Sportul/jocul meu favorit : .....

Organizați jocul în perechi. Fiecare copil ia un interviu colegului și scrie răspunsul pe hârtie. Apoi schimbă rolurile. E o modalitate foarte bună pentru copii de a-și cunoaște colegii. La sfârșitul orei copiii pot discuta despre ce au aflat despre colegii lor.

FONDUL SOCIAL EUROPEAN

Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Axa prioritară Educație și competențe

Obiectiv specific Îmbunătățirea competențelor personalului didactic din învățământul pre-universitar în vederea promovării unor servicii educaționale de calitate orientate pe nevoile elevilor și a unei școli incluzive

Titlul proiectului: DEDICAT - Dascăli pentru Elevi Defavorizați – Intervenții pentru Combaterea Abandonului școlar Timpuriu

Contract POCU/73/6/6/106266

Discuție la sfârșitul orei:

Crezi că e important să identifici lucrurile pe care le prețuiești? De ce?

Ce ai învățat din această activitate?

Ce ai învățat despre tine și colegul tău?

Ți-a dat această activitate vreo idee despre ce ai vrea să încerci să faci? Știi cum?

3.2.10. Activități de învățare prin experiment la preșcolar

HAI SĂ EXPERIMENTĂM ÎMPREUNĂ !

STAFIDELE DANSATOARE

Se toarnă o băutură răcoritoare carbogazoasă puternic acidulată într-un pahar transparent și se presară 4-5 stafide proaspete pe suprafața acestuia. Copiii observă cum bulele formate de dioxidul de carbon reușesc să facă stafidele să sară de jos în sus, de parcă ar dansa. Stafidele au o masă mai densă decât lichidul băuturii, de aceea se vor scufunda inițial. Atunci când bulele dioxidului de carbon se lipesc de suprafața stafidelor, fructele sunt propulsate la suprafață, unde balonașele acidulate se sparg, iar stafidele plonjează din nou pe fundul paharului. Procesul continuă până la eliminarea întregii cantități de acid din suc.

MINI OCEANUL

Se umple o sticlă de plastic de 1 litru cu apă, aproximativ trei sferturi. Se adaugă colorant alimentar albastru sau cerneală și puțin ulei de gătit, apoi se înșurubează bine capacul sticlei. Micii curioși pot vedea cum uleiul nu se dizolvă niciodată în apă, dispersându-se în mici bule cu aspect diferit față de cel al lichidului albastru.

PIPERUL FUGAR

Pe suprafața unei căni de apă se presară piper. Se pune un strop de săpun lichid pe buricul degetului arătător și se atinge centrul „lacului” de piper, pentru a forma o zonă limpede. Se explică micilor curioși că săpunul „SPARGE” tensiunea formată la suprafața apei, iar presiunea din jur împinge piperul departe de săpun.

PICTURILE SOLARE

Se pun obiecte de forme diferite pe o foaie de hârtie glacie de culoare închisă, apoi se așează într-un spațiu în care pot sta expuse un timp la razele soarelui. După câteva ore, se poate prezenta copiilor cum acțiunea razelor s-a concretizat în decolorarea hârtiei, lăsând porțiuni

FONDUL SOCIAL EUROPEAN

Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Axa prioritară Educație și competențe

Obiectiv specific Îmbunătățirea competențelor personalului didactic din învățământul pre-universitar în vederea promovării unor servicii educaționale de calitate orientate pe nevoile elevilor și a unei școli incluzive

Titlul proiectului: DEDICAT - Dascăli pentru Elevi Defavorizați – Intervenții pentru Combaterea Abandonului școlar Timpuriu

Contract POCU/73/6/6/106266

mai închise acolo unde obiectele au fost așezate.

DANSUL POPCORNULUI

Umple un borcan de sticlă trei sferturi cu apă și adaugă 2 linguri de praf de copt. Completează magica poțiune cu o picătură de colorant alimentar și 10-15 floricele de porumb. Ultimul pas este să adaugi câțiva stropi de oțet alimentar, acțiune care va determina popcornul să se miște singur în aproximativ 2 minute.

MAGIA DE GHEAȚĂ

Umple un pahar cu apă și adaugă un cub de gheață. Se cere unui copil să lege cu sfoară cubul și să încerce astfel să-l scoată din recipient. După câteva încercări eșuate, spune-i să își pună mâinile la ochi și să numere până la 10, timp în care tu adaugi puțină sare peste gheață și îl rogi să încerce din nou. De această dată, cubul va putea fi scos cu ușurință, grație faptului că sarea a topit cubul suficient de mult încât să se "lipească" de sfoară. Explicați-le preșcolarii la final fenomenul.

CERNEALA INVIZIBILĂ

Cu ajutorul unui bețișor de urechi sau o pensulă pentru desen, încurajați copiii să scrie mesaje sau să realizeze desene pe o coală albă de hârtie, folosind suc de lămâie. Lăsați urmele să se usuce, apoi așezați foile la un bec aprins, cât mai aproape de sursa de căldură, până când scrisul devine vizibil. Pe măsură ce sucul de lămâie se usucă, el devine tot mai închis la culoare.

OUĂLE PLUTITOARE

Se toarnă apă într-un pahar înalt până când se umple pe jumătate. Se adaugă aproximativ 6 linguri de sare. Se completează apoi conținutul adăugând apă plată cu grijă, astfel încât să nu agitați compoziția. Se ia un ou crud și se lasă să plutească pe suprafața lichidului.

Apa sărată este mai densă decât apa plată, așadar va face orice obiect să plutească. Atunci când oul ajunge la suprafața paharului, el se va scufunda în apa limpede, însă se va opri undeva la jumătatea paharului, unde se "lovește" cu stratul mult mai sărat de lichid. Experimentul științific are rezultatul scontat doar dacă se reușește să nu se amestece cele două tipuri de apă, mai exact să nu se dizolve sarea în totalitate. Iată un mod inedit prin care putem explica micilor exploratori de ce plutesc mai ușor în apa mării, comparative cu apa din piscină.

FONDUL SOCIAL EUROPEAN

Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Axa prioritară Educație și competențe

Obiectiv specific Îmbunătățirea competențelor personalului didactic din învățământul pre-universitar în vederea promovării unor servicii educaționale de calitate orientate pe nevoile elevilor și a unei școli incluzive

Titlul proiectului: DEDICAT - Dascăli pentru Elevi Defavorizați – Intervenții pentru Combaterea Abandonului școlar Timpuriu

Contract POCU/73/6/6/106266

3.2.11. Studiul de caz

Ce este un studiu de caz ?

Specialiștii definesc studiul de caz ca fiind o strategie de cercetare focalizată pe un caz concret care este interpretat în amănunt, adică prezentând referiri detaliate despre indivizi și comunitățile cărora aceștia le aparțin, cu luarea în considerare a tuturor particularităților contextuale. „Cazul” reprezintă o situație-problemă decupată din realitate, situație care, valorificată în context educațional, explicată, analizată, evaluată și soluționată, asigură premisele necesare formulării, de către participanții la dezbateri, a noi recomandări, concluzii, reguli, legități sau le validează pe cele deja cunoscute. Studiul de caz reprezintă o metodă de confruntare directă a participanților cu o situație reală luată drept exemplu tipic, reprezentativ pentru un set de situații și evenimente problematice. Apărută inițial ca o metodă de cercetare științifică (folosită în medicină, economie, psihologie, etc.), studiul de caz a fost extins și în problemele educației, fiind utilizată în premieră în 1935, la Școala Comercială Harvard (*Harvard Graduate School of Business Administration*). Termenul provine din latinescul *casus* = eveniment fortuit.

Regulile desfășurării metodei au în vedere în special „cazul” ales. Astfel, pentru ca o situație să poată fi considerată și analizată precum un „caz” reprezentativ pentru un domeniu, ea trebuie să îndeplinească niște condiții:

- să fie autentică și semnificativă în raport cu obiectivele prefigurată, condensând esențialul;
- să aibă valoare instructivă în raport cu competențele profesionale, științifice și etice;
- să aibă un caracter incitant, motivând participanții la soluționarea lui, corespunzând pregătirii și intereselor acestora;
- să solicite participarea activă a tuturor membrilor grupului de lucru în obținerea de soluții, aceștia asumându-și responsabilitatea rezolvării cazului¹¹.

¹¹<http://www.rabacov.net/metoda-studiului-de-caz-in-educatie/> și <https://www.preferat.com/referate/pedagogie/Studiul-de-caz-pedagogie433.php>

FONDUL SOCIAL EUROPEAN

Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Axa prioritară Educație și competențe

Obiectiv specific Îmbunătățirea competențelor personalului didactic din învățământul pre-universitar în vederea promovării unor servicii educaționale de calitate orientate pe nevoile elevilor și a unei școli incluzive

Titlul proiectului: DEDICAT - Dascăli pentru Elevi Defavorizați – Intervenții pentru Combaterea Abandonului școlar Timpuriu

Contract POCU/73/6/6/106266

Un exemplu de „caz” analizat în cadrul rețelei de mentorat DEDICAT este acela al Mariei. Vă invit, prin urmare, și pe Dumneavoastră, stimați cititori ai acestor rânduri, să o cunoașteți pe Maria :

Maria are aproape 14 ani și este elevă la Școala din Nordăuți. În ultimii câțiva ani, profesorii ei (în special diriginta, Dna Vasiliu) și conducerea școlii au devenit tot mai preocupați de evoluția fetei fiindcă aceasta părea să aibă o serie de îngrijorări care îi slăbeau în mod evident capacitatea de a-și îndeplini obligațiile școlare și disponibilitatea de a interacționa cu colegii de clasă. În discuții între patru ochi cu diriginta, Maria a admis că este într-adevăr îngrijorată de tot felul de lucruri, care nu par însă a-i afecta și pe colegii săi. Diriginta a mai observat că fata este mai mereu agitată în clasă și are dificultăți crescânde de concentrare. De altfel, ea însăși recunoaște că atunci când își face temele sau când îi ascultă pe profesori predând, mintea parcă i se goleşte deodată. În plus, pare să fie mai iritabilă, mărturisind cât de greu îi vine să-și stăpânească aceste griji. Și notele sale sunt din ce în ce mai modeste fiindcă nu mai reușește s-o scoată la capăt cu obligațiile școlare. Renunță mult mai ușor la a-și mai face temele, este frustrată, nu mai interacționează cu colegii cum o făcea în anii precedenți, nici măcar cu prietenii apropiați.

Din aceste motive, diriginta a luat legătura cu părinții Mariei, care au înștiințat-o că încă de mic copil fusese mai anxioasă de felul său, lucru observat de ei nu mult după naștere. Părinții o descriu ca fiind o fetiță sfioasă, rezervată încă de la grădiniță, mereu îngrijorată de perspectiva mersului la școală și de cum va reuși să se adapteze la cerințele de acolo. Aceste îngrijorări inițiale au părut că se disipează în perioada grădiniței, apoi Maria s-a integrat bine în clasa I, a început să-și facă prieteni și se descurca fără probleme în plan școlar. Drept urmare, părinții au fost convinși că situația s-a rezolvat de la sine.

Dar în ultimul an Maria s-a plâns de mai multe ori de dureri în zona abdominală, foarte mari dimineața și mai niciodată seara. Catalogul arăta că a lipsit de la școala de vreo 20 de ori în ultimul an invocând aceste dureri, ceea ce i-a făcut pe părinți să o ducă la pediatru. Din fericire, toate analizele care ar fi putut indica o cauză medicală a durerilor au ieșit negative. Maria își mai împărtășise și în alte ocazii îngrijorări generale referitor la mersul la școală dimineața, fără a da detalii asupra eventualelor cauze. În acest an școlar a evitat să meargă într-o excursie cu clasa, rămânând acasă cu o rudă, fiindcă se temea că autobuzul școlar ar putea avea un accident. Părinții au spus și că îi era din ce în ce mai greu să adoarmă seara și că le solicită în mod repetat s-o asigure că totul va fi în regulă pe parcursul nopții. Acest lucru vine în sprijinul observației dirigintei, potrivit căreia fata pare să fie tot mai obosită în clasă, lucru care se accentuează pe parcursul perioadei petrecute la școală. În ultima vreme, Maria este tot mai îngrijorată că ea și familia ar putea fi răniți în vreun fel de accident, iar în ultima lună nu a putut dormi noaptea de grija unui examen apropiat. A devenit tot mai nesigură chiar și în mediul familial, având nevoie tot mai des de îmbărbătare din partea celor din jur.

FONDUL SOCIAL EUROPEAN

Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Axa prioritară Educație și competențe

Obiectiv specific Îmbunătățirea competențelor personalului didactic din învățământul pre-universitar în vederea promovării unor servicii educaționale de calitate orientate pe nevoile elevilor și a unei școli incluzive

Titlul proiectului: DEDICAT - Dascăli pentru Elevi Defavorizați – Intervenții pentru Combaterea Abandonului școlar Timpuriu

Contract POCU/73/6/6/106266

Diriginta mai spune că, la școala, Maria e mai nesigură ca înainte în privința capacității ei de a-și face temele, ducându-se mai mereu la catedră pentru a întreba ce trebuie să facă ori pentru a solicita confirmarea faptului că face ceea ce a cerut profesorul. În cazul în care nu primește asigurări în acest sens, devine anxioasă și nu-și mai poate duce la capăt sarcina de lucru. Nici participarea sa la activitățile de grup nu mai este la același nivel, părând mai sensibilă la feedback negativ ori la comentarii vis-a-vis de ideile ei, ceea ce îi reduce vizibil disponibilitatea de a și le mai exprima.

Ce diagnostic i-ați pune Dumneavoastră Mariei ? După toate elementele comportamentale prezentate, ar fi vorba despre anxietate, școlară și socială. Anxietatea, o dată instalată poate reprezenta o piedică reală pentru un nivel optim al succesului școlar, pentru că tulburarea de anxietate socială este frica de a fi judecat de către alții, în special în situații sociale. Această stare de anxietate socială se manifestă prin tensiune extremă, griji obsesive asupra interacțiunilor și tendința de izolare sau retragere.

Dar studiul de caz nu are, cum am văzut, un rol constatativ. Întrebările la care răspunde studiul de caz sunt „cum?” și „de ce?” a avut loc un fapt, un anumit eveniment, o situație. Este încercarea de a clarifica o decizie sau un set de decizii: de ce au fost luate, cum au fost implementate și cu ce rezultate ? Să vedem cum s-a procedat în cazul Mariei :

Măsuri întreprinse pentru a o ajuta pe Maria :

Directorul școlii a luat legătura cu psihologul școlar și cu asistentul social pentru a discuta aceste manifestări. Au programat o întâlnire cu părinții Mariei și cu profesorii clasei pentru a schița un plan de constatare și ulterior un plan individualizat de intervenție care să vină atât în sprijinul fetei cât și al profesorilor. Planul includea o serie de măsuri care s-o ajute pe Maria să-și îmbunătățească funcționalitatea școlară, socială și comportamentală, venind direct în întâmpinarea trebuințelor sale și bazându-se pe colaborarea agreată a tuturor celor implicați în monitorizarea și evaluarea randamentului său școlar pe aceste zone de interes.

Diriginta, Dna Vasiliu, s-a oferit să-și asume rolul neoficial de “manager al cazului” și de persoană de legătură între toți profesorii care predau la clasa Mariei. În acest scop, s-a

FONDUL SOCIAL EUROPEAN

Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Axa prioritară Educație și competențe

Obiectiv specific Îmbunătățirea competențelor personalului didactic din învățământul pre-universitar în vederea promovării unor servicii educaționale de calitate orientate pe nevoile elevilor și a unei școli incluzive

Titlul proiectului: DEDICAT - Dascăli pentru Elevi Defavorizați – Intervenții pentru Combaterea Abandonului școlar Timpuriu

Contract POCU/73/6/6/106266

întâlnit cu Maria la fiecare început de săptămână ca s-o ajute în a-și formula, analiza și evalua câteva obiective specifice legate de propria funcționalitate școlară, socială și comportamentală.

Împreună, au pregătit răspunsuri pentru situații uzuale cu care se confrunta Maria și au exersat strategii de rezolvare de probleme în respectivele cazuri. Dna Vasiliu a lucrat cu Maria la analiza temelor și proiectelor pe care aceasta le are de făcut, identificând împreună volumul deja acoperit și ce mai rămâne de efectuat, în așa fel încât Maria să aibă o imagine realistă asupra timpului disponibil și a așteptărilor legate de sarcinile de lucru în desfășurare.

La finalul fiecărei zile de școală, Dna Vasiliu a trecut în revistă momentele zilei împreună cu Maria. Diriginta s-a focalizat pe reducerea auto-analizei negative, încercând să genereze afirmații pozitive și să creeze un plan de sprijin pentru situațiile pe care Maria le-a perceput ca fiind generatoare de anxietate. De asemenea, a ajutat-o să-și structureze pregătirea lecțiilor pentru ziua respectivă prin realizarea unei “liste de probleme” care s-o ajute să-și țină sub control temele din clasă, proiectele și temele pentru acasă.

Cu aceeași ocazie, diriginta îi înmâna Mariei notițele pentru lecțiile din ziua respectivă, astfel încât aceasta să dispună de un portofoliu complet. A sprijinit-o și să-și dezvolte capacitatea de a folosi o “agendă a zilei” care să-i țină evidența tuturor evenimentelor programate în școală. A fost prin urmare operaționalizat și monitorizat un plan de intervenție comportamentală care viza consolidarea capacității subiectului Maria de a-și organiza materialele și de a folosi agenda de lucru. Planul punea accent pe reiterarea unor efecte pozitive pentru a-i contura și dezvolta deprinderile în aceste domenii.

Acest gen de proceduri este important deoarece elevii cu tulburări de anxietate au mai mereu dificultăți în privința organizării, planificării și finalizării sarcinilor de lucru. Toți profesorii Mariei au căzut de acord că este benefic să urmeze o rutină comună în raport cu ea, lucru care să facă predictibile așteptările Mariei de zi cu zi. În acest sens, fiecare profesor i-a dat îndrumări scrise referitor la sarcinile de lucru și temele zilnice, iar Maria a putut face apel la aceste resurse în orice moment.

În plus, după ce dădeau clasei indicațiile necesare, fiecare profesor îi transmitea Mariei o sinteză orală și scrisă a aceluiași indicații pentru a se asigura că le înțelege și pentru a-i micșora anxietatea vis-a-vis de cerințele sarcinii de lucru. Când era cazul, i-au dat și un sinopsis al sarcinii de lucru pentru ca ea să știe cu exactitate ce presupune o temă completă. La fel, profesorii au divizat fiecare sarcină de lucru în componente și i-au dat feedback Mariei după fiecare segment, înainte de a-i cere să abordeze secțiunea următoare. Dacă se dovedea necesar, în cazul ei putea fi redus numărul întrebărilor la care trebuia răspuns, lucru care s-a întâmplat mai frecvent când aceasta părea stresată și anxioasă.

FONDUL SOCIAL EUROPEAN

Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Axa prioritară Educație și competențe

Obiectiv specific Îmbunătățirea competențelor personalului didactic din învățământul pre-universitar în vederea promovării unor servicii educaționale de calitate orientate pe nevoile elevilor și a unei școli incluzive

Titlul proiectului: DEDICAT - Dascăli pentru Elevi Defavorizați – Intervenții pentru Combaterea Abandonului școlar Timpuriu

Contract POCU/73/6/6/106266

Profesorii i-au acordat și scurte pauze atunci când părea anxioasă, agitată sau speriată de sarcina de lucru. Mai mult, în astfel de situații, au ajutat-o să-și recunoască emoțiile care îi provocau manifestări fiziologice exterioare, sprijinind-o prin urmare în a-și înțelege componentele de factură fiziologică, cognitivă și comportamentală ale anxietății. Au apelat totodată și la “controlul prin proximitate” pe durata activităților din clasă pentru a se asigura că o re-direcționează discret către sarcina de lucru, fără să-i atragă atenția în fața colegilor atunci când nu era atentă.

În privința testelor, profesorii i-au pus la dispoziție notițe pe care le-au trecut în revistă împreună cu ea înainte de fiecare test. Elevii cu acest tip de probleme prezintă stări de anxietate a propos de capacitatea lor de a performa și se consumă excesiv în legătură cu ce ar putea conține testul și ce trebuie să studieze, ceea ce are impact negativ asupra studiului ca atare și a rezultatului în sine. Notițele de pregătire pentru test reduc anxietatea deoarece oferă exact materia care va fi dată la test, micșorând îngrijorările legate de care anume conținuturi trebuie studiate.

Profesorii Mariei au fost de acord să-i ofere mici pauze intermitente în timpul testului, când aceasta a făcut câțiva pași prin curtea școlii și a putut aplica strategii de relaxare comportamentală de genul exercițiilor de respirație, imaginilor vizuale, ori scurte momente cu muzica preferată înainte de a reveni în clasă pentru finalizarea testului.

Membrii echipei s-au întâlnit regulat cu părinții Mariei pentru a-i evalua și monitoriza evoluția și pentru a face modificările corespunzătoare în structura programului agreed. La rândul lor, părinții elevei au luat parte la training-uri parentale pentru a fi mai în măsură s-o ajute în a-și gestiona anxietatea. Au învățat strategii și metode de micșorare a anxietății și, în paralel, strategii comportamentale, inclusiv consolidarea pozitivă, modelarea și implementarea unui plan de intervenție.

Ca urmare a tuturor acestor măsuri, Maria a demonstrat o îmbunătățire notabilă a funcționalității sale școlare, sociale și comportamentale. Calitatea sarcinilor de lucru efectuate, predarea temelor și rezultatele la teste, toate s-au îmbunătățit. Personalul didactic este convins că elementul cheie al succesului Mariei se explică prin nivelul ridicat al colaborării între toți membrii echipei.

Reiese cu pregnanță din cele prezentate în partea introductivă a acestui capitol că metoda studiului de caz este esențialmente interactivă, valoroasă din punct de vedere euristic și aplicativ. Rostul său

FONDUL SOCIAL EUROPEAN

Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Axa prioritară Educație și competențe

Obiectiv specific Îmbunătățirea competențelor personalului didactic din învățământul pre-universitar în vederea promovării unor servicii educaționale de calitate orientate pe nevoile elevilor și a unei școli incluzive

Titlul proiectului: DEDICAT - Dascăli pentru Elevi Defavorizați – Intervenții pentru Combaterea Abandonului școlar Timpuriu

Contract POCU/73/6/6/106266

constă în realizarea contactului participanților cu realitățile complexe, autentice dintr-un domeniu dat, cu scopul familiarizării acestora cu unele aspecte posibile și pentru a le optimiza capacitățile decizionale și abilitățile de a soluționa eventualele probleme. În spiritul acestei metodologii, cazul Mariei a fost amplu analizat de membrii rețelei noastre care au reflectat în jurul a patru întrebări. Vă prezentăm în cele ce urmează o sinteză, desigur imperfectă și prea succintă în raport cu consistența dezbaterii, a analizei efectuate, precum și câteva mărturii.

1. Considerați că măsura a fost adecvată ? Cum argumentați ?

Răspuns consensual: Da. Argumente : *"Maria își îmbunătățește considerabil funcționalitatea școlară, socială și comportamentală. În plus, sarcinile de lucru sunt rezolvate corect, rezultatele la teste sunt bune". "Anxietatea fetei a fost evaluată corect, s-a lucrat în echipă, prin împărțirea sarcinilor de lucru și a rolurilor, iar implementarea intervențiilor (care nu au fost puține) nu s-a întârziat. Dacă s-ar fi întârziat intervenția, posibil ca starea de anxietate să se fi accentuat și posibil ca Maria să fi dorit să renunțe la școală ..."*

2. Ce măsură credeți că a fost cea mai potrivită în cazul dat și de ce ?

"Toate măsurile luate au fost bine gândite. Mi-a plăcut faptul că profesorii au divizat fiecare sarcină de lucru în componente și i-au dat feedback Mariei după fiecare segment, înainte de a-i cere să abordeze secțiunea următoare. În ceea ce privește testele, profesorii i-au pus la dispoziție notițe pe care le-au trecut în revistă împreună cu ea înainte de fiecare test. Au fost de acord să-i ofere mici pauze intermitente în timpul testului, când aceasta a făcut câțiva pași prin curtea școlii și a putut aplica strategii de relaxare comportamentală".

"Cea mai potrivită măsură în acest caz a fost cea a doamnei diriginte, dna Vasiliu, care s-a oferit să-și asume rolul neoficial de „manager al cazului” și de persoană de legătură între toți profesorii care predau la clasa Mariei, focalizându-se pe reducerea auto-analizei negative și încercând să

FONDUL SOCIAL EUROPEAN

Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Axa prioritară Educație și competențe

Obiectiv specific Îmbunătățirea competențelor personalului didactic din învățământul pre-universitar în vederea promovării unor servicii educaționale de calitate orientate pe nevoile elevilor și a unei școli incluzive

Titlul proiectului: DEDICAT - Dascăli pentru Elevi Defavorizați – Intervenții pentru Combaterea Abandonului școlar Timpuriu

Contract POCU/73/6/6/106266

genereze afirmații pozitive, dar și să creeze un plan de sprijin pentru situațiile pe care Maria le-a perceput ca fiind generatoare de anxietate".

"Lucrul individualizat, deoarece s-a lucrat strict pe nevoile reale și imediate ale elevei, intervenindu-se în funcție de posibilitatea de percepție, de înțelegere a fetei; lucrul cu părinții fetei (training-ul parental); feedback-ul pozitiv; eleva învață strategii de rezolvare a problemelor, este responsabilizată; i se oferă un PLAN de sprijin; este învățată să țină o evidență (lista de probleme, agenda zilei); este ajutată și învățată să se organizeze, să planifice și să finalizeze sarcinile de lucru; foarte importantă pentru ea a fost divizarea sarcinilor de lucru, feedback-ul profesorilor după fiecare segment soluționat; planul de intervenție comportamentală".

"Toate aceste măsuri au ajutat-o pe Maria să se cunoască pe sine, să-și depășească starea de anxietate, să capete încredere în sine, ceea ce duce și la stima de sine ridicată. Plus rezultatele bune la școală, comportament adecvat mediului școlar și social".

3. Ce măsură credeți că a fost inutilă și de ce ?

"Nu am identificat măsuri inutile. Cred că toate au ajutat-o pe elevă să-și depășească starea de anxietate..." "Poate acele mici pauze în timpul testelor... Poate că îi distrăgea atenția de la ceea ce trebuia ea să rezolve imediat..."

4. Ce alte măsuri considerați că s-ar putea lua în acest gen de cazuri ? Considerați că intervenția a fost adecvată ? Care sunt argumentele ?

"Intervenția unui consilier școlar, printr-un program de consiliere adecvat nevoilor Mariei, utilizând metode specifice consilierii individuale, apoi de grup (împreună cu familia acesteia)".

"Se spune că profesorii au ajutat-o să-și recunoască emoțiile..., au aplicat strategii de relaxare comportamentală... ; că dirigintele a devenit manager de caz ... Întrebarea este : unde este PSIHOLOGUL ? Se subînțelege oarecum că a participat, dar parcă prea din umbră... De aceea

FONDUL SOCIAL EUROPEAN

Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Axa prioritară Educație și competențe

Obiectiv specific Îmbunătățirea competențelor personalului didactic din învățământul pre-universitar în vederea promovării unor servicii educaționale de calitate orientate pe nevoile elevilor și a unei școli incluzive

Titlul proiectului: DEDICAT - Dascăli pentru Elevi Defavorizați – Intervenții pentru Combaterea Abandonului școlar Timpuriu

Contract POCU/73/6/6/106266

consider că poate ar fi trebuit pus accentul mai mult pe sarcinile psihologului sau psihopedagogului școlar, dacă existau..."

Concluzia noastră nu vizează cazul Mariei. Prezentarea sa a avut rolul de a vă incita la un exercițiu de analiză și auto-analiză. Dacă doriți însă ca, la rândul dvs., să propuneți un studiu de caz, țineți cont de următoarele exigențe:

- el trebuie să fie REAL, adică să reflecte o situație, un proces, un fenomen, un eveniment petrecut într-o comunitate sau în activitatea unei persoane ;
- să fie SEMNIFICATIV, adică să abordeze o situație cu adevărat importantă, un proces relevant, un fenomen complex, un eveniment amplu petrecut într-o comunitate sau în activitatea unei persoane ;
- să fie MOTIVANT, adică să stimuleze interesul celor implicați pentru situația prezentată, analiza și interpretarea acesteia ;
- să fie INSTRUCTIV, adică să reprezinte un instrument util pentru potențialii utilizatori.

3.3. Instrumente de evaluare :

3.3.1. Chestionar general pentru elevi

Acest chestionar se adresează unui public mai larg, nu doar elevilor cu CES. Încercați să-l adaptați situațiilor dvs., păstrând elementele care vi se par adecvate colectivului cu care lucrați.

CHESTIONAR PENTRU ELEVII CLASEI.....
DATA.....

Răspunsurile la acest chestionar au caracter confidențial.

1) Îți place cum se desfășoară orele de curs la această disciplină?

FONDUL SOCIAL EUROPEAN

Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Axa prioritară Educație și competențe

Obiectiv specific Îmbunătățirea competențelor personalului didactic din învățământul pre-universitar în vederea promovării unor servicii educaționale de calitate orientate pe nevoile elevilor și a unei școli incluzive

Titlul proiectului: DEDICAT - Dascăli pentru Elevi Defavorizați – Intervenții pentru Combaterea Abandonului școlar Timpuriu

Contract POCU/73/6/6/106266

a) Da

b) Nu

Motivează răspunsul tău!

---

2) Ai participat, în cursul acestui an școlar, în afara orarului obișnuit al clasei, la ore în care ai primit un sprijin suplimentar, la această disciplină?

a) Da

b) Nu

c) Nu a fost cazul

3) Ai participat la concursuri școlare în acest an școlar, la această disciplină?

a) Da

b) Nu

c) Dacă da, precizează denumirea concursului și etapa maximă de participare (pe școală, pe județ, națională, internațională)

---

4) Ai participat, în cursul acestui an școlar, la ore de pregătire suplimentară în vederea participării la concursurile școlare?

a) Da

b) Nu

c) Ai manuale pentru disciplina aceasta?. Justifică.

---

5) Primești teme la acest obiect?

a) Da

b) Nu

c) Nu a fost cazul.

6) Cât timp îți este necesar pentru a te pregăti la acest obiect?

a) mai puțin de 30 min

b) mai puțin de 1h

c) 1-2 ore

d) mai mult de 2h

7) Cum te înțelegi cu colegul/colega de bancă? Dar cu ceilalți colegi?

---

8) Care este activitatea care îți place cel mai mult la școală? De ce?

---

9) Dirigințele clasei v-a prezentat/informat în legătură cu:

FONDUL SOCIAL EUROPEAN

Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Axa prioritară Educație și competențe

Obiectiv specific Îmbunătățirea competențelor personalului didactic din învățământul pre-universitar în vederea promovării unor servicii educaționale de calitate orientate pe nevoile elevilor și a unei școli incluzive

Titlul proiectului: DEDICAT - Dascăli pentru Elevi Defavorizați – Intervenții pentru Combaterea Abandonului școlar Timpuriu

Contract POCU/73/6/6/106266

☞ prevederile regulamentului intern al școlii (elaborat de școală)

☞ drepturile și îndatoririle pe care le ai ca elev

☞ sancțiunile care se aplică elevilor

☞ orarul clasei

☞ activitățile extrașcolare organizate de școală

☞ semnele de identificare școlară (uniformă, insignă etc.)

Poți alege unul sau mai multe răspunsuri.

10) Au primit părinții tăi, acasă, vreo adresă/scrisoare de la școală?

a) Da

b) Nu

c) Nu știu

În caz afirmativ, conținutul adresei/scrisorii se referă la:

a) numărul de absențe pe care le-ai avut

b) felicitări pentru rezultatele foarte bune pe care le-ai avut la învățătură

c) invitație la ședința cu părinții

d) altele _____

Poți alege unul sau mai multe răspunsuri.

11) Părinții tăi vin la școală:

☞ o dată pe semestru

☞ o dată pe lună

☞ o dată pe săptămână

☞ la ședințele cu părinții

☞ la solicitarea dirigentului

☞ din propria inițiativă

alt răspuns _____

Poți alege unul sau mai multe răspunsuri.

12) Părinții tăi au participat la activități organizate de școală? Dacă da, în ce a constat participarea părinților? Dă un exemplu de astfel de activitate.

.....

.....

13) Cum apreciezi relația cu dirigintele clasei?

_____

Dar cu profesorul care predă această disciplină?

_____

14) Îți place cum arată sala/sălile de clasă, laboratoarele din școală?

FONDUL SOCIAL EUROPEAN

Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Axa prioritară Educație și competențe

Obiectiv specific Îmbunătățirea competențelor personalului didactic din învățământul pre-universitar în vederea promovării unor servicii educaționale de calitate orientate pe nevoile elevilor și a unei școli incluzive

Titlul proiectului: DEDICAT - Dascăli pentru Elevi Defavorizați – Intervenții pentru Combaterea Abandonului școlar Timpuriu

Contract POCU/73/6/6/106266

a) Da

b) Nu

Motivează răspunsul tău!

15) Ai contribuit tu sau părinții tăi la îmbunătățirea condițiilor din clasă/laborator sau la confecționarea de material didactic?

Dacă da, dă un exemplu de astfel de activitate.

16) Ai participat la vreo acțiune organizată de școală? Dacă da, dă un exemplu de astfel de activitate!

17) Ce alte activități ți-ar plăcea să se organizeze în școală?

18) Ce ai vrea să se îmbunătățească în școală?

a) comportamentul cadrelor didactice față de tine

b) baza materială a clasei/școlii

c) colaborarea cu dirigintele clasei

d) altele _____

Poți alege unul sau mai multe răspunsuri.

19) Transmite un mesaj conducerii liceului sau altei persoane din școală!

Îți mulțumim pentru colaborare!

3.3.2. Chestionar pentru părinți

CHESTIONAR PENTRU PĂRINȚI

Data: __/__/____/

Chestionat:

FONDUL SOCIAL EUROPEAN

Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Axa prioritară Educație și competențe

Obiectiv specific Îmbunătățirea competențelor personalului didactic din învățământul pre-universitar în vederea promovării unor servicii educaționale de calitate orientate pe nevoile elevilor și a unei școli incluzive

Titlul proiectului: DEDICAT - Dascăli pentru Elevi Defavorizați – Intervenții pentru Combaterea Abandonului școlar Timpuriu

Contract POCU/73/6/6/106266

_____	
(nume, prenume)	(clasa)
Durata: _____ minute	
Interval orar aplicare: __: __ - __: __	
<p>Pentru o reușita școlară, elevul trebuie să să frecventeze regulat cursurile. Pentru a ne ajuta la depistarea cauzelor nereușitei școlare, vă rugăm să răspundeți cu sinceritate la următoarele întrebări:</p>	
1.Cine se ocupă mai mult în familia dumneavoastră de controlul copiilor și cum?	
_____	
_____	
2.Ce raporturi există între dumneavoastră și copiii?	
_____	
_____	
3.Aveți obiceiul să discutați în familie despre educația copilului?	
_____	
_____	
4.Ce climat domină în familia dumneavoastră?	
_____	
_____	
5.Copilul își face temele cu interes sau are nevoie să fie stimulat?	
_____	
_____	

FONDUL SOCIAL EUROPEAN

Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Axa prioritară Educație și competențe

Obiectiv specific Îmbunătățirea competențelor personalului didactic din învățământul pre-universitar în vederea promovării unor servicii educaționale de calitate orientate pe nevoile elevilor și a unei școli incluzive

Titlul proiectului: DEDICAT - Dascăli pentru Elevi Defavorizați – Intervenții pentru Combaterea Abandonului școlar Timpuriu

Contract POCU/73/6/6/106266

6. Care sunt ocupațiile preferate ale copilului dumneavoastră?

7. Cât de des luați legătura cu dirigintele/învățătorul?

3.3.3. Chestionar de auto-evaluare pentru profesor

CHESTIONAR DE AUTOEVALUARE PENTRU PROFESORI

Chestionat:

_____ (nume, prenume) _____ (clasa)

Durata: _____ minute

Interval orar aplicare: __: __ - __: __

*Pentru o reușita școlară, elevul trebuie să frecventeze regulat cursurile.
Pentru a ne ajuta la depistarea cauzelor nereușitei școlare, vă rugăm să răspundeți cu sinceritate la următoarele întrebări :*

1. Care este motivația asumării rolului de profesor pe care îl aveți?

FONDUL SOCIAL EUROPEAN

Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Axa prioritară Educație și competențe

Obiectiv specific Îmbunătățirea competențelor personalului didactic din învățământul pre-universitar în vederea promovării unor servicii educaționale de calitate orientate pe nevoile elevilor și a unei școli incluzive

Titlul proiectului: DEDICAT - Dascăli pentru Elevi Defavorizați – Intervenții pentru Combaterea Abandonului școlar Timpuriu

Contract POCU/73/6/6/106266

2. Cum definiți dumneavoastră insuccesul școlar?

3. Care sunt, după dumneavoastră, cauzele insuccesului școlar?

4. În ce măsură motivația pentru anumite obiecte corespunde capacității elevului?

5. Ce raporturi sunt între dumneavoastră și elevii dumneavoastră?

6. Discutați cu profesorii care predau la clasa dumneavoastră? Ce anume?

7. Ce tipuri de evaluare folosiți? Apreciați cu obiectivitate elevii? Care sunt efectele aprecierii elevilor?

8. Ce înseamnă pentru dumneavoastră un elev leneș?

FONDUL SOCIAL EUROPEAN

Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Axa prioritară Educație și competențe

Obiectiv specific Îmbunătățirea competențelor personalului didactic din învățământul pre-universitar în vederea promovării unor servicii educaționale de calitate orientate pe nevoile elevilor și a unei școli incluzive

Titlul proiectului: DEDICAT - Dascăli pentru Elevi Defavorizați – Intervenții pentru Combaterea Abandonului școlar Timpuriu

Contract POCU/73/6/6/106266

<hr/> <hr/> <hr/> <p>9. Ce dificultăți întâmpină elevii în pregătirea temelor pentru acasă la disciplina dumneavoastră?</p> <hr/> <hr/> <hr/>
<p>10. Care sunt mijloacele de stimulare sau de pedepsire pe care le utilizați și ce efecte au asupra elevilor?</p> <hr/> <hr/> <hr/>
<p>11. Ce v-a impresionat mai mult în vizitele pe care le-ați făcut la domiciliul elevilor?</p> <hr/> <hr/> <hr/>
<p>12. Ce credeți despre eficiența consultațiilor pedagogice acordate părinților?</p> <hr/> <hr/> <hr/>
<p>13. Ce soluții puteți propune pentru preîntâmpinarea și /sau diminuarea insuccesului școlar?</p> <hr/> <hr/> <hr/>

FONDUL SOCIAL EUROPEAN

Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Axa prioritară Educație și competențe

Obiectiv specific Îmbunătățirea competențelor personalului didactic din învățământul pre-universitar în vederea promovării unor servicii educaționale de calitate orientate pe nevoile elevilor și a unei școli incluzive

Titlul proiectului: DEDICAT - Dascăli pentru Elevi Defavorizați – Intervenții pentru Combaterea Abandonului școlar Timpuriu

Contract POCU/73/6/6/106266

3.3.4. Centralizator pentru absențe

Clasa:

Anul școlar :

Nr.crt.	Nume și prenume elev	Nr.abs. Sept.	Nr.abs. Oct.	Nr.abs. Nov.	Nr.abs. Dec.	...	...	...	TOTAL

3.4. Texte de referință realizate în proiect :

3.4.1. Despre evaluarea unui comportament

Listarea **comportamentelor dezirabile/indezirabile** ajuta la stabilirea unui cadru de referinta pentru definirea si abordarea acestor comportamente. Aceste comportamente pot fi ulterior divizate dupa situatiile in care se manifesta: in clasa, pe coridor, in curtea scolii. In general, problemele se grupeaza in urmatoarele categorii:

- relatii cu profesorii;
- relatii cu alti elevi;
- aspecte legate de sine: siguranta personala, probleme de morala, obisnuinte, controlul si exprimarea emotiilor.

Exemplu:

FONDUL SOCIAL EUROPEAN

Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Axa prioritară Educație și competențe

Obiectiv specific Îmbunătățirea competențelor personalului didactic din învățământul pre-universitar în vederea promovării unor servicii educaționale de calitate orientate pe nevoile elevilor și a unei școli incluzive

Titlul proiectului: DEDICAT - Dascăli pentru Elevi Defavorizați – Intervenții pentru Combaterea Abandonului școlar Timpuriu

Contract POCU/73/6/6/106266

Comportamente dezirabile	Evaluare De la 1-5	Comportamente indezirabile	Evaluare De la 1-5
· Se implica cooperant in activitatile de grup		· Li agaseaza pe ceilalti · Discuta despre altceva	
· Isi asteapta randul		· Intrerupe conversatia	
· Utilizeaza un limbaj politicos		· Injura · Face gesturi urate	
· Isi organizeaza materia- lele de care are nevoie pentru sarcina pe banca		· Rupe pagini din carti · Nu are materialele necesare pentru realizarea sarcinii (creion, caiet, radiera etc.)	
· Vine cu tema facuta		· Uita carti, caiete, instrumente acasa	

Dupa ce s-a facut o lista cu comportamentele inadecvate si cu cele de dorit, frecventa acestor comportamente trebuie evaluata pe o scala (ex. de la 1 la 5) pentru a identifica acele comportamente indezirabile care apar cel mai des si asupra carora ne vom axa in special. In mod identic se vor identifica acele comportamente bune, pe care le dorim mai frecvente, dar care momentan sunt destul de rare.

Selectarea comportamentului asupra caruia se va concentra interventia

Se alege unul dintre comportamentele indezirabile care are punctaj maxim ca frecventa si se urmareste timp de 1 saptamana elevul pentru a inregistra asa-numitul „nivel de baza”, adica situatia de la care plecam si cu care vom compara rezultatele interventiei.

FONDUL SOCIAL EUROPEAN

Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Axa prioritară Educație și competențe

Obiectiv specific Îmbunătățirea competențelor personalului didactic din învățământul pre-universitar în vederea promovării unor servicii educaționale de calitate orientate pe nevoile elevilor și a unei școli incluzive

Titlul proiectului: DEDICAT - Dascăli pentru Elevi Defavorizați – Intervenții pentru Combaterea Abandonului școlar Timpuriu

Contract POCU/73/6/6/106266

Descrieti comportamentul de schimbat (in termeni clari, observabili):

De cate ori apare comportamentul*	luni	marti	miercuri	joi	vineri
15					
13					
11					
9					
7					
5					
3					
1					

*Scala se poate schimba, in functie de frecventa comportamentului.

3. Modificarea efectiva a comportamentului

Aplicarea modelului ABC

FONDUL SOCIAL EUROPEAN

Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Axa prioritară Educație și competențe

Obiectiv specific Îmbunătățirea competențelor personalului didactic din învățământul pre-universitar în vederea promovării unor servicii educaționale de calitate orientate pe nevoile elevilor și a unei școli incluzive

Titlul proiectului: DEDICAT - Dascăli pentru Elevi Defavorizați – Intervenții pentru Combaterea Abandonului școlar Timpuriu

Contract POCU/73/6/6/106266

Acest model este utilizat pentru a intelege care sunt factorii ce influenteaza comportamentul elevului si cum putem interveni pentru a modifica comportamentele nedorite.

A. antecedente

Evenimentele antecedente sunt foarte importante pentru a evidenta contextul care faciliteaza aparitia unui comportament sau a altuia la copil. Antecedentele se pot clasifica in:

1. reguli;
2. expectante;
3. contextul fizic (organizarea clasei).

B. comportament (behaviour)

Comportamentul este ceea ce face copilul. Parintii si profesorii fac adesea remarce de genul: "E lenes" sau „Are o atitudine nepasatoare” si au convingerea ca descriu corect si exact problema. Nu e chiar asa! Comportamentul este ceva *observabil, masurabil și bineinteles, poate fi schimbat*. Comportamentul nu este ceva ce copilul *nu face* (ex. „Nu-si face tema!” nu este un comportament). „Se joaca cu creionul” cand ar trebui sa-si faca tema ar putea fi comportamentul pe care am dori sa-l diminuam.

C. consecinte

Consecintele care apar ca urmare a comportamentelor sunt de o importanta critica. Oamenii fac anumite lucruri deoarece actiunile lor sunt urmate de anumite consecinte (ex. atentia celorlalti, lauda, alte beneficii). Un comportament nu este continuat daca efectele realizarii lui sunt negative (ex. daca esti pedepsit, daca nu te baga nimeni in seama, daca esti criticat etc.). Consecintele pot astfel fi clasificate in: *variante de recompense si de consecinte*.

Consecintele pot fi structurate astfel incat sa apara *contingente (legaturi)*. De exemplu, i se poate spune elevului „Dupa ce faci ordine pe banca, poti sa iesi in pauza” sau „Cand termini exercitiul ai 5 minute libere.”

FONDUL SOCIAL EUROPEAN

Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Axa prioritară Educație și competențe

Obiectiv specific Îmbunătățirea competențelor personalului didactic din învățământul pre-universitar în vederea promovării unor servicii educaționale de calitate orientate pe nevoile elevilor și a unei școli incluzive

Titlul proiectului: DEDICAT - Dascăli pentru Elevi Defavorizați – Intervenții pentru Combaterea Abandonului școlar Timpuriu

Contract POCU/73/6/6/106266

Opusul consecințelor, uneori chiar cu o mai mare eficiență, este *lipsa lor*. Acest lucru înseamnă ca respectivul comportament nu este întărit sau menținut. Acest efect este dezirabil, evident, când dorim să scădem frecvența unor comportamente nepotrivite.

În concluzie, modificarea comportamentului se poate face în 2 moduri:

- schimbând situația care îl favorizează (antecedentele);
- schimbând consecințele/efectele pe care le are și care îl mențin.

Modificarea antecedentelor

Mulți profesori și părinți cred că au *reguli*, dar de fapt puține dintre aceste reguli sunt prezente într-o formă scrisă; multe dintre aceste reguli sunt neclare (ex. „după ce vii de la școală trebuie să faci x, y, z” – asta poate însemna – imediat, după ce mănânci, înainte să te uiti la TV) și e normal să fie confuze pentru copil.

Tot astfel, *expectanțele* sunt adesea neclare, de exemplu când un părinte spune „Sper că o să te comporți frumos când mergem la matusa în vizită” sau când un profesor spune „Vreau să te comporți frumos când avem musafiri în clasă”. Chiar dacă copilul da din cap în semn că a înțeles, cum interpretează el „să se comporte frumos”? Această expectanță din partea părintelui sau a profesorului este neclară și în mod cert nespecifică.

Sugestii:

- redactați un regulament al clasei împreună cu elevii;
- formulați regulile și așteptările dvs. clar, concis și menționați ce se întâmplă în cazul nerespectării lor;
- exercițiți un mod de a comunica cu elevii caracterizat de claritate, precizie;

FONDUL SOCIAL EUROPEAN

Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Axa prioritară Educație și competențe

Obiectiv specific Îmbunătățirea competențelor personalului didactic din învățământul pre-universitar în vederea promovării unor servicii educaționale de calitate orientate pe nevoile elevilor și a unei școli incluzive

Titlul proiectului: DEDICAT - Dascăli pentru Elevi Defavorizați – Intervenții pentru Combaterea Abandonului școlar Timpuriu

Contract POCU/73/6/6/106266

- asigurați-vă ca aveți toată atenția copiilor atunci când solicitați ceva.

Activitatea de predare are loc de obicei într-un cadru destul de neobișnuit: o încăpere mică (pentru cerințele ce se impun), mobilată adesea inadecvat, cu puțin spațiu de mișcare, contra timp – 50 de minute în care trebuie atinse un număr de obiective curriculare – și 25-30 de personalități distincte, unice. În aceste condiții este de la sine înțeles că meseria de dascăl se poate dovedi una destul de stresantă.

Una dintre întrebările fundamentale pe care și le pune un profesor la începutul unui nou an școlar ar trebui să fie: „Ce pot face pentru a diminua și eventual a preveni problemele de comportament în clasă?”

SISTEME DE RECOMPENSE

Respectarea sau încălcarea regulilor formulate împreună cu elevii și afișate în sala de clasă va atrage după sine recompensarea sau sancționarea comportamentelor elevilor, cu mențiunea că accentul rămâne pe **recompensarea comportamentelor pozitive**.

1. CERTIFICATUL DE RECOMPENSE

Certificatul de recompense permite cumulara și monitorizarea recompenselor. Elevii vor fi în permanență încurajați să respecte regulamentul clasei și să dea dovadă de comportamente pozitive. La finalul zilei, dacă elevul nu a încălcat nici una din regulile clasei este răsplătit cu o recompensă de tipul abțibild (fața zâmbitoare) pe certificatul său de recompense. De asemenea, comportamentele deosebite pot fi recompensate suplimentar pe loc. În momentul în care elevii acumulează **20 de abțibilde**, primesc o recompensă dinaintea stabilă.

Recompense posibile:

- diplomă de bună purtare ;
- posibilitatea de a alege prin extragere o surpriză din **"Borcanul cu recompense"** ;
- activități tematice în aer liber ;

FONDUL SOCIAL EUROPEAN

Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Axa prioritară Educație și competențe

Obiectiv specific Îmbunătățirea competențelor personalului didactic din învățământul pre-universitar în vederea promovării unor servicii educaționale de calitate orientate pe nevoile elevilor și a unei școli incluzive

Titlul proiectului: DEDICAT - Dascăli pentru Elevi Defavorizați – Intervenții pentru Combaterea Abandonului școlar Timpuriu

Contract POCU/73/6/6/106266

- excursii ;
- participarea la petrecerea organizata in sala de clasa.

2. PROGRAMUL SEMAFORUL

Programul semaforul este metoda prin care sunt monitorizate comportamentele negative. Fiecare elev își începe ziua cu numele său prins în dreptul culorii verde a semaforului. După **atenționarea verbala** cu privire la comportamentul său nepotrivit, care încalcă una din regulile stabilite, numele elevului va fi mutat în dreptul culorii galbene a semaforului. În această situație, elevul va primit **avertisment verbal** și are ocazia să reflecteze asupra comportamentului său. În cazul în care comportamentul negativ continuă, numele va fi mutat în dreptul culorii roșii, ceea ce atrage după sine sancțiunea.

Sanționarea comportamentului negativ presupune dezlipirea **unui abțibild** de pe **certificatul de recompense al elevului**. În momentul în care elevul ajunge la culoarea roșie, părintele primește din partea învățătorului/ profesorului *o înștiințare scrisă* prin care îi este adus la cunoștință comportamentul negativ al copilului său.

În cazul unor comportamente negative grave, *violență fizică sau verbală* la adresa unui coleg sau a unui cadru didactic, profesorul va iniția imediat o discuție cu elevul respectiv și va convoca părinții la o întrevvedere pentru informare și consiliere cu privire la modelul de intervenție educațională care se impune.

3. BUZUNARUL CU RECOMPENSE

Copiii confectioneaza cate un buzunar ce va fi asezat in clasa, intr-un loc special amenajat . La finalul zilei, dacă elevii nu au încălcat regulile clasei vor primi biletele(haioase) cu laude. Daca un elev incalca regulile, primește un bilet rosu. La sfarsit de luna, biletelele sunt contabilizate, iar elevii vor primi recompensele stabilite la inceputul programului.

Propunător: Mihaela-Eugenia Ciofu,
CSEI, Suceava

FONDUL SOCIAL EUROPEAN

Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Axa prioritară Educație și competențe

Obiectiv specific Îmbunătățirea competențelor personalului didactic din învățământul pre-universitar în vederea promovării unor servicii educaționale de calitate orientate pe nevoile elevilor și a unei școli incluzive

Titlul proiectului: DEDICAT - Dascăli pentru Elevi Defavorizați – Intervenții pentru Combaterea Abandonului școlar Timpuriu

Contract POCU/73/6/6/106266

3.4.2. Cum să abordăm absenteismul ? Sugestii.

Cum să implicați colegii elevilor care lipsesc

I. Elevi care lipsesc? Se caută prieteni de sprijin! Sugestii pentru elevi

Fișă de lucru → Sprijin pentru elevii cu absențe

Un coleg de clasă care mai lipsește din când în când se confruntă cu mari probleme. Cine, dacă nu tu, colegul lui/ei, ar putea să discute cu el și să-l ajute? Aici poți găsi sugestii despre cum să-ți ajuți prietenii care au nevoie de sprijin.

-Nu poate ține pasul cu fluxul informațional la clasă.

Încearcă să rezolvi problema învățând împreună. Cine este mai bun la un anumit curs? Încearcă să întocmești și să duci la bun sfârșit un plan de gestionare a temelor și de învățare cu toți elevii care vor să participe.

-Întârzie adeseori dimineața.

Aranjează un plan de trezire dimineața. Cea mai bună abordare este stabilirea unei întâlniri cu prietenul tău pentru a merge la școală împreună în mod regulat.

-Este adesea singur.

De ce nu vă petreceți timpul liber împreună sau cateva ore pe săptămână?

-Are probleme permanente cu unul dintre profesori

Care dintre voi are o relație bună cu profesorul în cauză? Fiți sensibili la problema colegului vostru și vorbiți cu acel profesor sau cu un alt cadru didactic.

Este hărțuit de către colegi.

Demonstrați ca grup că nu vă veți lăsa intimidati de către agresori. Adresați-vă unui profesor.

-Este izolat de restul colectivului.

Exprimă-ți nemulțumirea în fața clasei. Spuneți-vă unul altuia ce nu vă place. Insultele nu sunt tolerate însă sinceritatea poate clarifica situații.

-Este agresiv și violent.

Vorbește deschis despre comportamentul violent al prietenului tău. Încearcă să afli de ce nutrește atâta ură. Ajută-l să găsească modalități prin care poate scăpa de ură prin activități creative, cum ar fi pictura, dansul, percuția, sporturi, etc.

-Învățătorul nu observă nimic.

Vorbește cu invatatorul/profesorul despre faptul că prietenul tău lipsește de la ore. Nu are nicio legătură cu "pâra" atunci când observi că elevul absent se confruntă cu o problemă reală.

-Sunt mulți absenți la tine în școală.

Încearcă să stabilești un punct de întâlnire pentru elevi, posibil pe terenul de joacă. Poate servi la petrecerea timpului împreună (competiții sportive, dans).

-Nu vine la școală deloc

FONDUL SOCIAL EUROPEAN

Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Axa prioritară Educație și competențe

Obiectiv specific Îmbunătățirea competențelor personalului didactic din învățământul pre-universitar în vederea promovării unor servicii educaționale de calitate orientate pe nevoile elevilor și a unei școli incluzive

Titlul proiectului: DEDICAT - Dascăli pentru Elevi Defavorizați – Intervenții pentru Combaterea Abandonului școlar Timpuriu

Contract POCU/73/6/6/106266

Cine îl cunoaște îndeajuns de bine ca să știe unde își petrece timpul? Încercați să-l contactați. Poate că puteți aranja o întâlnire cu el iar asistentul social al școlii sau consilierul școlii se poate implica în soluționarea problemei.

-Eforturile tale nu dau roade.

Regulile amicilor sunt: Nu aștepta prea mult. Nu puneți prea multe întrebări unul despre celălalt. Problemele care afectează sufletul au nevoie de timp. Dacă nu reușești să rezolvi problema, caută pe cineva care poate.

Nu fă nimic din ceea ce nu vrei să faci.

Nu fi indiferent!

Buddy e.V. (2002). Kein Bock mehr auf Schule? Tipps und praktische Hilfen zum Thema Schulverweigerung (S. 17). Düsseldorf: buddy e.V.

II. Dialogul ar fi ajutat

Fișă de lucru – modalități de rezolvare a problemelor – un exercițiu pentru grupurile restrânse de elevi

Elevii care absentează se confruntă de multe ori cu probleme acasă sau la școală. Următoarele afirmații sunt desprinse din interviuri cu astfel de școlari care au răspuns la întrebarea: "Ce ar fi trebuit să se întâmple la școală pentru a preveni agravarea conflictului?" Încercați un chestionar asemanător cu elevii dumneavoastră (chestionarul poate consta din propoziții pe care elevul trebuie să le noteze ca adevărate sau false; stabiliți numărul propozițiilor în funcție de elevii dumneavoastră).

•Ce lucruri ar fi trebuit să decurgă mai bine la școală?

•Mai multe conversații personale între invatator/diriginte și mine. Am crezut că nu avea sens să îi cer părerea pentru că nu era interesat. Profesorii nu discutau cu noi atunci când aveam probleme. Ei pur și simplu ignorau problema.

•Profesorii discută doar cu cei care creează probleme.

•Mai întâi ar fi trebuit să avem o discuție cu dirigintele, eu și cu mama mea sau cu tatăl meu, în loc de mai multe conversații cu restul profesorilor, toate în aceeași perioadă.

•Adesea profesorii nu cunosc situațiile în care se află elevii, cât și interesele lor, și discută la nesfârșit aceleași probleme pe care ei le consideră importante.

•Nu există destule oportunități unde elevii pot să se întâlnească în timpul zilei, unde pot să mănânce sau să poartă conversații, un spațiu plăcut.

•Cum ar trebui să fie școala?

•Orele de sport nu ar trebui să fie centrate pe îndeplinirea obiectivelor. Ar fi bine să se ofere mai multe lucruri care vor putea fi folosite în viața de zi cu zi, de exemplu cursuri de autoapărare pentru fete sau să aleagă din două variante propuse.

•Cursurile de 45 de minute trebuie desființate. Ai sentimentul că nu termini niciodată ce ți-ai propus atunci când trebuie să te concentrezi la un subiect diferit la fiecare 45 de minute.

FONDUL SOCIAL EUROPEAN

Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Axa prioritară Educație și competențe

Obiectiv specific Îmbunătățirea competențelor personalului didactic din învățământul pre-universitar în vederea promovării unor servicii educaționale de calitate orientate pe nevoile elevilor și a unei școli incluzive

Titlul proiectului: DEDICAT - Dascăli pentru Elevi Defavorizați – Intervenții pentru Combaterea Abandonului școlar Timpuriu

Contract POCU/73/6/6/106266

Până la următoarea lecție se uită toată informația și este frustrant să o iei de la capăt. Ar fi mai bine să se aleagă o temă care să fie discutată intensiv pe parcursul unei zile întregi și care să fie dusă la bun sfârșit.

- Părinții, profesorii și elevii trebuie să comunice mai bine. Dacă nu există o persoană de contact potrivită, te simți exclus.
- Părinții și profesorii, profesorii și elevii, elevii și părinții ar trebui să discute unul cu celălalt. De multe ori părinții nu realizează ce se întâmplă la școală. Nu e de mirare, deci, că nu pot ajuta!
- Ar putea fi mai ușor să discuți despre problemele tale cu alți copii în care ai încredere decât cu profesorii sau părinții.
- Regulile școlii ar trebui explicate mai bine. Profesorii își pot asuma rolul de prieteni pentru a-i accepta pe elevi mai bine.
- Elevii ar trebui să fie mai motivați de către părinți și profesori, care să discute cu ei despre problemele lor.
- Profesorii ar trebui să ofere o mai bună motivație pentru învățare prin lecții atractive ancorate în realitate.

III. Ce sfat le-ai oferi /colegilor/ elevilor care se găsesc într-o situație dificilă?

- Atunci când ai probleme în familie încearcă să-ți gestionezi supărarea pentru a nu adopta/copia comportamentul părinților tăi. Încearcă să stabilești legături cu persoane care te înțeleg, ca de exemplu colegii tăi care s-au confruntat și ei cu situații similare.
- Implică-te în sporturi și nu lipsi de la școală. Stăpânește-ți agresivitatea și nu vărsa supărarea asupra celorlalți.
- Întreabă-te cine ești tu și cum îți imaginezi viața. Punctează ce este important în viața ta și încearcă să te gândești cum să faci primul pas pentru îndeplinirea obiectivelor tale. Caută modele care te pot motiva.
- Caută să te cunoști și să te înțelegi acceptându-ți limitele.
- Încearcă să obții o diplomă. Termina școala! Fă-ți treaba și du-o la capăt, sau caută o școală care îți place mai mult.
- Caută să-ți faci prieteni buni care să-ți ofere sprijin și să te asculte. Încearcă să termini școala cu orice preț.

1. Cu care întrebări ești de acord, care dintre ele nu ți se potrivesc?

2. Ai alte sugestii (la întrebările I, II, III)?

3. Concepe un set de reguli despre cum ar trebui să fie școala! Care sunt soluțiile tale în cazul în care apar probleme?

Source: Buddy e.V. (2002). *Kein Bock mehr auf Schule? Tipps und praktische Hilfen zum Thema Schulverweigerung* (S.15). Düsseldorf: Vodafone Stiftung Deutschland.

FONDUL SOCIAL EUROPEAN

Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Axa prioritară Educație și competențe

Obiectiv specific Îmbunătățirea competențelor personalului didactic din învățământul pre-universitar în vederea promovării unor servicii educaționale de calitate orientate pe nevoile elevilor și a unei școli incluzive

Titlul proiectului: DEDICAT - Dascăli pentru Elevi Defavorizați – Intervenții pentru Combaterea Abandonului școlar Timpuriu

Contract POCU/73/6/6/106266

IV. Mi-e frică de eșec

Fișă de lucru → Mărturiile elevilor care absentează → Un exercițiu

- Nu sunt încurajat la școală.
- Mi-e frică să nu greșesc.
- Așteptările celorlalți de a da rezultate mă copleșesc.
- Profesorii nu mă înțeleg/nu mă motivează.
- Mă plictisesc la școală.
- Mi-e frică de școală.
- Atmosfera la școală este apăsătoare.
- Mi-e frică de colegi.
- Am fost nevoit să schimb școala.
- Am probleme de adaptare.
- Nu înțeleg regulile școlii.
- Părinții mei au divorțat.
- Părinții mei nu au suficient timp pentru mine.
- Sunt mereu ocupat cu treburile casnice.
- Îmi petrec timpul ieșind afară destul de mult.
- Prefer să mă întâlnesc cu prietenii mei.

1. Care întrebări ar putea să vină din partea ta? Discută despre ele cu un prieten în care ai încredere.

2. Există și alte aspecte pe care ai dori să le adaugi? Fiecare dintre voi trebuie să le noteze pe o foaie separată.

3. Compară listele. Există temeri sau supărări pe care le împărtășești cu alții? Ai dori să renunți la școală din cauza lor? Cum te descurci cu temerile și problemele tale? Există cineva cu care poți să vorbești despre ele?

4. Discutați între voi despre strategiile de gestionare a stresului adoptate. Ce probleme încerci să rezolvi? Care dintre ele crezi că nu merită efortul?

5. Discută despre ce metodă crezi că se potrivește fiecărei probleme în parte!

6. Creați împreună un "catalog cu metode de rezolvare a problemelor".

7. Fă schimb cu alte grupuri. Au aceste grupuri o soluție pentru o problemă pe care o consideri interesantă.

**Propunător : Constantin Tănasă,
Liceul Dolhasca**

FONDUL SOCIAL EUROPEAN

Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Axa prioritară Educație și competențe

Obiectiv specific Îmbunătățirea competențelor personalului didactic din învățământul pre-universitar în vederea promovării unor servicii educaționale de calitate orientate pe nevoile elevilor și a unei școli incluzive

Titlul proiectului: DEDICAT - Dascăli pentru Elevi Defavorizați – Intervenții pentru Combaterea Abandonului școlar Timpuriu

Contract POCU/73/6/6/106266

3.4.3. Conflictele în școală și negocierea lor

Depinde, înainte de toate, de anumite opțiuni strategice ale managerilor și a organizației din care fac parte, ce au la bază, la rândul lor, considerarea conflictului ca dăunător sau dimpotrivă ca util dezvoltării organizaționale. Este bine să pledăm pentru abordarea pozitivă a conflictelor, pe care o considerăm singura adecvată schimbărilor rapide și profunde pe care le trăiește societatea în care trăim. Aceste opțiuni strategice sunt : evitare-implicare, escaladare-minimalizare, implicare intelectuală-implicare emoționale, exprimare deschisă a opiniilor și sentimentelor-ascunderea opiniilor și sentimentelor. Trebuie să subliniem faptul că evitarea sau neglijarea conflictului cu speranța că se va rezolva de la sine va duce, în cele din urmă, la acutizarea lui, afectând astfel, eficacitatea organizațională și pierzându-și, în același timp, orice potențial inovativ. Ca urmare, de modul în care vor fi rezolvate conflictele va depinde buna funcționare și dezvoltare optimă a fiecărei instituții școlare.

1. Conflictele între elevi

Utilizarea productivă a conflictului sau rezolvarea creatoare a acestuia reprezintă un demers esențial al managementului procesului de învățământ. Profesorul se confruntă în fiecare zi cu un număr foarte mare de conflicte. El trebuie să fie un pacificator care utilizează, însă, constructiv conflictul în vederea atingerii finalităților educaționale stabilite. De aceea el trebuie să afle, în primul rând, cauzele concrete ale conflictului apărut. Acestea pot fi :

– *Atmosfera competitivă.* Elevii au fost obișnuiți să lucreze individual pe bază de competiție, lipsindu-le deprinderea de a munci în grup, încrederea în colegi și profesori. Ei nu doresc decât victoria asupra celorlalți și dacă nu o obțin își pierd stima de sine. Competiția apare în toate momentele, chiar în cele în care ea este neproductivă.

– *Atmosfera de intoleranță.* În clasă se formează clici iar lipsa sprijinului între colegi duce de multe ori la singurătate și izolare. Apar resentimente față de capacitățile și realizările celorlalți, neîncrederea și lipsa prieteniei.

– *Comunicare slabă.* Aceasta reprezintă solul cel mai fertil pentru conflict. Cele mai multe conflicte pot fi atribuite neînțelegerii sau percepției greșite a intențiilor, sentimentelor, nevoilor și acțiunilor celorlalți. Elevii nu știu să-și exprime în mod pozitiv nevoile și dorințele sau le este frică să facă asta.

FONDUL SOCIAL EUROPEAN

Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Axa prioritară Educație și competențe

Obiectiv specific Îmbunătățirea competențelor personalului didactic din învățământul pre-universitar în vederea promovării unor servicii educaționale de calitate orientate pe nevoile elevilor și a unei școli incluzive

Titlul proiectului: DEDICAT - Dascăli pentru Elevi Defavorizați – Intervenții pentru Combaterea Abandonului școlar Timpuriu

Contract POCU/73/6/6/106266

– *Exprimarea nepotrivită a emoțiilor.* Orice conflict are o componentă afectivă. Conflictul se pot accentua atunci când elevii au sentimente deplasate, nu știu să-și exprime supărarea sau nemulțumirea într-un mod neagresiv, își suprimă emoțiile și sunt lipsiți de auto-control.

Utilizarea repetată și consecventă a tehnicilor de rezolvare a conflictelor de către profesori va face ca elevii să fie capabili, după un timp, să-și rezolve singuri conflictele și să nu le aducă de fiecare dată în fața profesorului. Acest lucru are efecte benefice asupra atmosferei din clasă, contribuind la crearea unei comunități educaționale în care elevii se sprijină unii pe alții. Caracteristicile acesteia sunt :

– *Cooperare.* Elevii învață să lucreze împreună, să aibă încredere unii în ceilalți și să-și împărtășească preocupările.

– *Comunicare.* Elevii învață să observe atent, să comunice cu acuratețe ceea ce au de spus, să-i asculte atent pe ceilalți.

– *Toleranță.* Elevii învață să respecte și să valorizeze pozitiv diferențele între oameni, să înțeleagă propriile prejudecăți și modul în care acestea acționează.

– *Expresie emoțională pozitivă.* Elevii învață să-și exprime sentimentele, în special supărarea sau nemulțumirea, în modalități neagresive și nedestructive. Totodată ei învață auto-controlul.

2. Conflicte între profesor și elev

Pentru a evita apariția acestui tip de conflict, profesorul nu trebuie să-și utilizeze puterea în mod discreționar, cu scopul de a evidenția lipsa de putere a elevilor. Autoritatea profesorului trebuie să se manifeste constructiv prin crearea unui mediu propice învățării, prin menținerea ordinii și prin evidențierea a ceea ce este mai bun din elevi. În schimb, autoritarismul solicită implicit supunere oarbă și conformismul din partea elevilor. Deși pare eficient, autoritarismul rezolvă problemele doar pe termen scurt și doar superficial, întrucât conflictul cu elevii și ostilitatea acestora se vor menține. De aceea, trebuie gândită și realizată exercitarea autorității dar fără a cădea în autoritarism. Pentru aceasta :

FONDUL SOCIAL EUROPEAN

Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Axa prioritară Educație și competențe

Obiectiv specific Îmbunătățirea competențelor personalului didactic din învățământul pre-universitar în vederea promovării unor servicii educaționale de calitate orientate pe nevoile elevilor și a unei școli incluzive

Titlul proiectului: DEDICAT - Dascăli pentru Elevi Defavorizați – Intervenții pentru Combaterea Abandonului școlar Timpuriu

Contract POCU/73/6/6/106266

- Stabiliți reguli cu ajutorul clasei
- Prezentați lista de reguli clasei și explicați rațiunea fiecărui reguli
- Decideți împreună consecințele pentru încălcarea regulilor
- Nu faceți nici un rabat de la respectarea regulilor – trebuie să existe și sancțiuni mai puțin grave pentru a putea fi aplicate când există circumstanțe atenuante

Orice rezolvare a conflictelor implică o mai bună comunicare cu elevii. Cu cât comunicarea este mai bună și mai completă, cu atât crearea unui climat de siguranță fizică și psihică va fi mai probabilă iar conflictele vor fi mai ușor de rezolvat.

3. Conflictele între profesori și părinți

Principalele cauze ale acestor conflicte sunt :

- Comunicarea defectuoasă datorită neînțelegerilor sau numărului mic de contacte pe parcursul unui an școlar.
- Conflictul de valori și lupta pentru putere - părinții au prejudecăți bazate pe experiențele lor anterioare sau nu le este clar care este rolul profesorilor în viața copiilor.

Îmbunătățirea relațiilor cu părinții prin diminuarea posibilităților apariției unor conflicte ireconciliabile presupune :

- Informarea periodică, în scris sau verbală a părinților în legătură cu realizarea obiectivelor educaționale, cu reliefaarea progreselor înregistrate de copilul lor.
- Creșterea numărului de contacte în care solicitați părinților sugestii și opinii pe care arătați că le primiți cu plăcere.
- Acomodarea cu ideile diferite ale părinților despre desfășurarea procesului de învățământ și explicarea, pe înțelesul lor, a demersului educațional care a generat diferențele de opinii.

4. Conflictele între profesori

Conflicturile dintre profesori pot fi de natură personală sau profesională. În cele ce urmează ne vom ocupa de modul în care cele din urmă pot fi abordate într-un mod constructiv și util pentru organizația școlară. Îmbunătățirea relațiilor cu ceilalți profesori presupune între altele :

- Îmbunătățirea comunicării, creșterea cooperării și toleranță față de ideile diferite ale altor persoane.
- Oferirea de soluții concrete profesorilor în privința modului în care ați lucrat cu unii elevi dificili din clasele la care predați și dumneavoastră sau la care îi observați pe colegi.
- Când apar aceste probleme în aceste clase, încurajați-i pe ceilalți profesori să se focalizeze asupra problemei și nu asupra elevilor implicați.

FONDUL SOCIAL EUROPEAN

Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Axa prioritară Educație și competențe

Obiectiv specific Îmbunătățirea competențelor personalului didactic din învățământul pre-universitar în vederea promovării unor servicii educaționale de calitate orientate pe nevoile elevilor și a unei școli incluzive

Titlul proiectului: DEDICAT - Dascăli pentru Elevi Defavorizați – Intervenții pentru Combaterea Abandonului școlar Timpuriu

Contract POCU/73/6/6/106266

NEGOCIEREA - PRINCIPII METODOLOGICE

Negocierea este procedura care nu poate lipsi din arsenalul metodelor de rezolvare efectivă a situațiilor conflictuale, inerente conducerii organizațiilor școlare. Negocierea a devenit o condiție *sine qua non* pentru atingerea obiectivelor și chiar pentru existența unei organizații. În noile condiții, un director de școală este dator să negocieze cu elevii, cu părinții, administrația locală și agenții economici, cu profesorii și cu inspectoratul. La modul cel mai general, negocierea poate fi definită ca interacțiune între grupuri sau persoane cu interese și obiective inițial divergente, care vizează, după discutarea și confruntarea pozițiilor, obținerea unui acord și luarea unor decizii comune. Negocierea nu este nicidecum o procedură *ad hoc*, ea trebuind să fie pregătită și realizată cu multă grijă, pentru că numai astfel decizia sau soluția rezultată va atinge optimalitatea de care pomeneam. Principalele etape ale negocierii sunt :

1. Pregătirea negocierii

Primul pas îl reprezintă stabilirea următoarelor elemente ale negocierii : *poziția inițială* în care sunt expuse pretențiile maxime, *punctul de ruptură* dincolo de care nu suntem dispuși să cedăm. Apoi, vor fi vizate trei *zone majore de interes* care se cer clasificate :

-Noi - obiectivele proprii, stabilite cât mai precis și mai realist, nu numai pe baza constrângerilor imediate ci și pe termen mediu – punctele tari și slăbiciunile – minimul acceptabil și marja de acțiune, precum și compromisul considerat ca optim – resursele, argumentele și mijloacele de presiune ce pot fi utilizate.

-Partenerul – interesele specifice- ce poate pierde sau câștiga – adevăratele lui nevoi – punctele tari și slăbiciunile – argumentele, resursele și mijloacele de presiune de care dispune.

-Procesul – tacticile ce pot fi folosite și capcanele de evitat – gestiunea timpului – argumentele și atitudinile utilizabile în construirea sinergiei.

2. Deschiderea negocierii

Deschiderea negocierii are de obicei o importanță crucială pentru că, se știe, opinia despre un interlocutor se formează în mai puțin de trei minute de la debutul comunicării. Ca urmare se recomandă :

-să începeți în mod realist

-să ascultați și să evaluați ceea ce auziți

-să puneți foarte multe întrebări și să explorați situația

-să vă manifestați punctele de vedere dar fără a încerca să-i distrugeți pe partenerii de negociere – intențiile pozitive vor fi dominante față de cele negative.

FONDUL SOCIAL EUROPEAN

Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Axa prioritară Educație și competențe

Obiectiv specific Îmbunătățirea competențelor personalului didactic din învățământul pre-universitar în vederea promovării unor servicii educaționale de calitate orientate pe nevoile elevilor și a unei școli incluzive

Titlul proiectului: DEDICAT - Dascăli pentru Elevi Defavorizați – Intervenții pentru Combaterea Abandonului școlar Timpuriu

Contract POCU/73/6/6/106266

3. Desfășurarea propriu-zisă a negocierii

Desfășurarea propriu-zisă sau târguiala reprezintă cea mai importantă parte a negocierii în care se încearcă micșorarea faliei care separă părțile. Ca recomandări generale, este bine ca să se urmărească în mod consecvent negocierea unui pachet întreg de obiective iar propunerile făcute să fie condiționate și niciodată concesiile unilaterale. În această etapă pot fi aplicate tacticile de negociere. Dintre cele mai folosite le prezentăm pe scurt pe cele de mai jos :

– *Frontul rusesc* – insinuați că eșecul unui punct de negociere major pentru dvs., dar pe care îl faceți să pară minor, va duce la anularea tuturor înțelegerilor stabilite până atunci.

– *Bomba atomică* – sugerați că dacă nu se cade de acord asupra unui anumit punct consecințele vor fi catastrofale.

– *Placa stricată* – repetarea iar și iar a propriului punct de vedere – prea adesea oamenii au tendința de a ceda după ce aud primul NU.

– *Mesagerul* – spuneți că o a treia parte, acum absentă, este responsabilă pentru lucrurile neplăcute pe care le susțineți.

– *Negociere timpurie* – încercați să aflați până unde sunt dispuși ceilalți să ajungă – evitați astfel resentimentele care apar când cineva este forțat să treacă dincolo de limita reprezentată de punctul de ruptură.

– *Tăcerea* – este un gol pe care oamenii simt obligați să-l umple – dacă pui o întrebare și primești un răspuns nesatisfăcător, cel mai bun lucru este să nu mai spui nimic – rămânând tăcut, e un semn că solicitați mai multe informații.

– *Împietrirea* – arată-te uimit de ceea ce vrea celălalt.

– *Diversiunea* – subliniați o problemă relativ neimportantă, când adevărata problemă va apare, ea va avea parte de o atenție mai mică, în beneficiul părții care a utilizat.

4. Încheierea negocierii

Încheierea negocierii este, firesc, ultima etapă care se face prin evaluarea a ceea ce se poate obține

FONDUL SOCIAL EUROPEAN

Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Axa prioritară Educație și competențe

Obiectiv specific Îmbunătățirea competențelor personalului didactic din învățământul pre-universitar în vederea promovării unor servicii educaționale de calitate orientate pe nevoile elevilor și a unei școli incluzive

Titlul proiectului: DEDICAT - Dascăli pentru Elevi Defavorizați – Intervenții pentru Combaterea Abandonului școlar Timpuriu

Contract POCU/73/6/6/106266

prin concesiile condiționate, rezumarea acordului și stabilirea poziției finale care poate fi încheierea sau nu a târgului. Amintim faptul că odată obținut un acord și luate niște decizii comune, ele vor trebui aplicate ca atare, fără distorsiuni sau interpretări suplimentare. De aceea este imperios necesar ca pașii necesari aplicării deciziilor comune să fie foarte clar și concret stabiliți.

Câteva sfaturi, conform V.Hall și D.Oldroyd, pentru a deveni un bun negociator :

Separăți oamenii de problemă –având în vedere că :

-Negociatorii sunt înainte de toate oameni.

-Fiecare negociator are două feluri de interese - cele legate de obiectul negocierii și cele privind relația-interese care pot intra în conflict în situația menținerii unei poziții ferme în negociere.

Separăți relația de latura materială și tratați direct cu oamenii :

-Puneți-vă în locul lor.

-Nu îi condamnați pe ei pentru problemele dvs.

-Nu încercați să schimbați caracterul oamenilor.

-Să nu ajungeți la explozii emoționale.

-Vorbiți în așa fel încât să fiți înțeleși.Trebuie să recunoașteți nevoile fundamentale umane, adică siguranța, recunoașterea ca fiind cele mai puternice interese.

-Priviți spre viitor, nu spre trecut.

-Fiți ferm, dar flexibil în relațiile cu oamenii.

Inventați opțiuni pentru a avea câștig mutual.

-Separăți găsirea de soluții de luarea deciziilor.

-Identificați interesele comune.

Puneți de acord interesele divergente.

-Înlesniți-i partenerului de negociere luarea deciziei.

Insistați asupra criteriilor obiective.

-Identificați criteriile pe baza unor standarde și proceduri corecte.

-Căutați să vă apropiați cât se poate de mult de aceste criterii.

Concentrați-vă asupra intereselor, nu asupra pozițiilor

-Trebuie să recunoașteți nevoile fundamentale umane, adică siguranța, recunoașterea ca fiind cele mai puternice interese.

-Priviți spre viitor, nu spre trecut.

-Fiți ferm, dar flexibil în relațiile cu oamenii.

FONDUL SOCIAL EUROPEAN

Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Axa prioritară Educație și competențe

Obiectiv specific Îmbunătățirea competențelor personalului didactic din învățământul pre-universitar în vederea promovării unor servicii educaționale de calitate orientate pe nevoile elevilor și a unei școli incluzive

Titlul proiectului: DEDICAT - Dascăli pentru Elevi Defavorizați – Intervenții pentru Combaterea Abandonului școlar Timpuriu

Contract POCU/73/6/6/106266

Invențați opțiuni pentru a avea câștig mutual.

-Separați găsirea de soluții de luarea deciziilor.

-Identificați interesele comune.

-Puneți de acord interesele divergente.

-Înlesniți-i partenerului de negociere luarea deciziei.

Insistați asupra criteriilor obiective.

-Identificați criteriile pe baza unor standarde și proceduri corecte.

-Căutați să vă apropiați cât se poate de mult de aceste criterii.

Să nu faceți niciodată apel la presiuni.

În încheiere, doresc să subliniez, o dată în plus, caracterul pozitiv și dezirabil al unui anumit grad conflictual și în consecință, importanța negocierii în activitatea organizațiilor școlare. Cele prezentate mai sus nu epuizează subiectul și nu se vor a fi norme în domeniu, ci doar câteva puncte de vedere. Totodată, abilitatea în negociere și în rezolvarea conflictelor nu se poate obține doar prin simpla lectură a unor texte, oricât de valoroase ar fi ele. Numai în activitatea concretă se pot câștiga competențe de negociator ca și, de altfel, adevăratul profesionalism managerial ca profesor.

Propunător : Marius Enică,

CSEI, Suceava

3.4.4. Optimizarea comunicării la copiii cu CES

Comunicarea a fost definită ca o formă particulară a relației de schimb între două sau mai multe persoane, două sau mai multe grupuri. Esențiale pentru actul comunicării sunt:

- 1) relația dintre indivizi sau dintre grupuri;
- 2) schimbul, transmiterea și receptarea de semnificații;
- 3) modificarea voită sau nu a comportamentului celor angajați.

Elementele comunicării didactice sunt: emiterea mesajului didactic de către profesor sau de o altă sursă de informație, de la o anumită distanță; canalul prin care se transmite mesajul; receptarea mesajului de către elevi; stocarea și prelucrarea lui în scopul luării deciziilor (formularea răspunsurilor de către elev, a corectărilor sau a completărilor de către profesor).

FONDUL SOCIAL EUROPEAN

Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Axa prioritară Educație și competențe

Obiectiv specific Îmbunătățirea competențelor personalului didactic din învățământul pre-universitar în vederea promovării unor servicii educaționale de calitate orientate pe nevoile elevilor și a unei școli incluzive

Titlul proiectului: DEDICAT - Dascăli pentru Elevi Defavorizați – Intervenții pentru Combaterea Abandonului școlar Timpuriu

Contract POCU/73/6/6/106266

Expresivitatea comunicării didactice este influențată de ținuta fizică, expresivitatea fetei, gesturi, strălucirea privirii, contactul vizual. Elementele limbajului nonverbal prelungesc semnificația cuvintelor. De exemplu, un profesor care intră în clasă și se așază la catedră sau se lipește de tablă și rămâne acolo toată ora își diminuează mult din forța discursului. Limbajul nonverbal are semnificații la fel de profunde ca și cel verbal.

Comunicarea didactică are mai multe caracteristici, care o deosebesc de alte forme ale comunicării interumane:

-se desfășoară între doi sau mai mulți agenți: profesor și elevi, având ca scop comun instruirea acestora, folosind comunicarea verbală, scrisă, nonverbală, paraverbală și vizuală, dar mai ales forma combinată;

-mesajul didactic este conceput, selecționat, organizat și structurat logic de către profesor, pe baza unor obiective didactice precise, prevăzute în programele școlare;

-stilul didactic al comunicării este determinat de concepția didactică a profesorului și de structura lui psihică;

-mesajul didactic (repertoriul) are o dimensiune explicativ-demonstrativă și este transmis elevilor folosind strategii didactice adecvate dezvoltării intelectuale a acestora și nivelului de cunoștințe pentru a fi înțeles de elevi;

-comunicarea se reglează și autoreglează cu ajutorul unor retroacțiuni (feedback și feed forward), înlocuind blocajele care pot apărea pe parcurs.

Regulile comunicării didactice eficiente sunt: să asculți, adică să ții cont de părerea și interesele celorlalți; să observi, adică să te intereseze ceea ce se întâmplă în cadrul situației de comunicare și să înțelegi starea receptorilor; să analizezi și să cunoști situația receptorilor; să te exprimi, adică să-ți expui punctele de vedere și sentimentele vizavi de obiectul comunicării; să controlezi, adică să urmărești calitatea și eficiența comunicării.

Competența comunicațională pentru profesor presupune achiziții de cunoștințe și abilități din mai multe domenii: cunoașterea influenței contextului comunicațional asupra conținutului și formei comunicării, precum și adaptarea comportamentului de comunicare la acesta; cunoașterea regulilor comunicaționale și a impactului comunicării paraverbale și nonverbale în cadrul comunicării didactice; cunoașterea psihologiei umane și școlare, abilitate de relaționare cu elevii; cunoașterea culturii interlocutorilor, deoarece limbajul nonverbal diferă de la o cultură la alta, iar ceea ce este considerat eficient în comunicare pentru o cultură poate fi ineficient pentru o alta.

Pentru a fi eficace, comunicării didactice i se cer anumite caracteristici:

•Caracteristicile comunicării didactice a profesorului: claritatea mesajelor; precizia acestora;

FONDUL SOCIAL EUROPEAN

Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Axa prioritară Educație și competențe

Obiectiv specific Îmbunătățirea competențelor personalului didactic din învățământul pre-universitar în vederea promovării unor servicii educaționale de calitate orientate pe nevoile elevilor și a unei școli incluzive

Titlul proiectului: DEDICAT - Dascăli pentru Elevi Defavorizați – Intervenții pentru Combaterea Abandonului școlar Timpuriu

Contract POCU/73/6/6/106266

utilizarea unui limbaj adecvat și accesibil elevilor; utilizarea unui limbaj adecvat (corect din punct de vedere științific); structurarea logică a mesajelor transmise; prezentarea interesantă a conținutului instruirii; asigurarea unui climat adecvat comunicării.

•Caracteristicile comunicării didactice a elevilor: să aibă capacitate de concentrare (pentru a putea recepta și înțelege mesajul profesorului); să posede cunoștințele anterioare necesare învățării ce urmează; să fie motivați pentru a învăța (în general și la un anumit obiect de studiu, în particular); să cunoască limbajele utilizate (de profesor sau de calculator, cazul instruirii asistate de acesta).

În comunicarea didactică profesorul trebuie să-i facă pe elevi să simtă că are vocație în aceasta direcție, că este un partener de încredere, care dorește un dialog autentic. Competența de comunicare se va manifesta și prin capacitatea de ascultare a elevilor. Cei mai apreciați profesori sunt cei care permit libertatea de exprimare a elevilor, care nu-i fac nici să se simtă judecați, nici manipulați, nici sfătuiți, ci cei care le oferă sentimentul de siguranță și libertatea comunicării.

Pentru perfecționarea comunicării didactice, este necesară cunoașterea și respectarea unor reguli de către profesori, între care menționăm: vorbirea corectă, deschisă și directă (care previne sau reduce distorsiunea mesajelor); încurajarea feedbackului din partea elevilor (pentru a cunoaște în ce măsură mesajele transmise au fost corect recepționate și înțelese); ascultarea atentă, răbdătoare și încurajatoare a mesajelor primite din partea elevilor, concomitent cu efortul de a înțelege exact sensul acestor mesaje; folosirea mai multor forme de comunicare didactică pentru același tip de mesaje (de regulă, orală și vizuală, concomitent); repetarea mesajelor mai complexe.

Este important să menționăm că dizabilitatea fizică nu afectează capacitatea intelectuală sau abilitatea procesului de informare. Dificultățile de vorbire și limitările fizice sunt în mod obișnuit un rezultat al pierderii controlului motor – prin procese care nu afectează.

Unele dizabilități fizice și deficiențele mintale pot afecta comunicarea. Spre exemplu, unui individ îi poate lua ceva timp să termine o frază sau o propoziție și trebuie să-i fie permis lucrul acesta. El, ea nu se pot simți confortabil la prezentările orale din cauza dizabilității. Ca în toate situațiile, cel mai bine este să se discute modalitatea în care elevul se poate concentra asupra lucrului și cum se poate comunica mai bine.

După o zi de cursuri, elevul cu dizabilități e posibil să aibă nevoie de mai mult timp, deoarece energia pentru activitățile zilnice este mai mică decât a altor elevi. Ca un rezultat, elevii cu dizabilități se pot simți mai obosiți.

FONDUL SOCIAL EUROPEAN

Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Axa prioritară Educație și competențe

Obiectiv specific Îmbunătățirea competențelor personalului didactic din învățământul pre-universitar în vederea promovării unor servicii educaționale de calitate orientate pe nevoile elevilor și a unei școli incluzive

Titlul proiectului: DEDICAT - Dascăli pentru Elevi Defavorizați – Intervenții pentru Combaterea Abandonului școlar Timpuriu

Contract POCU/73/6/6/106266

Strategii de lucru

- Oferiți timp suficient pentru a discuta nevoile elevului înainte/în timpul primei sesiuni.
- Oferiți-i timp suficient pentru a se mișca dintr-un loc în altul.
- Verificați dacă clasele sunt accesibile. Verificați aranjamentul scaunelor pentru a permite accesul scaunului cu roțile, precum și o rută în clasă.
- Verificați dacă ușile sunt grele. Cât durează până iese din clădire? E nevoie de timp extra când plouă?
- Asigurați-vă că notițele sunt așezate acolo unde nu poate ajunge.
- Verificați ce echipamente sunt necesare, verificați dacă e nevoie de spațiu în clasă sau lângă clasă. E necesară o formă specială pentru a se așeza?

Concluzii

Este foarte important ca un copil cu dizabilitati să fie depistat și să-i fie acordat ajutor la o vârstă mică – nicio vârstă nu poate fi prea mică.

**Propunător : Marius Enică
CSEI, Suceava**

3.4.5. Învățând de la copii

ÎNVĂȚÂND DE LA COPII

Copilăria este o stare de spirit. O simbioză între inocență și imaginație, sinceritate și spontaneitate, altruism și individualism. Copilul percepe realitatea prin prisma lipsei de experiență și a neputinței în rezolvarea celor mai elementare probleme vitale, de subzistență. Din acest punct de vedere el este un neadaptat vremelnic. Se bucură însă de un potențial extraordinar de adaptabilitate. Devine capabil în mai puțin de doi ani să interrelaționeze verbal, deprinde în mai puțin de un an abilități motrice remarcabile și învață să își impună voința și să manipuleze adultul în doar câteva săptămâni de la naștere. E o adevărată bombă biologică într-o continuă explozie de potențialitate. Consumul energetic nu va mai fi nicicând ulterior de o asemenea magnitudine, absorbția și procesarea

FONDUL SOCIAL EUROPEAN

Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Axa prioritară Educație și competențe

Obiectiv specific Îmbunătățirea competențelor personalului didactic din învățământul pre-universitar în vederea promovării unor servicii educaționale de calitate orientate pe nevoile elevilor și a unei școli incluzive

Titlul proiectului: DEDICAT - Dascăli pentru Elevi Defavorizați – Intervenții pentru Combaterea Abandonului școlar Timpuriu

Contract POCU/73/6/6/106266

informațională nicicând ulterior de o asemenea amploare iar transformările fiziologice niciodată apoi atât de intense și de fundamentale în devenirea sa ca adult. Însă marea transformare se petrece la nivel mental.

Universul copilului este diferit de tot ceea ce cunoaștem și înțelegem noi ca adulți. Din acest univers lipsesc minciuna, ipocrizia, ura, discriminarea. Toate acestea se învață mai târziu. Un copil, în primii săi ani de viață, nu știe să mintă. Pentru el lucrurile sunt așa cum le vede, chiar dacă adulților par a fi exagerate. O mașină are ochi (faruri), picioare (roți) și o doare dacă o lovești. Și când îți spune asta, el chiar crede că lucrurile stau chiar așa. Nu e de mirare deci că Moș Crăciun există.

Un copil alb se joacă cu unul negru fără nici o rețineră. Atunci când tatăl îl ceartă pentru acest lucru, nu înțelege ce greșește. Mai târziu se obișnuiește cu ideea că nu e bine să socializeze cu celălalt copil, că doar tatăl lui știe tot și poate tot. Tatăl lui este cel mai grozav individ din lume. Și astfel, pic cu pic, “se maturizează”, “se educă” după cum le place adulților să spună.

Copilul vede lucrurile în esența lor. Ochii lor nu sunt acoperiți încă de ceața prejudecăților. Spiritul lor nu este atins de pata compromisului. Pentru ei lumea este simplă, așa cum este ea.

Un camion încărcat cu marfă s-a înțepenit sub un pod, atingând cu partea de sus tavanul. O mulțime de oameni au început să mișune în jurul lui, căutând soluții de a-l debloca. Se enunțau păreri, opinii, expozeuri complicate de idei tehnice savante. Totul în zadar. Un copil, privind mirat cu ochii săi mari, îl întreabă pe un nene de ce nu dezumflă roțile. Omul se gândește puțin, apoi reduce presiunea în pneuri și camionul iese de sub pod. Inginerie pură, de esență.

Pentru un copil totul este simplu și normal. Nu poate înțelege de ce adulții complică lucrurile într-o măsură în care îi face să nu se mai descurce. Bunăoară, tatăl își învață fiul ce este responsabilitatea. Îi explică faptul că orice acțiune este urmată de consecințe. Și exemplifică spunându-i o poveste.

“Odată un pescar prinde peștișorul de aur. Acesta îl roagă să îl elibereze, spunându-i că îi va îndeplini, lui și familiei lui, trei dorințe. Bine - zice omul, flămând de atâta stat la copcă.

FONDUL SOCIAL EUROPEAN

Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Axa prioritară Educație și competențe

Obiectiv specific Îmbunătățirea competențelor personalului didactic din învățământul pre-universitar în vederea promovării unor servicii educaționale de calitate orientate pe nevoile elevilor și a unei școli incluzive

Titlul proiectului: DEDICAT - Dascăli pentru Elevi Defavorizați – Intervenții pentru Combaterea Abandonului școlar Timpuriu

Contract POCU/73/6/6/106266

Vreau un cârnat. Și peștișorul îi dă un cârnat. Ajuns acasă, nevasta îl blestemă pentru neghiobia sa, pentru irosirea unei dorințe pe un simplu cârnat, urându-i să i se lipească acel cârnat de nas. Iar omul se pricopsi cu cârnatul pe față. Dându-și seama că au consumat cea de-a doua dorință, se frăsuiră cum să facă pentru a nu păți la fel și cu ultima. Femeia ar fi vrut să ceară un sac cu bani, însă omul o convinse să îl scape de cârnat. Femeia, înțelegând repede că un sac cu bani nu merită o bătaie soră cu moartea, bocind ca la mort, îi ceru peștișorului să dezlipească cârnatul de nasul omului ei”.

- *Ei, vezi? Întrebă tatăl. E bine să te gândești din prima clipă ce efecte poate avea o decizie luată în grabă. Dacă omul nostru nu s-ar fi pripit, ar fi putut ajunge bogat.*

Copilul însă fu de altă părere:

- *Ba a fost prost, și el și nevastă-sa. Puteau fi bogați și să scape și de cârnatul de pe nas, dacă erau mai deștepți.*

- *Serios? Și care ar fi fost cea de-a treia dorință a ta? Întrebă tatăl cu un aer doct.*

- *Simplu. Aș fi cerut alte trei dorințe.”*

Copiii au cu totul alte repere după care se călăuzesc. Pentru ei cuvinte precum cinste, cavalerism, datorie sunt doar... cuvinte. Ei simt că, dacă doresc un lucru, rămâne doar să-l ia, fără ca acest fapt să însemne furt. Abia în zilele noastre, după milenii de istorie, omul înțelege că o societate modernă, o civilizație adevărată, trebuie să elimine proprietatea. În *Star Trek* nu există bani, salariu, câștig material. Ai nevoie de mâncare? Comanzi replicatorului ce dorești. De câte ori vrei. Nimeni nu se îmbuibă, nimeni nu se repede să mai prindă o porție în plus. O societate pe care abia acum încercăm să o inventăm. O soluție pe care copiii o înțeleg în mod intrinsec.

Pentru un copil o floare poate fi mai importantă decât o bijuterie. Bijuteria poate fi rostogolită, scufundată în paharul cu apă sau lansată pe fereastră de la etaj în dorința de a urmări cum ajunge la sol. O floare, însă, este cu adevărat frumoasă. Este colorată. Poate chiar parfumată. Are petale catifelate. Dacă o pui în apă se revigorează. Un inel cu diamant niciodată. Inițial este boboc, apoi crește și moare. Nu și inelul. Cu siguranță, floarea este mai interesantă.

FONDUL SOCIAL EUROPEAN

Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Axa prioritară Educație și competențe

Obiectiv specific Îmbunătățirea competențelor personalului didactic din învățământul pre-universitar în vederea promovării unor servicii educaționale de calitate orientate pe nevoile elevilor și a unei școli incluzive

Titlul proiectului: DEDICAT - Dascăli pentru Elevi Defavorizați – Intervenții pentru Combaterea Abandonului școlar Timpuriu

Contract POCU/73/6/6/106266

Dacă ceri unui copil ajutorul, ți-l dă necondiționat. Nu se gândește să-ți ceară ceva în schimb. Asta până când nu-i explică maică-sa că lumea în care trăim este dură și că nimic nu este gratis. Și copilul "învață". Se "maturizează".

Un copil maturizat ajunge om. E metamorfoza larvei în fluture. Un om e altceva decât copilul. E un copil care a uitat să se mire, să se joace, să se bucure de lucruri simple. A uitat de esența prieteniei dezinteresate. A uitat să nu dea importanță culorii pielii. A uitat valoarea unei flori. A devenit adult. Cel pe care se va baza de aici înainte societatea.

Îndemnul este: *Să învățăm de la copii!*

BIBLIOGRAFIE

- [1] <https://www.google.ro/search?q=floare&biw>
- [2] <https://www.google.ro/search?q=pestisorul+de+aur&biw>
- [3] <http://www.gandul.info/auto/solutia-gasita-de-chinezi-pentru-a-debloca-un-camion-de-sub-un-pod-video-10376972>

Întocmit,
Marilena Carmen MAHALU
Centrul Școlar de Educație Incluzivă Suceava

3.4.6. Învățarea prin cooperare

Procesul de învățământ reprezintă principalul subsistem al sistemului de învățământ și este un ansamblu de acțiuni exercitate în mod conștient și sistematic de către educatori asupra educaților într-un cadru instituțional organizat, în vederea formării personalităților acestora în consonanță cu cerințele idealului educațional. Gheorghe Tomșa (2005)

Scopul procesului de învățământ îl constituie transmiterea unor seturi de cunoștințe, formarea unor capacități, dobândirea de deprinderi, formarea de atitudini în perspectiva autonomizării ființei sub toate aspectele (din punct de vedere cognitiv, afectiv, comportamental etc.). Structura de acțiune a procesului de învățământ vizează activitatea de instruire proiectată de profesor și cea de învățare,

FONDUL SOCIAL EUROPEAN

Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Axa prioritară Educație și competențe

Obiectiv specific Îmbunătățirea competențelor personalului didactic din învățământul pre-universitar în vederea promovării unor servicii educaționale de calitate orientate pe nevoile elevilor și a unei școli incluzive

Titlul proiectului: DEDICAT - Dascăli pentru Elevi Defavorizați – Intervenții pentru Combaterea Abandonului școlar Timpuriu

Contract POCU/73/6/6/106266

realizată de elev, ca efect direct și indirect al instruirii. Relația complexă existentă între profesor și elev, realizabilă pe diferite planuri la nivelul procesului de învățământ, implică prezența următoarelor acțiuni principale: predarea, învățarea, evaluarea.

ÎNVĂȚAREA DIN PERSPECTIVĂ PEDAGOGICĂ ȘI PSIHOLOGICĂ

Învățarea este acțiunea elevului, realizată inițial în mod dirijat, ca efect direct al instruirii proiectate de profesor la diferite niveluri de competență pedagogică. Calitatea învățării depinde, în mod evident, de calitatea instruirii. Învățarea școlară implică deci un cadru organizat de instruire, planuri de învățământ, programe școlare, îndrumare din partea cadrelor didactice.

„Învățarea este definită ca achiziții de cunoștințe, deprinderi, obișnuințe și valori formate prin experiență, experimentare, reflecție, și/sau studiu și instruire. Statutul curent de dezvoltare al copilului facilitează sau inhibă atât învățarea curentă, cât și pe cea viitoare. Astfel, învățarea este o parte-cheie a procesului de dezvoltare și rezultatele ei sunt afectate de calitatea îngrijirii pe care o primește copilul.“ (Vrăsmaș E., Preda V.)

Învățarea reprezintă acel tip de proces evolutiv de esență informativ-formativă, constând în dobândirea efectivă de către ființa vie – într-o anumită manieră activă, explorativă – a experienței proprii de viață și pe această bază, în modificarea selectivă și sistematică a conduitei, în ameliorarea și perfecționarea ei controlată și continuă sub influența acțiunilor variabile ale mediului ambiant. (Pantelimon Golu)

ÎNVĂȚAREA PRIN COOPERARE

Învățarea prin cooperare este o strategie de instruire structurată și sistematizată a grupurilor mici de elevi, astfel încât aceștia să poată lucra împreună urmând ca fiecare membru al grupului să-și îmbunătățească performanțele proprii și să contribuie la creșterea performanțelor celorlalți membri ai grupului. (Johnson R., Johnson D., Holubec E., 1994) Învățarea prin cooperare răspunde diferitelor obiective. Ea poate servi aprofundării conceptelor deja cunoscute, introducerii unor noi concepte, perfecționării abilităților, trezirii unor interese etc.

„Învățarea prin cooperare are loc atunci când elevii lucrează împreună, uneori în perechi, alteori în grupuri mici, pentru realizarea unui obiectiv comun: rezolvarea unei probleme, explorarea unei teme, producerea/crearea unor idei și soluții noi într-o situație dată“. (Dumitru I., 2000)

Teoria învățării prin cooperare se inspiră din teoria privind interdependența socială, care apare atunci când oamenii au obiective comune și când rezultatele fiecărui individ influențează acțiunile celorlalți. Interacțiunea dintre oameni este, practic, esențială pentru supraviețuire.

Învățarea prin cooperare implică ipoteza că modul în care sunt planificate activitățile determină calitatea interacțiunii dintre elevi, rezultatele activităților fiind consecințe ale interacțiunii dintre elevi. Astfel, unul dintre elementele principale care trebuie creat în clasă este interdependența pozitivă sau cooperarea. Cei care au formulat și susținut această teorie și practicile de învățare echivalente sunt Kurt Lewin (1890-1947), Morton Deutsch și frații David și Roger Johnson.

FONDUL SOCIAL EUROPEAN

Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Axa prioritară Educație și competențe

Obiectiv specific Îmbunătățirea competențelor personalului didactic din învățământul pre-universitar în vederea promovării unor servicii educaționale de calitate orientate pe nevoile elevilor și a unei școli incluzive

Titlul proiectului: DEDICAT - Dascăli pentru Elevi Defavorizați – Intervenții pentru Combaterea Abandonului școlar Timpuriu

Contract POCU/73/6/6/106266

Morton Deutsch este cel care a definit și încadrat într-o teorie învățarea prin cooperare.

El a conceptualizat trei tipuri de interdependență socială: pozitivă, negativă și inexistentă. Prima încurajează interacțiunea dintre persoanele care lucrează împreună, fiind denumită „interacțiune bazată pe cooperare și stimulare”; a doua se caracterizează prin obstrucționarea reciprocă a membrilor unui grup de a atinge un țel, fiind denumită „interacțiune bazată pe opoziție și competiție”; interacțiunea este inexistentă atunci când membrii unui grup lucrează independent.

Dacă, până nu de mult, școala românească promova competiția și individualismul, încurajând reușita personală, acum, în contextul unui învățământ orientat spre „modernitate”, ea și-a schimbat strategia și abordează ideea cooperării prin:

- Simularea interacțiunii dintre copii;
- Depunerea unui efort sporit de către copii în procesul de învățare;
- Generarea sentimentelor de acceptare și simpatie;
- Dezvoltarea abilităților de comunicare;
- Încurajarea comportamentelor de facilitare a succesului celorlalți;
- Dezvoltarea gândirii critice.

Până acum, profesorul era considerat principala sursă de informații pentru o anumită disciplină. Datorită democratizării accesului la cunoștințe, acest rol al profesorului se reduce dramatic, el devenind un organizator, o călăuză a învățării, oferind elevilor, în locul tradiționalei „transmiteri de cunoștințe”, veritabile „experiențe de învățare”.

ROLUL PROFESORULUI ÎN ÎNVĂȚAREA PRIN COOPERARE

•Formează grupurile:

„Formarea grupurilor reprezintă una dintre sarcinile importante ale profesorului în crearea situațiilor de învățare prin cooperare, considerându-se deosebit de importante următoarele trei elemente: motivația, comunicarea și acceptarea reciprocă” (A., Nicu, E.-R., Conțiu, 2010, p. 42);

•Stabilește criteriul de grupare și dimensiunea grupului:

Există mai multe taxonomii ale grupurilor, după cum urmează:

Gruparea aleatorie (prin hazard).

Aceasta se poate realiza folosindu-se diferite modalități: jetoane cu diferite imagini specifice temei, cifre, prin numărare etc. Această formă de grupare obișnuiește copiii să lucreze cu alți colegi, cu personalități diferite, permițând să achiziționeze abilități sociale precum respectul, toleranța, valorizarea diferențelor dintre oameni;

Gruparea pe afinități. Copiii se grupează după preferințe, după placul lor, după personalitatea lor;

Gruparea după criteriul proximității. Aceasta constă în gruparea a doi copii în vederea comparării muncii lor;

Gruparea pe centre de interes. Aceasta permite copiilor să aleagă în mod liber o temă care îi interesează și pe care vor să o pregătească. Gruparea ideală ar trebui să respecte o anumită heterogenitate, adică într-o echipă de patru copii unul să fie de nivel înalt, doi de nivel mediu și unul de nivel scăzut. Se pot lua în considerare și sexul, diversitatea culturală și lingvistică;

FONDUL SOCIAL EUROPEAN

Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Axa prioritară Educație și competențe

Obiectiv specific Îmbunătățirea competențelor personalului didactic din învățământul pre-universitar în vederea promovării unor servicii educaționale de calitate orientate pe nevoile elevilor și a unei școli incluzive

Titlul proiectului: DEDICAT - Dascăli pentru Elevi Defavorizați – Intervenții pentru Combaterea Abandonului școlar Timpuriu

Contract POCU/73/6/6/106266

Grupurile de studiu formale. Acestea pot funcționa pe parcursul mai multor săptămâni, unde copiii sunt implicați activ în o multitudine de sarcini intelectuale de organizare a materialului, de explicare, de integrare a noțiunilor noi în structurile conceptuale cunoscute deja;

Grupurile de studiu spontane. Acestea se constituie pentru anumite activități sau pe parcursul unei ore de curs;

Grupurile de bază. Acestea se constituie pe termen lung, un an școlar, cu membri permanenți, având ca scop ajutorul reciproc, încurajarea. Din grupurile de bază derivă alte două tipuri de grupuri: grupuri reconstituite și grupuri reprezentative.

Un aspect important în formarea grupurilor îl constituie mărimea acestora, numărul de membri aflați într-un grup. „În învățarea prin cooperare, numărul ideal de elevi pentru formarea unei echipe este de patru pentru că permite maximum de interacțiuni. Desigur, echipele formate din doi elevi se pretează bine la schimbul de informații și rezolvarea sarcinilor precise pe durată scurtă. Echipele alcătuite din trei elevi pot pune uneori probleme, deoarece există tendința ca cel de-al treilea elev să fie izolat sau ignorat. Echipele de cinci ilustrează bine expresia «a cincea roată la căruță». Ca regulă generală, cu cât echipa este mai numeroasă, cu atât este mai dificil de dirijat“. (A., Nicu, E.-R., Conțiu, 2010, p. 45)

•Stabilește regulile de lucru (se vorbește pe rând, nu se atacă persoana, ci opinia sa, se consultă între ei, nu se monopolizează discuția, nu rezolvă unul singur sarcina, se lucrează cu culori diferite etc.); explică foarte clar obiectivele activității, specifică timpul pe care îl au copiii la dispoziție.

ELEMENTELE ÎNVĂȚĂRII PRIN COOPERARE

Interdependența pozitivă

– Membrii grupului trebuie să se bazeze pe ceilalți pentru a-și îndeplini scopurile.

Interacțiunea față în față

– Schimburile interpersonale directe sunt vitale pentru a ajuta pe copii să se sprijine, să încurajeze, să laude și să se stimuleze unii pe alții.

Responsabilitatea individuală

– Fiecare membru al grupului este responsabil pentru munca lui și pentru îndeplinirea sarcinilor aferente poziției deținute. Copiii pot fi responsabilizați prin mai multe metode, cum ar fi examinarea orală la întâmplare a copiilor, observarea fiecărui grup și înregistrarea contribuției individuale etc.

Abilități interpersonale și de grup mic

– Printre abilitățile de care copiii au nevoie pentru a lucra cu succes în grupuri mici se numără: încrederea, capacitatea de a conduce, luarea de decizii, comunicarea și abilități de management al situațiilor de conflict.

Procesarea în grup: evaluarea, în grup a performanțelor realizate: îndeplinirea sarcinilor, eficiența membrilor grupului.

FONDUL SOCIAL EUROPEAN

Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Axa prioritară Educație și competențe

Obiectiv specific Îmbunătățirea competențelor personalului didactic din învățământul pre-universitar în vederea promovării unor servicii educaționale de calitate orientate pe nevoile elevilor și a unei școli incluzive

Titlul proiectului: DEDICAT - Dascăli pentru Elevi Defavorizați – Intervenții pentru Combaterea Abandonului școlar Timpuriu

Contract POCU/73/6/6/106266

Profesorul monitorizează activitatea grupurilor și oferă feed-back atât grupului, cât și întregii clase despre modul de lucru și rezultate.

AVANTAJELE ÎNVĂȚĂRII PRIN COOPERARE

Practica învățării prin cooperare creează premisele constituirii unei adevărate comunități de învățare/ de cercetare educaționale, în care:

- Ambianța este constructivă, de încredere și întraajutorare reciprocă;
- Elevii se simt respectați, valorizați și utili dobândind astfel încredere în forțele proprii pentru că toți participă la luarea deciziilor;
- Membrii grupului conștientizează că performanțele bune ale acestuia se datorează contribuțiilor lor individuale și invers, performanțele individuale pot fi evidențiate numai dacă performanțele grupului ca întreg sunt bune.

Cele mai des întâlnite strategii ale învățării prin cooperare în activitatea didactică sunt:

„Turul galeriei“, „Mozaicul“, „Cercul lui Robin“, „Caruselul“, „Cerc interior – cerc exterior“, „Amestecă, îngheață, formează perechi“, „Co-op, co-op“, „Chip-urile vorbitoare“, „Explozia stelară“, „Bula dublă“, „Ciorchinele“, „Experimentul“ etc.

BIBLIOGRAFIE

Tribuna învățământului, Revistă Națională de Educație și Cultură

**Propunător : Marcel Burcea,
CSEI Suceava**

3.4.7. Recomandări privind adaptările curriculare în procesul educațional incluziv

Evaluarea completă și multidiscplinară a copilului va servi drept bază pentru realizarea adaptărilor curriculare. Acest tip de evaluare, conform reglementărilor în vigoare, este realizată de către instituții specializate, în particular de Serviciul de Asistență Psihopedagogică.

Adaptarea curriculară este realizată de către cadrele didactice, fiecare la disciplina sa dar prin cooperare cu colegii care predau discipline din aceeași arie curriculară. Programa școlară adaptată se elaborează pe un an de studiu sau pentru un semestru și se realizează având la dispoziție următoarele materiale / documente:

FONDUL SOCIAL EUROPEAN

Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Axa prioritară Educație și competențe

Obiectiv specific Îmbunătățirea competențelor personalului didactic din învățământul pre-universitar în vederea promovării unor servicii educaționale de calitate orientate pe nevoile elevilor și a unei școli incluzive

Titlul proiectului: DEDICAT - Dascăli pentru Elevi Defavorizați – Intervenții pentru Combaterea Abandonului școlar Timpuriu

Contract POCU/73/6/6/106266

- Recomandările Serviciului de Asistență Psihopedagogice cu referire la elevul / elevii cu cerințe speciale similare.
- Planul Educațional și Individualizat elaborat printr-un proces participativ în cadrul echipei PEI.
- Curriculum disciplinar oficial aprobat de Ministerul Educației.

Este necesar să adaptăm, în scopul aplicării optime a programelor curriculare, după cum am menționat, competențele, conținuturile și strategiile metodologice și cele de evaluare în funcție de particularitățile individuale ale elevilor vizați, punctând și unele condiții esențiale:

- cunoașterea cât mai amplă a elevului;
- îmbinarea tratării individuale și diferențiate cu cea de grup și cea globală;
- conștientizarea activă a elevilor privind posibilitățile lor individuale;
- tratarea individuală și diferențiată privită ca un demers în devenire și schimbare;
- proiectarea / stabilirea sarcinilor realizabile pentru a le forma pasiune și încredere în procesul de studiere / învățare;
- crearea emoțiilor pozitive pentru stimularea unei însușiri eficiente deoarece obiectivele trasate nu vor putea fi atinse fără atitudinea pozitivă a elevilor;
- formarea nu doar a unor abilități, dar și dezvoltarea unei anumite atitudini față de viață;
- pregătirea specială a factorilor de decizie, a instituțiilor de învățământ în care urmează să se încadreze copii cu CES (cadre didactice, elevi, părinți);
- proiectarea curentă specifică, selectarea procedurilor, metodelor eficiente, adecvate, raportate la individualitatea copilului;
- crearea în instituțiile de învățământ general a serviciilor de sprijin, consiliere și reabilitare;
- dotarea instituțiilor cu mijloace tehnice adaptate, echipamente specializate pentru

FONDUL SOCIAL EUROPEAN

Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Axa prioritară Educație și competențe

Obiectiv specific Îmbunătățirea competențelor personalului didactic din învățământul pre-universitar în vederea promovării unor servicii educaționale de calitate orientate pe nevoile elevilor și a unei școli incluzive

Titlul proiectului: DEDICAT - Dascăli pentru Elevi Defavorizați – Intervenții pentru Combaterea Abandonului școlar Timpuriu

Contract POCU/73/6/6/106266

diferite categorii de dizabilități în vederea egalizării șanselor;

-susținerea unui dialog permanent cu părinții tuturor copiilor în scopul promovării toleranței, creării / menținerii unei atmosfere benefice pentru a oferi studii de calitate, indiferent de diferențele individuale ale elevilor.

Pot fi determinate, pe lângă condițiile generale sus enumerate, și unele specifice procesului nemijlocit de predare – învățare, care rezultă din analiza comparativă a proceselor psihice ale copiilor cu CES. Aceste aspecte expuse constituie un suport metodic în proiectarea și desfășurarea propriu-zisă a activităților didactice.

Orice activitate de învățare, inclusiv cea școlară, potrivit lui A.Gherguț, se realizează prin interrelaționarea funcțiilor și proceselor psihice, cu un accent predominant pe procesele psihice cognitive. Dependența de senzații a celorlalte procese cognitive poate trece neobservată în condiții obișnuite de dezvoltare și funcționară intactă a analizatorilor. În situații speciale de diminuare, blocare sau suprimare a canalelor senzoriale, calitatea proceselor cognitive este dependentă într-o mare măsură de calitatea și aportul aferențelor senzoriale. Așadar, în cunoașterea elementară se distinge îndeosebi rolul percepției, senzațiilor, memoriei și atenției, aprofundarea cunoașterii accentuând rolul reprezentărilor, gândirii și imaginației, iar motivația și comunicarea elev – profesor acționează în permanență ca un motor al activității psihice.

În procesul organizării și desfășurării activității de învățare cu elevii cu dizabilitate cognitivă se recomandă:

- explicare detaliată a sarcinii;
- planificarea / etapizarea realizării sarcinii;
- utilizarea materialului didactic în procesul de explicare / predare a temelor noi;
- acțiuni de enumerare a părților componente ale obiectelor, ființelor împreună cu elevul sau de subliniere a unor aspecte ale acestora sau de pregătire / construire a diferitelor mulaje, de folosire a diferitelor culori la stabilirea părților componente;

FONDUL SOCIAL EUROPEAN

Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Axa prioritară Educație și competențe

Obiectiv specific Îmbunătățirea competențelor personalului didactic din învățământul pre-universitar în vederea promovării unor servicii educaționale de calitate orientate pe nevoile elevilor și a unei școli incluzive

Titlul proiectului: DEDICAT - Dascăli pentru Elevi Defavorizați – Intervenții pentru Combaterea Abandonului școlar Timpuriu

Contract POCU/73/6/6/106266

- implicarea elevilor în activități de tipul descrierii obiectelor, imaginilor folosind repere, adică obiecte reale, contactul direct cu obiectele;
- rezolvarea exercițiilor de evidențiere a esențialului, de delimitare a detaliilor;
- oferirea unui timp suplimentar pentru realizarea sarcinilor descrise;
- acordarea unui sprijin suplimentare din partea cadrelor didactice, sprijin absolut necesar mai ales în etapa citit – scrisului, deoarece elevul trebuie să manifeste o capacitate de concentrare deosebită în legătură cu faptul că procesul de însușire a științei de carte este complex;
- planificarea orelor suplimentare, a activităților individuale sau pe grupe;
- organizarea activităților de stimulare a gândirii active și critice;
- completarea unor informații ascultate / citite în baza reperelor;
- reducerea numărului de metode verbale care nu sunt eficiente pentru această categorie de elevi;
- aplicarea sistematică a metodelor de captare, stimulare, menținere a atenției și de stimulare a memoriei;
- folosirea diferitelor tabele, scheme explicite;
- crearea unei atmosfere confortabile învățării.

**Propunător : Loredana Camelia Rădulescu,
CSEI Suceava**

3.4.8. Modalități de gestionare a efectelor izolării sociale la copii

Cum gestionăm efectele izolării sociale la copii?

- ① Legătura sufletească între copil și familie (educatorul face parte din familia mare a copilului)

FONDUL SOCIAL EUROPEAN

Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Axa prioritară Educație și competențe

Obiectiv specific Îmbunătățirea competențelor personalului didactic din învățământul pre-universitar în vederea promovării unor servicii educaționale de calitate orientate pe nevoile elevilor și a unei școli incluzive

Titlul proiectului: DEDICAT - Dascăli pentru Elevi Defavorizați – Intervenții pentru Combaterea Abandonului școlar Timpuriu

Contract POCU/73/6/6/106266

Corona virus a adus schimbări profunde. Izolarea impusă este o trauma care ne zguduie lumea. Nu ne mai simțim în siguranță. Partea rațională a creierului nu poate să convingă partea emoțională că este în siguranță. Nu este suficient să le explicăm copiilor ce se întâmplă. Acest fapt le va satisface curiozitatea și nevoia de cunoaștere, dar nu le va alunga frica (poate chiar va accentua nesiguranța).

Copilul are nevoie de iubire și securitate. O stare de siguranță poate fi menținută și dezvoltată printr-o legătură profundă ce implică iubire, comunicare, împărtășirea și trăirea împreună a emoțiilor. De exemplu, știați că s-a observat că acei copii care au rămas în Londra cu părinții în cel de-al doilea război și au trecut prin bombardamente au fost mai puțin traumatizați decât cei trimiși la țară, pentru a fi protejați?

Putem satisface nevoia de iubire și securitate a copilului prin discuții despre emoții, să-l încurajăm să se exprime, să spună ceea ce simte. Pentru părinți: atingerea poate fi extrem de benefică, datorită hormonilor eliberați. Așa că fiți generoși cu mângâierile, îmbrățișările și joaca fizică, atâta timp cât copiii se simt confortabil.

2 Comunicare

Comunicarea este vitală în această perioadă. Totuși, unii părinți nu discută cu cei mici. Cred că „Ceea ce nu știu nu-i afectează pe copii”. E normal: nu vor să-i sperie. Dar copiii sunt extrem de sensibili la emoțiile părinților și ale celor din jur. Chiar înțeleg mult mai mult decât realizăm noi, adulții. Ei percep panica și anxietatea părinților. Dacă le prezentăm informația într-o manieră adecvată vârstei lor, nu se vor speria. Vor simți că fac parte din familie, că iau parte la activitățile familiei. Aceste discuții ar putea să îi facă să se simtă pregătiți pentru a gestiona criza, luând măsuri proactive, precum spălarea pe mâini.

Recomandările [UNICEF](#) despre cum să aveți conversația despre coronavirus cu copilul:

- discutați cu copilul într-un mediu sigur, în care se simte liber să vorbească;
- fiți atent, nu faceți și altceva (nu vorbiți telefon, păstrați contactul vizual, reformulați dacă sunt probleme de înțelegere);
- aflați ce știe deja;
- explicați-i că e normal să fie îngrijorat și că înțelegeți prin ce trece;
- fiți sincer, explicați adevărul într-o manieră potrivită vârstei (atenție la limbajul folosit, la starea de temere pe care o induceți, asigurați-l că totul va fi bine);
- explicați-i cum să se protejeze (cum să se spele pe mâini, cum să păstreze distanța, etc);
- asigurați-l că totul va fi bine (nu mințiți dacă spuneți că totul e trecător, iar umanitatea a depășit și alte momente critice);
- povestiți-i despre persoanele care luptă pentru siguranța noastră (medici, cercetători,

FONDUL SOCIAL EUROPEAN

Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Axa prioritară Educație și competențe

Obiectiv specific Îmbunătățirea competențelor personalului didactic din învățământul pre-universitar în vederea promovării unor servicii educaționale de calitate orientate pe nevoile elevilor și a unei școli incluzive

Titlul proiectului: DEDICAT - Dascăli pentru Elevi Defavorizați – Intervenții pentru Combaterea Abandonului școlar Timpuriu

Contract POCU/73/6/6/106266

autorități).

3 Exprimarea emoțiilor de frică și tristețe

E important să acceptăm și validăm emoțiile copiilor. Să-i ajutăm să le numească. Să le conștientizeze. Dezvoltându-le vocabularul emoțiilor putem să creăm un spațiu sigur în care să le exprime. Ar trebui să facem acest lucru întotdeauna, dar mai ales în această perioadă extrem de dificilă.

Copiii se vor simți ușurați atunci când pot să-și exprime și să-și comunice emoțiile părinților, care îi ascultă. Fiecare copil are propria manieră de a-și exprima emoțiile. Uneori e util să faceți ceva creativ: pictura, desenul.

4 Evitați separarea copiilor de familie și părinți

E esențial să faceți toate eforturile ca familia să fie împreună. În cazul în care acest lucru nu este posibil, asigurați-vă că există comunicare permanentă între copil și părinte, online sau la telefon, de cel puțin două ori pe zi.

5 Mențineți rutina zilnică

Copiii au nevoie de organizare. Copiii au nevoie de o rutină zilnică. Acest lucru le oferă stabilitate și senzația de siguranță într-o lume care se schimbă. Așadar încercați să vă treziți la aceeași oră, să luați mesele împreună la ore normale și faceți un program de activități distractive, pe lângă cel de învățare.

<https://clinica-hope.ro/izolarea-sociala-la-copii-cum-ii-afecteaza/>

**Propunător: Margareta Cîrligeanu,
CSEI Suceava**

3.4.9. Familia, copilul și dezvoltarea sa

Diferențele de ordin economic, sociocultural sau de altă natură sunt realități cu un puternic impact asupra dezvoltării personalității copilului și a formării lui în conformitate cu idealul social și cel personal. În ciuda acestor diferențe, familia ca instituție prezintă anumite înșușiri comune. Toți

FONDUL SOCIAL EUROPEAN

Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Axa prioritară Educație și competențe

Obiectiv specific Îmbunătățirea competențelor personalului didactic din învățământul pre-universitar în vederea promovării unor servicii educaționale de calitate orientate pe nevoile elevilor și a unei școli incluzive

Titlul proiectului: DEDICAT - Dascăli pentru Elevi Defavorizați – Intervenții pentru Combaterea Abandonului școlar Timpuriu

Contract POCU/73/6/6/106266

părinții năzuiesc să își vadă copiii mari, bine educați și bine pregătiți pentru viața profesională. Mulți dintre ei abandonează cursa. Unii o fac din ignoranță, unii din lipsă de răspundere, alții din imposibilitatea de a-și juca rolul până la capăt, din variate motive.

Fiecare familie are un cod valoric, pe care îl apără din amor propriu. Copiii îl descifrează uimitor de repede și îl vor respecta ca atare, chiar dacă pe măsură ce judecățile morale se vor forma și prin raportare la scară valorică socialmente acceptată, vor constata o oarecare contradicție. Circulația informației în cadrul familiei se produce rapid pe toate canalele atât în plan vertical cât și în plan orizontal chiar în familiile cu mulți membri. De exemplu, o decizie, o apreciere emise de tata sau de mama sunt repede receptate de către copii ca în cazul vaselor comunicante. Ei „află” fără întârziere „despre ce este vorba”.

Alte caracteristici ale mediului familial decurg din tipul de relații interindividuale. Între membri unei familii, raportul de interdependență este foarte complex. Este tocmai elementul care asigură unitatea familiei. Un eveniment nedorit de natură să creeze o fisură la un nivel sau altul reverberează asupra întregului sistem, creând dezechilibre a căror efecte pot prejudicia unitatea.

Raportul dintre cei doi părinți este cel mai puternic, cu rezonanță asupra întregii atmosfere familiale. Când acest scop se întemeiază pe sentimente puternice de iubire, stimă, admirație, „efectul de undă”, se resimte în toate compartimentele vieții familiale. Cel mai evident efect se va produce în sfera educației copiilor căci armonia relațiilor parentale desemnează unitatea influențelor educaționale. Unitatea de acțiune în procesul educațional este unul din principiile fundamentale care ghidează elaborarea și consolidarea comportamentelor pozitive. În momentul în care cele două surse de influență mamă- tată nu mai funcționează la unison, linia de evoluție a conduitei va fi grav afectată.

Prezența celor doi părinți în viața copilului este primul indiciu de echilibru al mediului de familie. Însă nu în toate cazurile este realizabilă această cerință. Schimbările profunde din societatea modernă au produs modificări substanțiale și la nivelul vieții de familie din ce în ce mai mult atât bărbații cât și femeile participă la o viață socială mult mai intensă față de secolul trecut. În plus, prin natura profesiilor practicate de bărbați (aviator, marinari, militari), tații sunt mai puțin prezenți în viața copiilor. În multe state, însă, au fost adoptate legi prin care li se asigură bărbaților dreptul la concediu în primele luni de la nașterea copilului.

FONDUL SOCIAL EUROPEAN

Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Axa prioritară Educație și competențe

Obiectiv specific Îmbunătățirea competențelor personalului didactic din învățământul pre-universitar în vederea promovării unor servicii educaționale de calitate orientate pe nevoile elevilor și a unei școli incluzive

Titlul proiectului: DEDICAT - Dascăli pentru Elevi Defavorizați – Intervenții pentru Combaterea Abandonului școlar Timpuriu

Contract POCU/73/6/6/106266

Relațiile interindividuale între părinți și copii sunt de o importanță covârșitoare. Din nou pornim de la ipoteza: dacă armonia matrimonială este constant menținută la cote de normalitate, împărțirea atribuțiilor între părinți în ceea ce privește educația și creșterea copiilor apare ca ceva firesc. Dacă echilibrul marital a fost perturbat, problemele de ordin educațional nu vor întârzia să apară.

Autoritatea părinților este cea mai elocventă expresie a tipului de relații părinți-copii. Anumite întrebări se impun: ce tip de autoritate reprezintă tatăl, ce tip de autoritate reprezintă mama? Prin ce mijloace își exercită părinții autoritatea față de copii? În general, tipul de autoritate parental se apreciază după mijloacele prin care este impusă în dezvoltarea problemelor cotidiene, a conflictelor, a oricărui eveniment și a întâmplărilor din viața copilului.

Tipul de autoritate transpare în modul de reprezentare a rolurilor, în stilul în care sunt formulate cerințele și regulile de organizare a programului de viață și de executare a sarcinilor propuse dar, mai ales, în maniera de a controla și evalua rezultatul evaluării copilului.

Principiul care stă la baza unei autentice autorități a părinților este caracterul echilibrat al cerințelor și consecvența atitudinilor față de măsurile ameliorative ale procesului educațional. Atât mama cât și tata trebuie să dozeze cu mult discernământ sarcinile pe care le va îndeplini copilul. De asemenea, controlul exercitat asupra activității și conduitei copilului trebuie să fie sistematic, iar o măsură odată luată să fie aplicată consecvent, fără ezitări și fluctuații.

În general, copiii comit multe greșeli și foarte multe decizii ale părinților sunt încălcate. Dar, de cele mai multe ori o fac din necunoașterea regulilor morale pe care le impun o faptă sau alta. Sunt părinți care trec direct la sancțiuni severe, uneori disproporționale în raport cu fapta comisă, fără să i se explice copilului gravitatea și cauzele care au generat-o. Or, învățarea morală, pe lângă exemplul oferit de părinți și alți factori adiacenți, trebuie însoțită de analize, de explicații, oferite cu calm. De cele mai multe ori, părinții nu le permit copiilor să se justifice și nici nu îi îndeamnă să-și analizeze singuri greșeala pentru a-i determina, în felul acesta, să conștientizeze linia de conduită pe care să o urmeze.

Opusul tipului de autoritate impusă prin mijloacele amintite este tipul de autoritate internă, izvorâtă din însușirile pozitive de personalitate ale părinților. Părinții, în calitate de educatori, primii educatori, impun respect, stimă, iubire profundă, prin superioritatea conduitei lor. Dacă în fața unei

FONDUL SOCIAL EUROPEAN

Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Axa prioritară Educație și competențe

Obiectiv specific Îmbunătățirea competențelor personalului didactic din învățământul pre-universitar în vederea promovării unor servicii educaționale de calitate orientate pe nevoile elevilor și a unei școli incluzive

Titlul proiectului: DEDICAT - Dascăli pentru Elevi Defavorizați – Intervenții pentru Combaterea Abandonului școlar Timpuriu

Contract POCU/73/6/6/106266

greșeli grave comasă de copil, părinții se manifestă ca buni sfătuiitori, acordându-i încredere, sugerându-i soluții acceptabile ca valoare morală, în raport cu vârsta și cu particularitățile psihoindividuale, atunci se va crea climatul necesar cultivării sincerității, a răspunderii față de propriile fapte. Feedback-ul pozitiv este productiv în toate tipurile de învățare. Autoritatea nu înseamnă lipsă de toleranță, după cum toleranța nechibzuită anulează orice formă de autoritate.

Prin analogie cu personalitatea educatorului oficial, personalitatea părinților trebuie să fie un laborator de informație, de acțiune pozitivă, de noutate, însușiri care se transferă în personalitatea copiilor fără eforturi speciale, ci într-un climat de congruență nedisimulată. Climatul familial cu cel mai puternic impact pozitiv asupra formării copilului, este climatul susținut de o constantă afectivitate, bine temperată, manifestată în toate situațiile prin răbdare, calm, înțelegere, multă pricepere și devotament față de educația copilului.

Practica educațională dovedește, la fiecare pas, că nimic în ceea ce-l înconjoară pe copil nu are o mai puternică forță decât afecțiunea, ca element distinctiv al ambiției necesare dezvoltării puiului de om. Cele mai frumoase raționamente și cele mai nobile sfaturi nu fac cât un gest de mărinimie, de iubire și încredere. Exemplele de dragoste, de comportare delicată și respect îi fac pe copii să nutrească, la rândul lor, dragoste și respect față de părinți, față de frați și, mai târziu, față de educatori și colegi. În teoria pedagogică, precum și în practica educațională, noțiunea de dragoste nu poate fi gândită decât împreună cu noțiunea de exigență. Actul pedagogic, fie în școală, fie în familie, evoluează pe cadranul dragostei-exigență, iubire-respect, autoritate-încredere. Doza de afectivitate în educație nu poate fi măsurată cu vreo *“unitate anume”*. N-a fost creat încă un grafic cu prescripții fixe de dăruire afectivă și de însumare a exigențelor. Măsura de *“distribuție”* ține de condițiile concrete și de tactul cu care părinții conduc procesul formării copilului. Hotărârea cu care trebuie impuse regulile morale nu trebuie să fie înțeleasă cu brutalitate, ci ca mobilizare progresivă a efortului de a săvârși fapte demne de laudă, oferindu-i copilului posibilitatea de a-și dezvoltă în întregul potențial. Nu teama de pedeapsă trebuie să-l determine pe copil la acțiune, ci plăcerea de a îndeplini o sarcină, de a se bucura de aprecierea celor din jur și de a se afirma ca personalitate.

FONDUL SOCIAL EUROPEAN

Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Axa prioritară Educație și competențe

Obiectiv specific Îmbunătățirea competențelor personalului didactic din învățământul pre-universitar în vederea promovării unor servicii educaționale de calitate orientate pe nevoile elevilor și a unei școli incluzive

Titlul proiectului: DEDICAT - Dascăli pentru Elevi Defavorizați – Intervenții pentru Combaterea Abandonului școlar Timpuriu

Contract POCU/73/6/6/106266

Bibliografie :

Carpov, T., 2016, *Relația grădiniță, școală, familie, societate*, Educație fără frontiere, <http://www.esential-edu.ro/index.php/proiecte-educative-2015-2016/educatie-fara-frontiere/item/6084-carpov-teodora-ciobanu-daniela-mari>

**Propunător: Vestalia Grigore,
Școala Rotunda**

3.4.10. Abordarea incluzivă în curriculum-ul educației timpurii

*„Învățăm să vorbim vorbind, învățăm să citim citind, învățăm să scriem scriind,
învățăm să includem incluzând.”*

Gary Bunch, Marsha Forest, Jack Pearpoint

Educația de tip incluziv este o educație de calitate, accesibilă și care își îndeplinește menirea de a se adresa tuturor copiilor, fără discriminare. În întreaga lume, din ce în ce mai mulți copii care provin din medii defavorizate urmează grădinițele, școlile primare sau gimnaziale. În cele mai multe țări se stipulează prin lege că toți copiii trebuie să beneficieze de educație.

Fiecare copil este diferit și special și are propriile nevoi, fie că este sau nu un copil cu dizabilități. Toți copiii au dreptul la educație în funcție de nevoile lor. Educația incluzivă are ca principiu fundamental un învățământ pentru toți, împreună cu toți, care constituie un deziderat și o realitate ce câștigă adepti și se concretizează în experiențe și bune practici de integrare/ incluziune.

Ce este educația incluzivă?

Din punctul meu de vedere educația incluzivă este:

- un sistem de educație pentru toți;
- individualizat pentru fiecare copil sau persoană care învață;
- este centrată pe copil și ține seamă de toate perspectivele;
- un sistem care răspunde cerințelor particulare ale copilului meu și ale oricărui alt copil;
- un sistem capabil să se automodifice pentru a răspunde la cerințele celor mai vulnerabili;
- un sistem în care fiecare copil are egalitate de șanse;
- un sistem care nu este static, ci un proces care ne dezvoltă continuu modul de a înțelege cum putem face cel mai bine loc pentru fiecare persoană.

Grupul Român pentru Educație Incluzivă (GREI) are ca obiectiv general conectarea României la eforturile internaționale în realizarea educației incluzive, susținerea și dezvoltarea modelului românesc și promovarea acestuia la nivel național și european. Principiile pe care GREI le promovează sunt simple, clare și de maximă generalitate:

- fiecare copil este unic și valoros în cadrul sistemului de educație;

FONDUL SOCIAL EUROPEAN

Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Axa prioritară Educație și competențe

Obiectiv specific Îmbunătățirea competențelor personalului didactic din învățământul pre-universitar în vederea promovării unor servicii educaționale de calitate orientate pe nevoile elevilor și a unei școli incluzive

Titlul proiectului: DEDICAT - Dascăli pentru Elevi Defavorizați – Intervenții pentru Combaterea Abandonului școlar Timpuriu

Contract POCU/73/6/6/106266

- fiecare copil poate învăța;
- politicile școlare sunt cele care trebuie să încurajeze mai curând ideea de școală pentru copil, decât cea de copil pentru școală;
- încurajează dezvoltarea și susținerea serviciilor de sprijin în grădiniță , pentru a oferi oportunități de dezvoltare tuturor copiilor, dar și pentru a forma și sprijini profesorii;
- susțin parteneriatul educațional dintre profesori, părinți, elevi, alături de toți profesioniștii care dau valoare adăugată actului educațional; educație incluzivă înseamnă sprijin și educație pentru toți, grijă și atenție pentru fiecare.

În acest sens, integrarea educativă vizează reabilitarea și formarea persoanelor cu nevoi speciale, aflate în dificultate psihomotorie, de intelect, de limbaj, psihocomportamentală, senzorială, printr-o serie de măsuri de natură juridică, politică, socială, pedagogică. În pedagogia contemporană există o preocupare intensă pentru găsirea căilor și mijloacelor optime de intervenție educativă, încă de la vârstele mici, asupra unei categorii cât mai largi de populație infantilă. Astfel, conștiința copiilor, de la cea mai fragedă vârstă, trebuie formată și dezvoltată, învățându-i pe aceștia că primirea copiilor „diferiți”, alături de toți ceilalți, trebuie făcută nu de dragul lor, în primul rând, ci nu din milă pentru ei, ci pentru dreptul fiecărui individ de a participa la acțiuni comune pentru dezvoltarea lui ulterioară , pentru a contribui și el la dezvoltarea comunității în care trăiește.

Educația preșcolară este parte a educației timpurii, adică a acelor programe care desăvârșesc o abordare complexă cu privire la valoarea influențelor educaționale la vârstele mici. Educația timpurie nu înseamnă numai educație în grădiniță, ci se adresează copiilor, părinților și membrilor comunității pentru a construi împreună proiecte și programe care să stimuleze dezvoltarea adecvată din primele momente ale vieții. Este vorba de a valoriza adecvat un timp crucial pentru toți copiii, inclusiv pentru cei cu nevoi speciale de educație.

O grădiniță incluzivă în care dorim să lucrăm ar trebui să arate că este :

- o grădiniță în care copiii zâmbesc, cântă și se mișcă;
- o grădiniță despre care atât personalul, cât și părinții și copiii știu că le aparține și arată acest lucru (panouri, anunțuri, inițiative...);
- o grădiniță în care fiecare grupă arată că este o comunitate în miniatură și fiecare copil știe că aparține unei astfel de comunități (sigla grupei, stabilită, lucrată cu copiii și afișată);
- o grădiniță cu reguli emaneate, agreeate, asumate, afișate și respectate de cei care o populează (personal, părinți, copii);
- o grădiniță în care părinții sunt bineveniți oricând alături de educatoare și copii;
- o grădiniță în care părinții sunt învățați să se joace cu proprii copii, să spună/să citească povești copiilor, să-i aprecieze, să-i iubească;
- o grădiniță în care toți sunt importanți (adulți și copii) și fiecare are propria valoare;
- o grădiniță în care problemele fiecăruia rămân la poartă și unde fiecare pășește ca egal al celuilalt;
- o grădiniță în care jucăriile și materialele de lucru sunt la îndemâna copiilor;
- o grădiniță în care culorile, sunetele și mobilierul emană echilibru, respect, armonie;
- o grădiniță în care catedra nu este o barieră între copil și educatoare;

FONDUL SOCIAL EUROPEAN

Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Axa prioritară Educație și competențe

Obiectiv specific Îmbunătățirea competențelor personalului didactic din învățământul pre-universitar în vederea promovării unor servicii educaționale de calitate orientate pe nevoile elevilor și a unei școli incluzive

Titlul proiectului: DEDICAT - Dascăli pentru Elevi Defavorizați – Intervenții pentru Combaterea Abandonului școlar Timpuriu

Contract POCU/73/6/6/106266

- o grădiniță în care ușile pot sta deschise și totuși fiecare să se simtă în siguranță și respectat;
- o grădiniță în care totul este etichetat, numai copiii nu, iar ordinea, mirosul de curățenie te fac să te simți ca acasă;
- o grădiniță în care copilul este încurajat să experimenteze, să pună întrebări, să spună ce simte;
- o grădiniță în care adulții nu au timp de altceva decât de binele copiilor care îi pășesc pragul;
- o grădiniță în care copiii știu și sunt încurajați să facă alegeri;
- o grădiniță în care educatoarea știe să le vorbească celor mici despre o piatră, chiar și atunci când nu are o piatră la îndemână.

Argumentul acestui referat este tocmai ideea că incluziunea poate și este mai mult decât un discurs demagogic, declarativ; ea poate fi pusă în practică prin tehnici concrete de predare și adaptare curriculară individualizată, prin formarea și dezvoltarea conștiinței tuturor copiilor pentru acceptiunea diversitară de orice tip. Grădinița are ca scop crearea unui program coerent și coordonat de incluziune a copiilor preșcolari cu diferite dizabilități, de alte etnii, proveniență socială etc. și pregătirea celorlalți copii în vederea acceptării acestora alături de ei, fără diferențe de manifestare comportamentală sau verbală. De asemenea, se impune și implementarea unor strategii coerente de dezvoltare a conștiinței și a comportamentelor copiilor în spiritul toleranței și nediscriminării, a acceptării de șanse egale pentru toți copiii.

Exemple de bune practici:

În grupuri de 3-4 copiii, au sortat după preferință imagini cu copii „diferiți”, dar pe care i-ar alege ca prieteni. Fiecare grup a motivat alegerea făcută și a alcătuit o poveste intitulată „Așa vreau să fie prietenul meu!”. După fiecare expunere, copiii din alte grupuri trebuiau să găsească un alt sfârșit poveștii. Am sesizat că în urma celor discutate se pot reduce prejudecățile copiilor prin diminuarea concentrării atenției asupra diferențelor intergrupale și creșterea atenției asupra relevării individualităților.

Am antrenat copiii în povestiri create de ei cu tema: „O faptă bună” pe care le-am analizat împreună: În ce a constat fapta bună?, Tu cum ai fi procedat?, Ce alte fapte bune se mai pot face?, Consideri că ... ai procedat bine?.

Tot împreună cu ei am tras următoarele concluzii: indiferent de rasă, aspect fizic, toți copiii au aceleași drepturi.

Dar oare își mai amintesc ce drepturi au? În mijlocul unei coli de hârtie am desenat câte un copil de culoare diferită reprezentând rasa, și fiecărui copil i-am cerut să deseneze 3 elemente cu tot ceea ce crede el că are nevoie acel copil desenat. Am folosit tehnica Brainwriting (6/3/5). Cum am procedat? Grupul este format din 6 copii. Fiecare primește o foaie cu un copil de rasă diferită. Trebuie să deseneze trei elemente fiecare într-un timp de 5 minute. Pentru scurgerea timpului am folosit clepsidra. Apoi foaia se transmite colegului din dreapta, care și el va desena alte trei elemente și așa mai departe până ce foaia revine la copilul inițial. După ce timpul a expirat, copiii s-au grupat și au comparat desenele. Un reprezentant al fiecărui grup a prezentat ideile comune rezultate din desene pe care le-am notat în jurnalul grupei și care îi vor ajuta și la alte activități. Din această activitate copiii

FONDUL SOCIAL EUROPEAN

Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Axa prioritară Educație și competențe

Obiectiv specific Îmbunătățirea competențelor personalului didactic din învățământul pre-universitar în vederea promovării unor servicii educaționale de calitate orientate pe nevoile elevilor și a unei școli incluzive

Titlul proiectului: DEDICAT - Dascăli pentru Elevi Defavorizați – Intervenții pentru Combaterea Abandonului școlar Timpuriu

Contract POCU/73/6/6/106266

au învățat că indiferent de culoare, toți au elemente comune: au părinți, jucări, iubesc natura, au o casă, au dreptul să învețe (o fetiță a desenat o carte), au o țară.

La apariția unor incidente care apar în grupă am folosit și folosesc brainstorming-ul. Această metodă îi determină pe copii să elaboreze soluții personale pentru problemele identificate în diverse situații. Atunci când în grupă s-a petrecut un incident prin care s-a încercat îndepărtarea unui copil dintr-un grup sau o altă situație neplăcută, le-am amintit copiilor regulile discutate despre drepturile fiecăruia, despre modul în care trebuie să ne comportăm unii cu alții. Fiind în grupuri de 4-5 copii, le-am cerut să se gândească și să găsească soluții la incidentul produs. Notându-le toate ideile în lista de opinii le-am citit pe rând, le-am analizat împreună, căutând soluția cea mai bună pentru toți. Cei care greșeau își schimbau opiniile, acestea devenind pozitive.

Poveștile reprezintă un izvor de rezolvare a situațiilor conflictuale și abordare a lor din perspectiva „câștig-câștig”. În acest sens am ales povești cunoscute de copii, cu personaje pozitive și negative aflate într-un conflict permanent. Lucrând tot pe grupuri, copiii trebuiau să identifice conflictul personajelor negative. Ajutați de întrebările: Cine este fericit/nefericit la sfârșitul poveștii? De ce?; Au fost încălcate drepturile vreunui personaj? De către cine? Le-am cerut copiilor să recreeze povestea din punctul de vedere al personajului negativ care este pedepsit de obicei de către autor. I-am încurajat să explice atitudinea și comportamentul personajelor negative (de exemplu, toate animalele râdeau de vocea groasă a lupului, bunicuța sforăia tare și de aceea s-a hotărât lupul să-i pedepsească). Copiii trebuie să găsească întotdeauna soluții de rezolvare pașnică a tuturor situațiilor conflictuale astfel încât toate personajele să fie mulțumite. În același timp, copiii constată că oricine are dreptul la o a doua șansă și are dreptul să se apere. Astfel liderul grupului comunică rezumatul discuțiilor și soluția pașnică adoptată de grup. De exemplu: Lupul citește ieșitor o poveste cât timp mama lor este plecată după mâncare; o ajută pe Scufița Roșie să culeagă flori și ciuperce pentru bunica, etc.

Bibliografie :

- Curriculum pentru învățământul preșcolar (3-6/7 ani)”, 2008
- M.E.C., UNICEF; 1999 Ghid managerial – dezvoltarea practicilor incluzive în școli, București.
- Vrăsmaș, Ecaterina, 1999, „Educația copilului preșcolar”, Editura ProHumanitas, București ;
- *** Incluziunea în educație. Ghid de politici (2009), UNESCO, traducere RENINCO, București, 2011.
- Mara, Daniel, 2009, „Strategii didactice în educația incluzivă”, Editura Didactică și Pedagogică, București ;
- Vrăsmaș, Ecaterina, 2010, „Premisele educației incluzive în grădiniță”, Ed. Vanemonde, București.
- www.edu.ro
- www.didactic.ro

**Propunător: Elena Juravle,
GPN Burla**

FONDUL SOCIAL EUROPEAN

Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Axa prioritară Educație și competențe

Obiectiv specific Îmbunătățirea competențelor personalului didactic din învățământul pre-universitar în vederea promovării unor servicii educaționale de calitate orientate pe nevoile elevilor și a unei școli incluzive

Titlul proiectului: DEDICAT - Dascăli pentru Elevi Defavorizați – Intervenții pentru Combaterea Abandonului școlar Timpuriu

Contract POCU/73/6/6/106266

3.4.11. Educația interculturală în grădiniță

De-a lungul istoriei sale, atât în România, precum și în multe alte țări din sud-estul Europei, au avut loc confruntări de culturi, mai ales în secolul XX, când transformări repetate au afectat viața socială, politică și culturală.

Interculturalitatea este înainte de orice respectul diferențelor. Cadrele didactice sunt garanții acestor rigori ale spiritului care veghează asupra diferențelor, pentru a învăța, a cunoaște și a înțelege ceea ce ne leagă, ceea ce ne face asemănători, ceea ce ne apropie: „Voi sărbătoriți într-un fel, la noi e diferit.”

Suntem diferiți, dar nu înseamnă că unul este mai bun decât celălalt, cu toții avem un potențial valoric egal. Toți avem o cultură asemănătoare dar în același timp și culturi diferite. Acestea țin de religiile noastre, de grupul nostru etnic, de valorile politice, sociale, de familiile noastre. Unica posibilitate ca oamenii să devină solidari este recunoașterea și estimarea acestor diferențe și similitudini.

„Orice societate depinde, atât în ceea ce privește existența sa, cât și dezvoltarea ei, de un echilibru între afirmarea de sine a individului și interesul colectiv. Realizarea acestui echilibru duce la o conștiință crescută a libertății interioare și constituie baza unui sentiment de identitate și de respect de sine, de respect al celuilalt.” (Le coeur conscient- Bruno Bettelheim)

Pentru cadrele didactice este esențial să creeze relații pozitive în interacțiunea dintre semeni, să favorizeze dezvoltarea persoanei cât și a relațiilor constructive în grup, pentru a trăi sentimentul propriei identități.

Venind din culturi diferite avem șansa să ne integrăm într-o societate diferită, multiculturală, care favorizează sentimentul de a fi în realitatea cotidiană, o individualitate care nu seamănă cu nimeni și nimic.

Cunoașterea și înțelegerea celuilalt este un proces progresiv și complex. Primele contacte între oamenii de culturi diferite sunt însoțite de sentimentul de insecuritate, de frică, de adversitate deschisă față de celălalt. Datorită învățării relaționale, pe măsură ce contactele devin frecvente, indispensabile (datorită unor circumstanțe, locuri de muncă, etc) acceptarea și înțelegerea celuilalt devin comportamente de bun simț.

Într-o lucrare editată de Consiliul Europei se arată că „abordarea interculturală este o nouă metodologie ce caută să integreze, în interogația asupra spațiului educațional, datele psihologiei, antropologiei, științelor sociale, politicii, culturii, istoriei” (Antonio Perotti). În învățământ, culturile se cer a fi studiate într-o manieră comparativă și complementară. Efortul de aplicare a tezelor educației interculturale este mai dificil decât cel de teoretizare, apărând fel de fel de întrebări cum ar fi să se valorifice pedagogic diferențele culturale, când trebuie să începi și cum să menții un echilibru

FONDUL SOCIAL EUROPEAN

Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Axa prioritară Educație și competențe

Obiectiv specific Îmbunătățirea competențelor personalului didactic din învățământul pre-universitar în vederea promovării unor servicii educaționale de calitate orientate pe nevoile elevilor și a unei școli incluzive

Titlul proiectului: DEDICAT - Dascăli pentru Elevi Defavorizați – Intervenții pentru Combaterea Abandonului școlar Timpuriu

Contract POCU/73/6/6/106266

între respectarea specificității fiecăruia și evitarea etichetărilor, al accentuării diferențelor.

Școala are misiunea de a permite fiecărui copil să crească, să-și dezvolte spiritul, corpul și inima, deci inteligența, sensibilitatea, creativitatea; să permită copiilor să învețe să trăiască împreună, unii cu alții, cu persoane diferite, să-și poată ocupa progresiv locul în societate, să poată deveni cetățeni activi.

Formarea omului este o sarcină complexă și de înaltă răspundere, care trebuie realizată fără rebuturi sau pierderi de valori umane. Îndeplinirea acestei nobile misiuni, cu dezideratul său major de a ameliora progresiv capacitatea adaptativă a omului la cerințele sociale, revine în principal, școlii. Formarea capacității de adaptare la diverse situații de viață este condiționată, într-o mare măsură, de găsirea modalităților optime de instruire și învățare. Dezvoltarea psihică a elevilor poartă amprenta conținutului concret al învățământului și al modului de realizare a acestuia.

Posibilitățile mintale ale copilului sunt mari, iar evaluarea capacităților mintale genetice –fluide și polivalente - este o sarcină dificilă în stadiul actual de dezvoltare socială. Potențialitățile intelectuale se realizează în contextul activităților în care este antrenat copilul în mod efectiv. Metodologia activităților instructiv –educative, modul lor de organizare, pot favoriza ori limita valorificarea deplină a posibilităților de dezvoltare psihică de care dispune copilul. Perfecționarea mijloacelor, a metodelor reale de formare a personalității contribuie la ridicarea nivelului de dezvoltare mintală, afectivă și morală a copilului.

Toleranța este o valoare morală, iar educarea în spiritul acesteia se înscrie, asadar, în sfera educației morale. Educația morală reprezintă dimensiunea internă a activității de formare-dezvoltare a personalității care vizează „ceea ce este mai profund și mai accentuat subiectiv în ființa umană” (Hubert, Rene), realizabilă prin raportarea la valorile incluse în normele etice definitorii pentru reglementarea raporturilor omului cu lumea și cu sinele.

Discriminarea reprezintă unul dintre puținele aspecte comune situațiilor în care se găsesc romii și comunitățile de romi. Multă vreme nerecunoscută, în special în sfera instituțională, ideea că romii au fost și sunt și în prezent victime ale discriminărilor și ale unor adâncuri înrădăcinate prejudecăți de tip rasist este tot mai acceptată și discutată, ea regăsindu-se în prezent în mai multe documente oficiale și fiind luată în considerare în politicile publice. Teoriile sociologice și psihosociologice arată că nu se poate vorbi de o reală eficiență în combaterea discriminării în absența unui cadru instituțional adecvat și în absența unui mesaj public clar exprimat către instituțiile publice în sensul combaterii discriminării.

Discriminarea poate fi de trei tipuri :

1. Discriminarea directă apare în situația în care persoana este tratată mai puțin favorabil decât alta, dacă ar putea fi tratată într-o manieră similară. Spre exemplu, un caz de discriminare directă este cel al refuzului înscrierii copiilor romi la o anumită grădiniță.
2. În cazul discriminării indirecte, o prevedere, un criteriu sau o practică aparent neutră dezavantajează anumite persoane. Un exemplu este impunerea purtării de către copii a unor uniforme

FONDUL SOCIAL EUROPEAN

Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Axa prioritară Educație și competențe

Obiectiv specific Îmbunătățirea competențelor personalului didactic din învățământul pre-universitar în vederea promovării unor servicii educaționale de calitate orientate pe nevoile elevilor și a unei școli incluzive

Titlul proiectului: DEDICAT - Dascăli pentru Elevi Defavorizați – Intervenții pentru Combaterea Abandonului școlar Timpuriu

Contract POCU/73/6/6/106266

scumpe sau obligativitatea achiziționării de către părinți a unor materiale educative cu costuri ridicate, ceea ce are drept consecință concentrarea copiilor proveniți din medii defavorabile în grădinițe care nu au astfel de solicitări.

3. Discriminarea structurală se referă la slaba reprezentare a unor categorii de persoane în anumite domenii.

Existența unei legislații nondiscriminatorii, a unei legislații antidiscriminare și a unor instituții cu atribuții în combaterea discriminării sunt elemente importante, dar nicidecum suficiente pentru asigurarea reducerii discriminării romilor. Toate acestea au, dincolo de rolul lor funcțional direct, consecințe psihologice semnificative.

Lucrând ca educatoare într-o grădiniță în care există o populație școlară 40% de etnie romă, am avut posibilitatea de a încerca să educ copiii în spiritul toleranței și a non-discriminării. Iată mărturia mea:

Prejudecată rasială: Este o judecată formulată aprioric și se bazează pe noțiunea de „rasă” greșit interpretată, lucru care duce la preferințe iraționale.

Descriere a unei părți din activitatea la grupă :

Sunt educatoare la o grupă cu 21 de copii, dintre care 11 sunt de etnie romă. Pentru a-i integra, copiii de etnie romă participă în mod egal cu copiii ne-romi la activitățile pe sectoare. Am derulat câteva activități în cadrul centrelor despre cultura și tradiția lor.

La Centrul Bibliotecă

- Povești cu elemente culturale preluate din comunitatea romilor sau cu personaje pozitive romi ;*
- Materiale scrise bilingv în română și romani ;*
- Ilustrații care să reflecte aspecte familiare copiilor romi.*

La Centrul Știință

- includerea de obiecte, imagini ale animalelor sau plantelor legate de viața din prezent sau din trecutul recent al comunităților de romi ;*
- studierea unor procese asociate meseriilor tradiționale ale romilor;*
- dobândirea deprinderilor matematice fundamentale prin compararea, măsurarea, desenarea unor obiecte specifice legate de viața cotidiană a familiilor de romi.*

La Centrul Arte

- realizarea de desene, picturi, colaje care să reprezinte viața copiilor și a familiilor acestora sau evenimente importante ale comunității ;*
- atenție acordată păstrării și expunerii echilibrate a produselor realizate de copii romi și ne-romi ;*
- încurajarea realizării în comun de desene, colaje, modelaje, de către copii romi și ne-romi, generând și situații de interdependență pozitivă ;*

FONDUL SOCIAL EUROPEAN

Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Axa prioritară Educație și competențe

Obiectiv specific Îmbunătățirea competențelor personalului didactic din învățământul pre-universitar în vederea promovării unor servicii educaționale de calitate orientate pe nevoile elevilor și a unei școli incluzive

Titlul proiectului: DEDICAT - Dascăli pentru Elevi Defavorizați – Intervenții pentru Combaterea Abandonului școlar Timpuriu

Contract POCU/73/6/6/106266

- jocul cu instrumente muzicale specifice și reflectarea diversității grupei în fondul muzical folosit, utilizând de exemplu piese clasice inspirate din folclorul romilor și românilor.

La Centrul Joc de rol

- includerea de păpuși cu diferite culori ale pielii, cu diferite tipuri de îmbrăcăminte, precum și de jucării ce reprezintă obiecte care se regăsesc în casele, gospodăriile sau în ocupațiile familiilor de romi ; obiecte de vestimentație specifice românilor și romilor;

- jocuri simbolice în care se simulează câte un eveniment important din viața familiei sau a comunității de romi.

La Centrul Construcții

- realizarea de construcții comune prin propria cooperare între copii romi și ne-romi ;

- copiilor de vârstă mai mare li se poate propune să construiască din cuburi o machetă a satului sau a altor locuri care le sunt cunoscute copiilor, de exemplu a migrației în stăinătate.

La Centrul Apă și nisip

- este un mediu care stimulează, prin natura sa, apropierea și interacțiunile de pe poziții egale a copiilor, lucru ce poate fi subliniat pentru a contribui la dezvoltarea atitudinilor pozitive reciproce ;

- realizarea de modelări ale formelor de relief familiar copiilor romi și ne-romi, aflate în localitatea lor.

Bibliografie:

CălinRus, Mihaela Zătreanu, Liliana Voicu Ciolan, Lucian: “Educația timpurie incluzivă”

“Pași către școala interculturală”, Colecția Sanse Egale, Ed. Corint, 2000

“O nouă provocare pentru educație” – Interculturalitatea, Editura Polirom, 2001

“Stereotipuri, discriminare și relații inter grupuri”, Bourhis, R.Z., Leyens, J.F. (coord.), Polirom, Iași,

Propunător: Daniela Juravle, Burla

3.4.12. Educația de tip outdoor în învățământul preșcolar

Într-o societate în care tehnologia progresează cu o viteză amețitoare și datorită ei de la cele mai fragede vârste copiii sunt asaltați de adevărate avalanșe de informații, științele educației se orientează din ce în ce mai mult către întoarcerea la natură. După secole în care toate eforturile educatorilor s-au concentrat pe aducerea copiilor între pereții clasei pentru a li se face educație, am constatat cu uimire că nu este cea mai fericită formă de educație și, ca atare, a apărut nevoia acută de altceva, de întoarcerea la natură, ca izvor de educație sănătoasă. Natura, cea pe care, conștient sau nu, o distrugem încet dar sigur, ne oferă lecții de supraviețuire de neprețuit.

FONDUL SOCIAL EUROPEAN

Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Axa prioritară Educație și competențe

Obiectiv specific Îmbunătățirea competențelor personalului didactic din învățământul pre-universitar în vederea promovării unor servicii educaționale de calitate orientate pe nevoile elevilor și a unei școli incluzive

Titlul proiectului: DEDICAT - Dascăli pentru Elevi Defavorizați – Intervenții pentru Combaterea Abandonului școlar Timpuriu

Contract POCU/73/6/6/106266

Caracteristici cheie ale educației outdoor :

- Oferă posibilitatea contactului direct cu natura, în condițiile în care protecția mediului reprezintă un subiect de interes mondial, iar urbanizarea masivă a produs un efect nociv asupra mediului și prin faptul că oamenii nu conștientizează impactul pe care acțiunile lor non ecologice le au asupra mediului.
- Reprezintă o puternică sursă de experiențe de învățare, beneficiind de un mediu relaxant, liber, fără constrângerile pe care le impun cei 4 pereți ai unei săli de clasă.
- Poate oferi preșcolarilor nenumărate provocări, astfel că procesul de educare devine puternic, inspirațional și de natură să schimbe comportamente anti-sociale, să creeze o relație puternică între oameni, bazată pe sprijin reciproc.
- Facilitează procesul de învățare al preșcolarilor care întâmpină greutăți în acest sens.
- Asigură dezvoltarea personală celor care o aplică, prin libertatea de manifestare și exprimare pe care o oferă.
- Asigură dezvoltarea spiritului de echipă.
- Oferă nenumărate beneficii fizice, emoționale, mentale ce asigură bunăstarea individului.
- Oferă un cadru stimulativ de învățare prin varietatea mediului.
- Oferă posibilitatea creării unui mediu relaxant și motivant în funcție de problema identificată deoarece permite escaladarea unor nivele înalte de imaginație în vederea obținerii rezultatelor propuse.

Obiective generale ale educației outdoor :

- dezvoltarea abilităților socio-personale, îmbunătățirea spiritului de echipă, îmbunătățirea relațiilor sociale, dezvoltarea competențelor de conducere.
- dezvoltarea abilităților de management, organizare, coordonare, evaluare.

Educația de tip outdoor este o formă organizată de învățământ care îl pregătește pe copil pentru viață. Educația outdoor presupune ca procesul de predare-învățare-formare să se

FONDUL SOCIAL EUROPEAN

Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Axa prioritară Educație și competențe

Obiectiv specific Îmbunătățirea competențelor personalului didactic din învățământul pre-universitar în vederea promovării unor servicii educaționale de calitate orientate pe nevoile elevilor și a unei școli incluzive

Titlul proiectului: DEDICAT - Dascăli pentru Elevi Defavorizați – Intervenții pentru Combaterea Abandonului școlar Timpuriu

Contract POCU/73/6/6/106266

petreacă în afara grădiniței, respectiv în natură și în spații culturale. Aceste activități vizează explorarea posibilităților de utilizare a aerului liber și a cadrului natural ca spațiu de învățare. Folosind acest spațiu într-un mod interdisciplinar, se pot forma deprinderi pentru a lucra tematic.

Preșcolarii grupei mari "Fluturașii", de la Grădinița cu program normal Burla, coordonați de educatoarea lor, ar putea participa la o activitate de tip outdoor, în care ar învăța și s-ar distra în aer liber. Într-o joacă frumoasă, ei s-ar împărți în două echipe și ar deveni micii cercetași. Ar purta însemnele "Lupișorilor"- o eșarfă galbenă și un ecuson în formă de floare de crin de culoare galbenă - simbolul cercetașilor - pe care ar fi inscripționat "Gata oricând!". Astfel ar descoperi drumul spre casa bunicii unde Scufița Roșie este colega lor Delia, ce tocmai și-a aniversat împlinirea vârstei de 6 ani. Ajuțați de părinți și bunica, cercetașii ar pregăti surprize, aranjamente florale, dulciuri, băuturi răcoritoare, în cadrul unui picnic festiv.

Activitățile de tip outdoor din grădiniță presupun învățarea prin implicarea directă în acțiune, urmată de reflecție asupra celor experimentate și învățate. De ce învățarea experiențială este importantă? Pentru că un proverb chinezesc spune că: "**Ceea ce aud – uit, Ceea ce văd - țin minte, Ceea ce fac – învăț**".

**Propunător : Rocsana Lazurcă,
Burla**

Bibliografie orientativă

- Albu, G., 2006, *Introducere într-o pedagogie a libertății*, Ed. Polirom, Iași
- Altet, M., Paquay, L., Charlie, E., Perrenoud, Ph., 2001, *Former des enseignants professionnels. Quelles stratégies? Quelles compétences?*, De Boeck Université, Bruxelles
- Andrei, T., Teodorescu, D., Oancea, B., 2011, Characteristics and causes of school dropout in the countries of the European Union, in *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, Vol.28, pp. 328-332
- Andrei, T., Profiroiu, A., Profiroiu M, Iacob, A. L., 2011, School Dropout in Romania at the Level of Disadvantaged Groups in *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, Vol. 28, pp. 337-341
- Agabrian, M., 2012, *Parteneriatul educațional*, Ed. Institutul European, Iași
- Baudrit, A., 2003, *Le tutorat. Richesses d'une méthode pédagogique*, De Boeck Université, Bruxelles
- Bloch, M.-A., Debesse, M., Mialaret G., 1996, *Observation et formation des enseignants*, Presses Universitaires de France, Paris

FONDUL SOCIAL EUROPEAN

Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Axa prioritară Educație și competențe

Obiectiv specific Îmbunătățirea competențelor personalului didactic din învățământul pre-universitar în vederea promovării unor servicii educaționale de calitate orientate pe nevoile elevilor și a unei școli incluzive

Titlul proiectului: DEDICAT - Dascăli pentru Elevi Defavorizați – Intervenții pentru Combaterea Abandonului școlar Timpuriu

Contract POCU/73/6/6/106266

Borzak, L. (ed.), 1981, *Field Study. A Source Book for Experiential Learning*, Beverly Hills, Sage Publications

Cardinet, J., 1988, *Evaluation scolaire et pratique*, Paris, De Boeck, Bruxelles

China, R., 2015, *Managementul calității în învățământul preuniversitar*, Ed Universitara, București

Claxton, G., 1989, *Being a Teacher*, London

Claxton, G., 1990, *Teaching to Learn*, London

*** *Combaterea părăsirii timpurii a școlii: o contribuție esențială la strategia Europa 2020*, Bruxelles

Commission Européenne, Eurydice, Question clés de l'éducation en Europe, La profession enseignante en Europe: *Profil, métier et enjeux – Rapport I: Formation initiale et transition vers la vie professionnelle* 2002, <http://www.eurydice.org>

Council recommendation of 12 July 2016 on the 2016 national Reform Programme of Romania and delivering a Council opinion on the 2019 Convergence of Romania, http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.C_.2019.299.01.0073.01.ENG&toc=OJ:C:2016:299:TOC

Cozma, T., Neculau, A. (coord.), 1994, *Psihopedagogie*, Ed. Spiru Haret, Iași

Cozma, C., 2007, *Tratat de Aretologie. Introducere într-o Etică a Virtuții*, Ed. Universității Al.I. Cuza, Iași

Cristea, S., 2000, *Evaluarea procesului de învățământ (II) // Tribuna învățământului*, 563/2000

Cristea, Sorin, *Pedagogie 2*, Ed. Hardiscom

Cucos, C., 2008, *Teoria și metodologia evaluării*, Polirom, Iași

Dennis, B., Kirk, R., 1990, *Review, Learn, Apply : a Simple Guide to Experiential Learning*, Oxford

European Commission, 2019, Education and Training Monitor, capitol Romania, http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/repository/education/tools/docs/2019/monitor2015romania_en.pdf

European Commission, 2019, Country Report Romania including an In-Depth Review on the prevention and correction of macroeconomic imbalances, http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/csr2016/cr2016_romania_en.pdf

European Commission, 2016, Effective Roma integration measures in the Member States http://ec.europa.eu/justice/discrimination/files/roma-report-2016_en.pdf

*** Eurostat, 2019, Ancheta europeană privind forța de muncă (LFS)

European Union Agency for Fundamental Rights (2012), The situation of Roma in 11 EU Member States. Survey results at a glance,

http://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/2099-FRA-2012-Roma-at-a glance_EN.pdf

European Union Agency for Fundamental Rights (2017), Report on education 2017: The situation of Roma în 11 EU Member States, http://fra.europa.eu/sites/default/files/fra-2017_roma-survey_education_tk0113748enc.pdf

FONDUL SOCIAL EUROPEAN

Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Axa prioritară Educație și competențe

Obiectiv specific Îmbunătățirea competențelor personalului didactic din învățământul pre-universitar în vederea promovării unor servicii educaționale de calitate orientate pe nevoile elevilor și a unei școli incluzive

Titlul proiectului: DEDICAT - Dascăli pentru Elevi Defavorizați – Intervenții pentru Combaterea Abandonului școlar Timpuriu

Contract POCU/73/6/6/106266

European commission, *Common European Principles for Teacher Competences and Qualifications*, june 2005, Brussels, www.europa.eu.int/comm/education/policies/2010

Fontana, D., 1993, *Psychology for Teachers*, published by The British Psychological Society in association with Macmillan Publishers Ltd, Hong Kong

Frunjina, I., Tesileanu, A., *Comunicare, negociere si rezolvare de conflicte*, Ed. Mondan, București

Gardner, H., 1991, *The Unschooled Mind : How Children Think and How Schools Should Teach*, New York, Basic Books

Ghid metodologic pe arii curriculare

Ghid de evaluare pe arii curriculare

Gold Y., 1996, *Beginning Teacher Support: Attrition, Mentoring and Induction*, în Sikula J., Buttery T.J. și Guyton E. (dir.), *Handbook of Research on Teacher Education*, 2^e Ed., New York, Macmillan

Hagger, Burn, McIntyre, 1995, *The School Mentor Handbook*, Kogan Page, London

Hagger, Burn, McIntyre, 1993, *The School Mentor Handbook*

Hare, W., 1993, *What Makes a Good Teacher*, Canada: Althouse Press

Hargreaves, A., Fullam, M.G. (eds.), 1992, *Understanding Teacher Development*, Falmer, London

Houle, C., 1980, *Continuing Learning in the Professions*, Jossey-Bass, San Francisco

Hutchinson, T., Torres, E., 1994, *The Textbook as Agent of Change*, *ELT Journal* 48/4

Jackson, P. W., 1992, *Helping Teachers Develop*. In A. Hargreaves and M. Fullan (eds.), *Understanding Teacher Development*, New York

Jarvis, P., 1995, *Adult and Continuing Education. Theory and Practice*, Routledge, London

Johnson, D. W., Johnson, R., 1989, *Cooperation and Competition*, Edina, MN: Interaction Book Company

Johnson, D. W., Johnson, R., 1996, *Joining Together : Group theory and group skills*, Mass : Allyn and Bacon, Boston

Kolb, D. A., 1984, *Experiential Learning*. Englewood Cliffs, NJ : Prentice Hall

Lisievi, P., 2002, *Evaluarea în Invatamant. Teorie, Practica, Instrumente*, Aramis, București

Malderez, A., 1997-1998, *What Is Pre-service Teacher Education?* in *Together*, vol. 3-4

Malderez, A., Bodoczky, C.: *Mentor Courses: A Resource Book for Trainer Trainers*, Cambridge University Press

McIntyre, D., Hagger, H., Wilkin, M., 1993: *Mentoring: Perspectives in School-Based Teacher Education*, Kogan Page, London

Ministerul Educației, 2015, *Strategia pentru Reducerea Părăsirii Timpurii a Școlii în România 2015-2020*, <http://www.edu.ro/index.php/articles/23306>

Ministerul Educației, 2015, *Strategia națională de învățare pe tot parcursul vieții 2015-2020*, <http://www.edu.ro/index.php/articles/23305>

Ministerul Educației, 2015, *Strategia națională pentru învățământ terțiar 2015-2020*, <http://www.edu.ro/index.php/resurse/23345>

FONDUL SOCIAL EUROPEAN

Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Axa prioritară Educație și competențe

Obiectiv specific Îmbunătățirea competențelor personalului didactic din învățământul pre-universitar în vederea promovării unor servicii educaționale de calitate orientate pe nevoile elevilor și a unei școli incluzive

Titlul proiectului: DEDICAT - Dascăli pentru Elevi Defavorizați – Intervenții pentru Combaterea Abandonului școlar Timpuriu

Contract POCU/73/6/6/106266

Ministerul Educației, 2015, *Raport privind starea învățământului preuniversitar în România*, <https://www.edu.ro/sites/default/files/Raport%20Stare%20invatamant%20preuniversitar%202015.pdf>

Ministerul Educației, 2015, *Raport privind starea învățământului superior în România*, <https://www.edu.ro/raport-privind-starea-%C3%AEnv%C4%83%C8%9B%C4%83m%C3%A2ntulusuperior-%C3%AEn-rom%C3%A2nia-2015>

Agenția Națională Roma, 2014, *Strategia Guvernului României de incluziune a cetățenilor romani aparținând minorității rome pentru perioada 2015-2020*, http://www.anr.gov.ro/docs/Site2014/Strategie/Strategie_final_18-11-2014.pdf

Neveanu, P. P., 1978, *Dicționar de psihologie*, Editura Albatros, București

Niculescu R. M., 2002, *Evaluarea în formarea profesională inițială și continuă*, Ed. Univ. Transilvania, Brașov

Noyé D., Pineteau J., 1996, *Ghid practic pentru formarea profesorilor. Concepere, animare, evaluare*, Editura Tehnică, București

*** OECD, 2000, *Analiza politicilor naționale în domeniul educației: România. MEN*

*** OECD, 2014, *TALIS Results: An International Perspective on Teaching and Learning*, OECD Publishing, Paris

Rapoarte OECD 2017, 2019

Paquay L., 2004, *L'évaluation des enseignants - tensions et enjeux*, Paris, L'Harmattan

Pelpel P., 1996, *Guide de la fonction tutorale*, Édition d'Organisation, Paris

Peretti de, A., 1996, *Educația în schimbare*, Ed. Spiru Haret, Iași

Peretti de, A., Legrand, J.-A., Boniface J., 1998, *Encyclopédie de l'évaluation en formation et en éducation – guide pratique*, ESF, Collection Pedagogies, Paris

Petrovici, C., 2006, *Principii și criterii de evaluare a competențelor profesionale ale învățătorilor debutanți*, Editura PIM, Iași

Petrovici, C., 2007, *Politici educaționale de formare, evaluare și atestare profesională a cadrelor didactice*, Editura PIM, Iași

Petrovici, C., Purțuc M., Neagu M., 2000, *Evaluarea în învățământul primar - Repere în proiectare*, Editura Sedcom Libris, Iași

Postic, M., 2003, *Observation et formation des enseignants*, 4ème éd., Paris, P.U.F., 1992 ROEGIERS X., *Analyser une action d'éducation ou de formation pour mieux les élaborer, les réaliser et les évaluer*, 2e édition, Bruxelles, De Boeck, 2003, 344 p. VERMERSCH P., *L'entretien d'explication en formation initiale et en formation continue*, Paris

Radu, I. T., 2000, *Evaluarea în procesul didactic*, București, Editura Didactică și Pedagogică - L4.

Reynolds, M., 1994, *Groupwork in Education and Training*. London: Kogan Page.

Rosenberg, M., B., 2005, *Adevărata educație pentru o viață împlinită*, Elena Francis Publishing

Savater, F., 1997, *Curajul de a educa*, Ed. Arc, Chișinău

Schon, D. A., 1983, *The Reflective Practitioner*, Temple Smith, London

Schön, D., 1983, *The Reflective Practitioner*, New York

FONDUL SOCIAL EUROPEAN

Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Axa prioritară Educație și competențe

Obiectiv specific Îmbunătățirea competențelor personalului didactic din învățământul pre-universitar în vederea promovării unor servicii educaționale de calitate orientate pe nevoile elevilor și a unei școli incluzive

Titlul proiectului: DEDICAT - Dascăli pentru Elevi Defavorizați – Intervenții pentru Combaterea Abandonului școlar Timpuriu

Contract POCU/73/6/6/106266

Shapiro D., 1998, *Conflictele și comunicarea. Un ghid prin labirintul artei de a face față conflictelor*, Ed. Arc, Bucuresti

Stoica A., 2003, *Evaluarea progresului școlar de la teorie la practica*, Humanitas, Bucuresti

Stoica A., Mihail R., 2005, *Evaluarea educationala. Inovatii si perspective*, Humanitas, Bucuresti

Tennant, M., 1997, *Psychology and Adult Learning*, 2ed, London: Routledge

Țepelea, A. (coord.), Radomschi, M., Haiduc, E., Pleavă, C., Laszlo, T., Petrovici, C., 2001, *Managementul conflictului – ghid pentru formatori și cadre didactice*, realizat în cadrul Proiectului de reformă a învățământului universitar, Consiliul național pentru pregătirea profesorilor, Ministerul Educației și Cercetării, Seria Calitate În Formare, Tipogrup press, București

Underhill, A., 1988, *Training, Development and Teacher Education*, Efl Gazette

Underhill, A., 1992, *The Role of Groups in Developing Teacher Self-awareness*. ELT Journal 46 (1, 71-80)

Vazan, N., 1998, *Les rencontres parents-enseignante au préscolaire et au primaire: guide pratique pour les enseignantes*, Editions La Pensée, Montreal

Woodward, T., 1992, *Ways of Training*. Longman, Harlow

Surse online pentru indicatorii abandonului școlar și a calității în educație:

Indicator	Eurostat online data code
Early leavers from education and training	edat_lfse_02 + edat_lfse_14
Learning mobility	educ_uae_mobg03
Early childhood education and care	educ_ipart (2011), educ_uae_enra10 (2014)
Public expenditure on education as a percentage of GDP	gov_10a_exp
Expenditure on public and private institutions per student	educ_uae_fini04

FONDUL SOCIAL EUROPEAN

Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Axa prioritară Educație și competențe

Obiectiv specific Îmbunătățirea competențelor personalului didactic din învățământul pre-universitar în vederea promovării unor servicii educaționale de calitate orientate pe nevoile elevilor și a unei școli incluzive

Titlul proiectului: DEDICAT - Dascăli pentru Elevi Defavorizați – Intervenții pentru Combaterea Abandonului școlar Timpuriu

Contract POCU/73/6/6/106266

ANEXĂ :**Lista membrilor rețelei DEDICAT**

MENTORI	
Aioanei Daneluța	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Suceava CSEI
Amorăriți Elena	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Suceava CSEI
Argatu Cristina	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Suceava CSEI
Boambă Eleonora	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Suceava CSEI
Cazan Laura	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Suceava CSEI
Ciofu Mihaela Eugenia	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Suceava CSEI
Corduneanu Monica Liliana	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Suceava CSEI
Aioanei Răzvan Vasile	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Suceava CSEI
Bilius Vasile	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Suceava CSEI
Bolohan Mihăiță Georgică	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Suceava CSEI
Cîrligeanu Margareta	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Suceava CSEI
Sasu Liliana Iuliana	Burla
Boicu Simona Adriana	Valea Moldovei
Catargiu Agripina Daniela	Valea Moldovei
Divisievicu Silvia	Valea Moldovei
Floriștenu Luminița Adriana	Valea Moldovei
Piersec Dimitrie	Valea Moldovei
Geamăn Elena	Valea Moldovei
Lupașcu Gabriela Mihaela	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Suceava CSEI
Mahalu Marilena Carmen	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Suceava CSEI

FONDUL SOCIAL EUROPEAN

Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Axa prioritară Educație și competențe

Obiectiv specific Îmbunătățirea competențelor personalului didactic din învățământul pre-universitar în vederea promovării unor servicii educaționale de calitate orientate pe nevoile elevilor și a unei școli incluzive

Titlul proiectului: DEDICAT - Dascăli pentru Elevi Defavorizați – Intervenții pentru Combaterea Abandonului școlar Timpuriu

Contract POCU/73/6/6/106266

Monachu Maria-Monica	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Suceava CSEI
Pintilie Raluca-Florentina	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Suceava CSEI
Timu Mihaela Cristina	Valea Moldovei
Teodorovici Cristina	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Suceava CSEI
Fărcane Liliana Mirela	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Suceava CSEI
Ilică Mihaela Carmen	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Suceava CSEI
Petrescu Melania Ioana	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Suceava CSEI
Rădulescu Loredana Camelia	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Suceava CSEI
Țîmpău Diana Iuliana	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Suceava CSEI
Vargan Florentina	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Suceava CSEI
Clim Cristina	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Suceava CSEI
Cocari Dorina	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Suceava CSEI
Icușcă Florica	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Suceava CSEI
Irimia Ovidiu	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Suceava CSEI
Ungureanu Carmen	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Suceava CSEI
Liuța Crenguța Cătălina	Probota
Ștefancu Elena	Valea Moldovei
Timu Florina	Valea Moldovei
Apetrechioaie Gabriela Daniela	Rotunda
Grigore Vastelia	Rotunda
Donisă Marius Ciprian	Valea Moldovei
Grigore Liviu Petrică	Rotunda
Tanasă Constantin	Probota
Drehuța Cristina	Probota

FONDUL SOCIAL EUROPEAN

Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Axa prioritară Educație și competențe

Obiectiv specific Îmbunătățirea competențelor personalului didactic din învățământul pre-universitar în vederea promovării unor servicii educaționale de calitate orientate pe nevoile elevilor și a unei școli incluzive

Titlul proiectului: DEDICAT - Dascăli pentru Elevi Defavorizați – Intervenții pentru Combaterea Abandonului școlar Timpuriu

Contract POCU/73/6/6/106266

Baboi Victoria	Valea Moldovei
Fedorovici Mihai	Valea Moldovei

Mentorați	
Iaschiv Maricica	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Suceava CSEI
Mihai Cristina Monica	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Suceava CSEI
Popescu Suzana	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Suceava CSEI
Petrovan Florica	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Suceava CSEI
Hăucă Elena	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Suceava CSEI
Alexandru Mihaela	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Suceava CSEI
Baciu Elena	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Suceava CSEI
Simileac Dumitru	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Suceava CSEI
Burcea Marcel	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Suceava CSEI
Enică Marius	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Suceava CSEI
Daniliuc Georgeta	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Suceava CSEI
Amihăesi Nicoleta	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Suceava CSEI
Conachi Ecaterina	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Suceava CSEI
Juravle Elena Daniela	Burla
Lazurcă Rocsana	Burla
Marocico Georgiana	Burla
Secrier Cristina	Burla
Albu Vasile Dan	Valea Moldovei
Coștiug Gabriela Nicoleta	Valea Moldovei

FONDUL SOCIAL EUROPEAN

Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Axa prioritară Educație și competențe

Obiectiv specific Îmbunătățirea competențelor personalului didactic din învățământul pre-universitar în vederea promovării unor servicii educaționale de calitate orientate pe nevoile elevilor și a unei școli incluzive

Titlul proiectului: DEDICAT - Dascăli pentru Elevi Defavorizați – Intervenții pentru Combaterea Abandonului școlar Timpuriu

Contract POCU/73/6/6/106266

Oniceag Sînziana Mihaela	Valea Moldovei
Titi Livia	Valea Moldovei
Popovici GrațIELA	Valea Moldovei
Filipovici Valerica Doina	Valea Moldovei
Popovici Melexima Oltita	Valea Moldovei
Pintea Aura	Valea Moldovei
Manolache Ciprian Ionuț	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Suceava CSEI
Handîc Doina	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Suceava CSEI
Aiurieseii Siminica	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Suceava CSEI
Huțanu Florentina	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Suceava CSEI
Țipa Grigore	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Suceava CSEI
Vasilovici Cristina	Valea Moldovei
Ciurla Emilia	Valea Moldovei
Teodorovici Cezar	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Suceava CSEI
Ursaciuc Doinița	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Suceava CSEI
Lucanu Bianca	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Suceava CSEI
Agarafinei Elena	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Suceava CSEI
Filipiuc Camelia-Elena	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Suceava CSEI
Cîrlioru Cosmin	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Suceava CSEI
Plămadă Vasile	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Suceava CSEI
Bădeliță Vasile	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Suceava CSEI
Moroșan Lăcrămioara	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Suceava CSEI
Morar Cătălin	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Suceava CSEI

FONDUL SOCIAL EUROPEAN

Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Axa prioritară Educație și competențe

Obiectiv specific Îmbunătățirea competențelor personalului didactic din învățământul pre-universitar în vederea promovării unor servicii educaționale de calitate orientate pe nevoile elevilor și a unei școli incluzive

Titlul proiectului: DEDICAT - Dascăli pentru Elevi Defavorizați – Intervenții pentru Combaterea Abandonului școlar Timpuriu

Contract POCU/73/6/6/106266

Lupu Cristian	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Suceava CSEI
Samson Gheorghe	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Suceava CSEI
Mujdei Silvia	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Suceava CSEI
Doroftei Cristina	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Suceava CSEI
Popovici Alexandrina	Probotă
Petroaie Rodica	Valea Moldovei
Ivanovici Mihaela	Valea Moldovei
Coștiug Euzefina Dana	Valea Moldovei
Purnichi Claudia Manuela	Rotunda
Apetrechioaie Silvia	Rotunda
Achiței Nicoleta Maricica	Rotunda
Maței Mihaela	Rotunda
Morărașu Mariana	Valea Moldovei
Uncescu Angelica Mioara	Rotunda
Acea Marina Ana	Probotă
Hapău Elena	Probotă
Drăgoi Angelica	Probotă
Paicu Ana	Valea Moldovei
Lehaci Rodica	Valea Moldovei
Romanescu Adam	Valea Moldovei